



# Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

## Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

**Danskernes Historie Online** er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

### Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

### Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

### Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

# SERRESLEV SOGN

AF

*C. KLITGAARD*

UDGIVET AF

HISTORISK SAMFUND FOR HJØRRING AMT



HJØRING

I KOMMISSION HOS ELLEN POULSENS BOGHANDEL

EXPRES-TRYKKERIET (OLUF JØRGENSEN)

1957

# INDHOLD

	Side
Sognets topografiske Forhold .....	9
Oldtidsminder .....	10
Areal og Befolkningstal.....	11
Ejerlav .....	11
Serritslev By .....	11
Aa By og Aagaarde .....	17
Østeraa .....	17
Vesteraa .....	20
Stade .....	25
Gl. Stade .....	34
Ny Stadegaard .....	35
Hjelmsted .....	39
Holt (Holte) .....	44
Kalum .....	47
Underaare .....	52
Bakken .....	57
Nygaard .....	58
Smersted .....	63
Revsnæs .....	68
Skarnager .....	69
Hjørringgaard .....	69
Thygaarden .....	69
Ulhøj .....	70
Kirken .....	72
Kirketienden .....	77
Sognepræster .....	80
Degne .....	82
Serritslev Skole .....	85
Skoleholdere, Lærere og Lærerinder .....	85 - 90
Hjelmsted Skole .....	90
Lærere og Lærerinder .....	91- 93
Registre 94 Kort over Serritslev Sogn mellem Side .....	71 og 72

## FORORD

I en lang Aarrække samlede C. Klitgaard Materiale til sine historisk-topografiske Sognebeskrivelser, hvoraf enkelte er udgivet af »Historisk Samfund«, mens Hovedparten endnu henligger i Manuskripter. Værdien af dette Arbejde vil vel først staa klar, naar »Historisk Samfund« engang kommer til Ende med Udgivelsen af det omfattende og tungtvejende Stof, der ingenlunde er Underholdningslitteratur, men maa fængsle den opmærksomme Læser ved den grundige Bevisførelse for, at hver en gammel Gaard paa Landet ligesom Oldtidshøjen paa dens Mark er et Mindesmærke over de Slægter, der i svundne Aarhundreder har opdyrket og bebygget vort Land.

Klitgaards Kærlighed til Landsbyhistorien var rørende. Han vedblev lige til det sidste at sysle med sine Bonde Stamtavler og brød sig ikke om, at Nutidsmennesker kun sjældent paaskønnede hans enestaaede Flid.

Til de langvarige og omstændelige Arkivundersøgelser har Carlsbergfondet gennem Aarene ydet betydelig økonomisk Støtte, og Klitgaard har tidligere ved Udgivelsen af »Ørum Sogn« og »Vrensted Sogn« udtalt en Tak, der herved gentages af »Historisk Samfunds« Bestyrelse og undertegnede Redaktør af Aarbøgeme. Vi takker ogsaa Serritslev Sogneraad, der til nærværende Bogs Udgivelse har bevilget et Tilskud paa 400 Kr. Endvidere takkes »Den grevelige Hielmstieme-Rosencroneske Stiftelse«, der til samme Formaal har ydet Klitgaard en Understøttelse paa 600 Kr.

Men Udgivelsen af »Serritslev Sogn« blev især fremskyndet ved den uventede Gave paa 5000 Kr., som »Historisk Samfund« har modtaget fra Arvingerne efter

Auktionsmester N. C. Jensen, Hirtshals, og som efter hans Ønske skænkedes under den Forudsætning, at Klitgaard selv vilde disponere over Beløbets Anvendelse. I den Beretning, som efter Klitgaards Manuskript oplæstes paa vor Generalforsamling d. 27. Juni i Aar, udtaltes hans og »Samfundet«s Tak for Gaven.

Faa Dage efter - d. 1. Juli - døde Klitgaard. Han havde kort Tid forinden modtaget 3. Korrektur paa »Serritslev Sogn«, men naaede ikke at faa den læst og ej heller at udarbejde Forord og Register.

Men Hensyn til Personnavneregisteret, som jeg har udført efter Klitgaards sædvanlige Skik med Udeladelse af de fleste almindelige Navne paa -sen, skal jeg bemærke, at Udeladelsen ingenslunde sker for at spare Plads eller Arbejde, men skyldes Hensynet til den kedelige Erfaring, at et alfabetisk Register over disse alt for ensartede Slægtsnavne er uanvendeligt, naar det skal omfatte mange Slægtled af en Bys eller et Sogns Befolkning. Af ti Gaardejere Niels Jensen nyttede det kun at anføre en enkelt, der tillige var f. Eks. Foged eller Tingskriver; de øvrige lader sig vel identificere i Bogens Tekst, men ikke i et Register.

Klitgaard, der i sin lange Levetid havde udgivet et stort Antal Bøger, glædede sig meget til at se »Serritslev Sogn« trykt; men mens han læste de første Korrekturer, stod det ham klart, at dette Arbejde skulde blive hans sidste.

Jeg vil bede vore Medlemmer og andre Læsere af Bogen om at modtage og bevare den som et kært Minde om Vendsyssels flittige Historieskriver.

P. Christensen.

NB! Serreslev er rettet til Serritslev, og Hjøring til Hjørring

## SERRITSLEV SOGN

Sognavnet Serreslev hører til en af vore ældste Stednavnegrupper og hidrører muligvis fra en Tid, da Vendsyssel blev taget i Besiddelse af en fra Østdanmark eller Vestsverige ad Søvejen kommende Folkestamme, maaske paa Folkevandringens Tid o. Aar 400. Det er Stednavneforskernes Antagelse, at "lev" Navnene i første Led almindeligvis indeholder Navnet paa den Person, der som Høvding eller som Embedsmand (Konge, Jarl, Aarmand) fik Besiddelsen af det paagældende Landomraade, thi "lev" henpeger paa et Ejer- eller Tilhørsforhold; jvf. Kongeslev, Jarlslev, Aarslev, Hjermeslev, Vrejlev, Hundelelev, Brønderslev, Bindslev, Brødslev o. fl.

Navnet Serreslev (Serridslev), der foruden i Vendsyssel forekommer i Nebel Sogn ved Horsens, kan antagelig jævnføres med de ødanske Stednavnsformer Særsløv og lignende og kan formodes at indeholde et olddansk Mandsnavn Sigrath eller lignende i første Led. Vort Sognavn Serritslev skrives 1335 Særæthzløøf.

Sognet, der fra Middelalderen var kirkeligt Anneks til Vraa og Em, blev 1835 selvstændigt Embede<sup>1)</sup> og fik 1859 V. Brønderslev som Anneks<sup>2)</sup> for derefter 1886 at blive Anneks til dette Sogn. Det omgives af dette og Jerslev Sogn mod Syd og adskilles fra dem ved Østeraa; mod Øst støder det mod Jerslev og Vrejlev Sogne, fra

1) Reskript 26. Aug. 1803 og 1835.

2) Reskr. 7. Sept. 1856.

hvilke det adskilles ved Skelhøj Bakkedrag og Rakkeby Aas øvre Løb; mod Nord grænser det til Vrejlev og Vraa Sogne med Skel over tidligere Hede- og Kærstrækninger, og mod Vest støder det mod Em og Tolstrup Sogne, fra hvilke det delvis skilles ved Stenvad Aas øvre Løb og ved Mosedrag, hvor der vest for Kalum tidligere var en Sø. En lille Enklave af Sognet ligger i Tolstrup Sogn øst for Gaarden Torup, men Oprindelsen til dette Forhold har ikke ladet sig oplyse, og i Mosen vest for Kalum griber disse to Sogne ind i hinanden i nogle lange og smalle Parceller. Sognets Jorder er gennemgaaende temmelig højtliggende, ca. 25-40 m over Havfladen; i Sognets nordvestlige Del dog lavere. Overfladen er ret jævn, men har ned mod Østeraa det smukke Bakkeparti Østeraa Bakker og nordøst for Sognekirken Baalhøj, Sognets sydlige Del har meget Lerjord.

I Sognet har der været adskillige Gravhøje, af hvilke de fleste nu er sløjfet; nordøst for Kirken ligger den foran nævnte Baalhøj og østerst i Sognet den ligeledes nævnte Skelhøj; øst for Smersted ligger en anselig, fredlyst Høj (Navn kendes ikke nu), paa Underager Mark Korshøj, og paa Halt Mark findes en sjælden stor Langdysse, godt 160 m lang, men meget ødelagt, idet man har optaget Stenene fra Gravkamrene, antagelig ca. 1870, da Jernbanebroen over Østeraa anlagdes. Endelig findes syd for Kirken den anselige fredlyste Klanghøj, over hvilken Kirkegaardsdiget gaar, og paa hvilken Kirkeklokken hænger i en Tømmerstabel.

I Matriklen 1662 siges, at Størstedelen af Sognet er forskyldt og tillige forarmet formedelst daglig "Dørchtog" og Plyndring. Det var saa kort efter Krigen 1657 -60 med Vendsyssels Besættelse af først Svenskerne og dernæst vore egne og vore allierede Tropper, Brandenburgere og Polakker, og Vejen fra Nørresundby til Hjørring gik gennem Serritslev Sogn.

1553 udgjorde Sognet efter Præstens Indberetning <sup>3)</sup> 18 Gaarde og 18 Bol; efter Matriklen 1688 var her 46 Ejendomme med over 1 Td. Hk. og 27 Huse med under 1 Td.

Sognets samlede Areal udgør 2413 ha (4376 Tdr.Land), og det dyrkede Areal var 1688: 1182 Tdr. Ld., 1912: 3865 Tdr. Ld. og 1920: 3905 (2154 ha). Det samlede Hartkorn 196 Tdr.

Befolkningstallet var: 1801: 497, 1827: 530, 1845: 681, 1850: 739, 1901: 1128, 1921: 1127, 1952: 1029, 1956: 963. Der er ved Sognet den Særegenhed, at det matrikulært er delt i ikke mindre end 6 Ejerlav, og Udskiftningen af disse strakte sig over en længere Aarrække. 1805 blev Holte Ejerlav, hvoraf en Del laa i Tolstrup Sogn, opmaalt og udskiftet af Landinspektør Mikkil Schibsted til Fuglsig, som ogsaa 1806 opmaalte og 1807 udskiftede Stade Ejerlav.

1807 blev Hjelmsted Ejerlav opmaalt og 1808 udskiftet af Landmaaler Jens Lundbye til Nørre Ravnstrup. Ejerlavet bestaaende af Serritslev By, Underaare, Ulhøj og Skarnager blev opmaalt 1813 af J. Sørensen og antagelig udskiftet ved samme Tid, men Udskiftningsakten haves ikke i Matrikulkontorets Arkiv, der ogsaa mangler denne Akt for det Ejerlav, der bestod af Kalum, Smersted, Bakken, Nygaard og Vestermarken, hvilket Omraade opmaaltes 1813 af R.Ullum. Og endelig savnes Udskiftningsakten for Vesteraa Ejerlav, som 1813 blev opmaalt af L. Hansen, men næppe blev udskiftet før senere, idet Hansens Opmaaling ses at være blevet berigtiget 1835 af Landinspektør Niels Juel.

Serritslev Sogn har kun een større samlet Bebyggelse nemlig Serritslev By med Kirke, Skole, Forsamlingshus

3) D. H. Wulff: Statistiske Bidrag til Vendelbo Stifts Historie.



Andelsmejeri (oprettet 1888), Postekspedition og Handlende og Haandværkere af forskellig Art.

1468 gav en adelig Kvinde, Eline Jepsdatter (Grøn?) en Gaard i Serritslev til Børglum Kloster <sup>4)</sup>, og 1483 skødede en Selvejrbonde Nis Terkelsen i Svennum i Jerslev S. en Eng i Østerdal i Serritslev Mark til samme Kloster <sup>5)</sup>. 1487 udstedte Peder Madsen i Serritslev Sognevidne om, at Hundslund Kloster ejede 2 Agre paa Kjeldager, som Jens Busk brugte, samt 2 Agre der norden for kaldet Dresz, paa hvilke Agre Hundslund Klosters Tjenere (o: Fæstere) altid havde ”givet Kære” (o: klaget). Ligeledes vidnedes, at fra den Ager, paa hvilken der stod en Sten, og øster paa havde Kloret 5 Agre hen imod Byen <sup>6)</sup>. 1494 mageskiftede nævnte Kloster med Børglum Kloster, hvorved Børglum KL bl. a. fik en Gaard og et øde Bol i Serritslev <sup>7)</sup>. 1520 indværegede Prior Anders Rack (Gyldenstjerne) i Hundslund KL med Lovhævd en Gaard i Serritslev <sup>8)</sup>, Med Klostrene kom dette Gods ved Reformationen i Kronens Eje, og 1578 skødede denne 2 Kirkensgaarde i Serritslev til Fru Karen Krabbe og hendes Datter Fru Ingeborg Skeel til Voergaard <sup>9)</sup>.

Ved Midten af det 17. Aarhundrede pantsatte Frederik III en hel Del Gods her i Egnen til Rigshofmester Corfits Ulfeld, men han og hans Hustru, Fyrstinde Eleonora Kristine, maatte 1661 tilbageskøde det til Kongen. Deriblandt var 2 Gaarde i Serritslev, som 1664 af Kongen blev tilskødet forhenværende Slotsskriver i Kbh.

4) Æ. d. A. III. 99.

5) a. St. 81

6) a. St. 17.

7) a. St. 18.

8) Originalvidisse fra 1579 i Museet i Hjørring.

9) Kronens Skøder.

Jakob Eilersen <sup>10)</sup>. 1668 skødede Otto Pogwisch til Lerbæk til Kongen Hjermelevgaard med Gods, deriblandt 1 Gaard med Gadehus og 1 Bol i Serritslev, og samme Aar skødede Kronen dette Gods til Proviantkommissær Nikolaj Bennick, hvorefter det vist 1681 med Hjermelevgaard kom under Stamhuset Birkelse. Det synes at have været en Gaard i Serritslev By af Hk. 1688: 4-7-1-1 og et Bol i Ulhøj af Hk. 1688: 0-3-3-1. Kronen skødede endvidere 1669 en Gaard og et Bol Serritslev By til Ove Thott til Skabersøs Enke Margrete Rantzau, og 1717 stod Gaarden vist for Hk. 6-4-0-0 og tilhørte halvt Frederik Thott til Eskilstrup paa Sjælland og halvt Jomfru Anne Lange til Fuglsig. 1670 fik Kronen Skøde af Magdalene Motzfeldt <sup>11)</sup> Enke efter Professor Dr. med. Christian Fabricius i Kbh., paa en Del af en Gaard i Serritslev <sup>12)</sup>, og 1688 fik Kronen Skøde af Jomfru Ingeborg Kirstine Pentz paa en Gaard i Serritslev <sup>13)</sup>.

Serritslev By bestod efter Matriklen 1662 af 4 Gaarde og Halvgaarde samt 4 Bol, af hvilke 2 Bol havde tilhørt Christen Lange til Fuglsig, der havde solgt dem til Præsten Laurids Trane i Viborg, fra hvem de kom til Peder Bierring (senere Købmand i Hjørring). Byen manglede Græsning og Tørveskær. 1680 var Byens Markjord ødelagt af "onde Urter" (gul Okseøje), som fordærvede deres Korn og Græsning, saa der ikke kunne avles Halvparten af Udsæden, "saa Gud og den kristne Øvrighed sig derover maatte forbarme" <sup>14)</sup>.

10) a. St.

11) Hun var Søster til Griffenfelds Moder og var gift 1<sup>o</sup> med Professor Ole Worm, 2<sup>o</sup> Fabricius, der døde 1666.

12) Kronens Skøder.

13) a. St.

14) Jerslev H. Tgb. 15. Juni 1680.

1683 anføres om Serritslev Bys Jorder i Følge Markbogen:

Kringelhavens Fald, vender i Syd og Nord, 29 Agre, saaes efter Gødning 1 Aar med Blandkorn, 1 Aar Rug og 1 Aar Havre, hvorefter det hvilede i 3 Aar. Det var "mestendel fordærvet af skadelige Urter". Agrene Nr. 1-8 var middelmaadig Blandkornsjord af noget graa Muld med hvidt Sand. Nr. 9-11 var middelmaadig Havrejord af rødt Sand og stenet Grund. Nr. 12-29 var middelmaadig Bygjord af Ler og Muld, og de 4 Agre 12-16 vendte Øst og Vest.

Boelhøys (Baalhøjs) Fald var 135 Agre, der vendte Syd-Nord og besaaedes efter Gødning med 1 Blandkorn, 1 Rug, 1 Havre og hvilede saa i 3 Aar. Jorden var "fordærvet af onde Urter, som kvæler Væksten"; Jorden bestod af middelmaadig Rugjord af Grus og sort Muld.

Sør (sønder) Agres Fald var 55 Agre i SydNord. De 23 var ringe Havrejord og kold og død Jord med rødt Sand. De dyrkedes uden Gødning i 2 Aar med Havre, hvilede derefter i 10 Aar og var fordærvet af onde Urter. Agrene Nr. 24-55 var middelmaadig Blandkornsjord af Sand, Grus og lidt Muld og dyrkedes efter Gødning 1 Aar med Rug, 2 Aar med Havre og hvilede saa i 4 Aar. Var ligeledes fordærvet af onde Urter.

Kirkens Fald vendte Ø-V og var 35 Agre, der efter Gødning besaaedes 1 med Byg, 1 Rug og 1 Havre og hvilede 5 Aar. Det var middelmaadig Havrejord af Sand, Grus og død Muld.

Skiftet langs med Byen var 25 Agre og vendte S-N, besaaedes efter Gødning med 1 Blandkorn, 1 Rug, 1 Havre og hvilede i 1 Aar. Var ligeledes fordærvet af skadelige Urter, og det var ringe Blandkornsjord af Ler og noget Muld.

Sønder Toft vendte Ø-V og var 15 Agre, der besaaedes med 1 Rug, 1 Blandkorn, 1 Havre og hvilede i 5 Aar:

det var middelmaadig Havrejord af Sand med lidt død Muld og var fordærvet af skadelige Urter.

Haverne ved Husene var 1 Have paa 10 Agre med god Blandkornsjord af rødt Sand og noget Muld og dyrkedes efter Gødning med 1 Byg, 1 Rug, 1 Havre og hvilede i 3 Aar.

To Haver var ringe Havrejord afrød, suragtig Jord, der efter Gødning besaaedes med 1 Blandkorn og 2 Aar med Havre og hvilede saa i 4 Aar.

Enhver havde Kaaljord til Fornødenhed og Ildebrændsel af Sandtørv. Beboerne lod male i Sterup Mølle i Jerslev Sogn, og der brugtes Diger af Tørv (Græstørv) i Stedet for af Gærdsel. Byen havde intet Overdrev, men i Markbogen er senere tilføjet, at den havde faaet Fællig med Kalum til 37 Høveders Græsning og med Underaare til 18 Høveder. Serritslev By havde ogsaa noget Jord i Underaare Mark, og Underaare havde Jord i Serritslev Mark, hvori ogsaa enkelte Beboere i Kalum havde Part.

Efter Matriklen 1688 havde Byen 121 Tdr. 7 Skp. Land dyrket Areal, og den bestod da af 8 Gaarde og Bol samt af en Kirkejord af Hk 0-2-1-1, der brugtes af Anders Thomsen i Østeraa. Af de 8 Gaarde og Bol laa 1717: 2 til Boller, 1 til Hjermeslevgaard, 1 til Villerup, 1 til Aalborg Hospital, 2 (Bol) til Peder Bierring (senere Købmand i Hjørring) og 1 halvt til Fuglsig og halvt til Kaptajn Frederik Thott til Eskilstrup paa Sjælland.

For øvrigt lader det sig vanskeligt gøre at følge Gaardene i Serritslev By, da deres Hartkorn saa ofte blev forandret, ligesom de ofte skiftede Ejere. Af Enge til Byen nævnes en ved Ulhøj Mark. Under Serritslev By nævnes i Matriklen 1662 Gaarden Haven<sup>15)</sup>, der var en Enestegaard (o: uden Fællig med andre) og beboedes af

15) Det var ikke Nørhaven, Melhaven eller Sønderhaven.

I Serritslev (By?) levede 1715 Løjtnant ved General-major Rosenauers Regiment Johan Wilhelm von Haussen, der o. 1705 havde ægtet Else Bjørn, f. 1694, Datter af Provst Axel Jensen Bjørn (Ursin) i Børglum<sup>17)</sup>. De flyttede 1718 til Agdrup i Taars og boede 1725 og var Byens største Gaard, men Husene var forfaldne og Brugeren forarmet. Gaarden tilhørte Kronen og var udlagt fra Sejlstrup Len til Fru Dorte Daa til Torstedlund. Det er antagelig den Gaard, der 1543 nævnes i et Tingsvidne af Jerslev H. og da brugtes af Anders Christensen og Lars Bang<sup>16)</sup>, og 12. Maj 1642 afhjemledes Synsvidne ved samme Herredsting om, at den Halvdel af Gaarden, som Peder Mikkelsen beboede, nu var bortfæstet til Anders Nielsen. Dens Lade var ganske brøstfældig paa 6 Bindinger, og af Tømmeret var kun nogle faa Indstolper tilbage, Fæhuset var helt øde saa nær som en Bjælke og to Stolper, og Raalingen var meget forfalden. Det maa vist være den Gaard, der ogsaa kaldtes Kringelhaven, og som 1688 stod for Hk. 6-4-0-0 og brugtes af Mads Nielsen. Den tilhørte 1717 Jomfru Anne Lange til Fuglsig og Kaptajn Frederik Thott til Eskildstrup, men den synes tidligt at være blevet udstykket i flere Dele, og 1726 tilhørte Størstedelen af den - Hk. 4-2-0-0 - Jørgen Bille til Ellinggaard og hørte under hans Gaard Aas i Taars Sogn; 1800 Thomas Christensen og Peder Thomsen. Den havde Hk. 6-5-3- 1 var den vist kun et Hus, der endnu nævnes 1845 under Serritslev By, som 1801 bestod af 8 Gaarde og 2 Huse, hvoriblandt dette.

16) Ny kgl. Saml. i Fol, Nr. 558.

17) C. Klitgaard: „Vendsysselske Præstefamilier“, S. 65 og 70, og P. M. Rørsig: „Skoler, Degne og Skoleholdere“ I. S. 144. Familien v. Haussen var af gammel sachsisk Adel, og Johan Wilh. v. H. var antagelig Broder til Kaptajn Johan Michael v. H., der druknede 1747 ved at lade sin Ridehest svømme over Fæggesund til Øsløs. Han boede paa Fæggeklit paa Mors og havde 3 Børn; antog Navnet Klitgaard.

i Hejselholt i samme Sogn, men sidst boede de i Skinderup i Ty, hvor han døde 1733 og hun 1741.

I Serritslev døbttes 1715 deres Datter Marie Magdalene v. Haussen, der blev begr. s. St. 1. Jan. 1716, 10 Uger gl., men desuden havde de Sønnen Frederik Leopold Wilhelm Haussen, f. o. 1706, d. 1778, der 1737-60 var Degn i Bjergby-Mygdal og var gift med Katrine Margrete Pantzenhagen, f. 1704, d. 1784, samt Datteren Magdalene Concordia v. Haussen, f. 1728, d. Bjergby 1778, ugift.

I Serritslev (By?) boede endvidere 1730 Feltskær Johan Melchior Smith og Hustru Ingeborg Christians datter. Deres Søn Johan Melchior Smith blev døbt her 1730.

Aa By Ejlerlav havde Navn efter den tæt søndenfor løbende Østeraa, der danner Skel mellem Serritslev og Brønderslev Kommuner. Her var 1662 ialt 3 Gaarde og 1 Bol, der havde nødtørftigt Tørveskær. 1688 bestod Byen af 4 Gd. og 1 Bol, hvoraf de 3 Gd. og Bolet regnedes til Vesteraa og havde ca. 66 Tdr. Land dyrket Areal, medens Østeraa havde 85 Tdr. Land dyrket Areal og ikke synes at have været i Markfællesskab med Vesteraa.

1801 bestod Aagaardene af 4 Gd. og 3 Huse, hvoraf det ene beboedes af en Smed, og et jordløst Hus beboet af en Træskomand. 1845 var her Østeraa 1 Gd., Vesteraa 3 Gd., Aa Mark 4 Huse og Aa Hede 3 Huse.

Østeraa blev 1573 skødet fra Kronen til Otte Banner til Asdal, og den laa endnu under Asdal 1675, men 1682 ejedes den af Højesteretsassessor, Professor Vitus Berings Arvinger i København <sup>18)</sup> og 1717 af Præsten Ejler Chr. Dyssel i Vrensted,

17) Jerslev H. Tgb. 16.Dec.1675.

ved hvis økonomiske Undergang o. 1720 den vist kom under Børglum Kloster. I 1880erne var ved Gaarden en Vejrmølle, senere nedlagt. Ved Matriklen 1688 fik den Hk. 8-7-1-0, og i Følge Markbogen 1683 havde den efternævnte Tilligender: Fa 1 det norden og østen Vejen, vendte S-N og bestod af 25 Agre, der brugtes i 5 Aar med 1 Byg, 2 Rug og 2 Havre og derefter hvilede i 4 Aar. De 22 af Agrene var middelmaadig Bygjord af Ler, Sand og Muld, Nr. 23 laa i Kodal.

Kodals Fald til Kirkevejen, 12 Agre i S-V, brugtes som foran nævnte og var middelmaadig Rugjord af samme Beskaffenhed.

Lang diegs (antagelig Langdysse) Fald østen for Kirkevejen var 15 Agre i S-V og brugtes 5 Aar - 1 Byg, 2 Rug, 2 Havre -, hvorefter de hvilede i 4 Aar. De var middelmaadig Rugjord.

Blokkerne norden for "Langdiegs", 16 Agre i S-N, brugtes 2 Aar med Havre og hvilede i 6 Aar. Var middelmaadig Havrejord af kold, død og sur Muld.

Agrene sønden for Kirkehøjen, 25 Agre i S-N, brugtes i 3 Aar - 1 Bygkærv, 1 Rugkærv og 1 Havrekærv og hvilede derefter i 8 Aar. Det var ringe Rugjord af Sand og ringe Muld og "anden Godhed". Agrene Nr. 8-17 var begroet med Lyng.

Agrene norden for Kirkehøjen, 12 Agre i S-N. Brugtes i 2 Aar til Havre og hvilede i 8 Aar. De var middelmaadig Havrejord af Sand, Grus og rød Hedemuld.

Grøndal, 5 Agre i Ø.-V., brugtes 3 Aar med Byg, Rug og Havre, hvilede 8 Aar. Var middelmaadig Havrejord af Sand og Hedemuld.

Krogagre, 7 Agre i Ø-V. Brugtes som de foran nævnte. Det var ringe Bygjord af Sand, Ler og lidt Muld.

Blokkerne oven Staufdall (Stovdal), 8 Agre i S-N. Brugtes som Grøndalsagre og var god Havrejord af Ler, Sand og død Muld.

Blokker oven til Røefdahl (Rævdal?), 6 Agre i Ø-V. Brugtes 2 Aar til Havre, hvilede i 8 Aar. Ringe Havrejord af Grus og død Hedejord.

Kisthøjs Agre, 31 Agre i S-N. Brugtes som de forrige, og Agrene 1- 7 havde samme Godhed og ligeledes Agrene 28-31, medens Agrene 8-27 var begroet med Lyng.

Norden Gaarden var en Græshave paa 2 Agre, ringe Bygjord af Ler og ringe Muld.

Af Enge til Gaarden nævnes "Madses Eng" og "Pin Krog" samt Drift i Heden til 14 Høveder.

1647 brugtes Østeraa af Jens Olufsen, Søn af Oluf Laursen i Stade (se derunder). Han blev 1663 Tingskriver i Jerslev Herred, hvilken Stilling han beklædte til 1669, men han levede endnu 1689, da han boede i Østeraa sammen med sin Søn Oluf Jensen, og i Gaarden boede ogsaa 1674 Oluf Sørensen fra Stade. 13. Jan. 1670 fik Jens Olufsen Tingvidne af 24. Dannemænd angaaende sit gode Forhold i de 7 Aar, han havde været Herredsskriver. Han var gift med Mette Hans datter, som var Enke efter en Anders Christensen(?) Østeraa, som døde 1647, og med hvem hun havde 3 Børn. Selv døde hun i Marts 1668<sup>19)</sup>, og af Skiftet efter hende ses, at de paa Østeraa havde et godt Indbo, saaledes et udskaaret Egeskab med 2 Laase, et jernbundet Skrin, 2 sorte Egetræskister med Laas og et lille rødt Urteskrin, 2 Paneler i Storstuen, et Bøgetræsbord og et Lindetræsbord, to drejede Stole og en Jernkakkelovn.

19) Jerslev H. Tgb. 28. Maj og 4. Juni 1668.



Gaardens Besætning var 7 Heste, 1 Føl, 5 Køer, 5 Ungkreaturer, 6 Faar med Lam og 4 Svin.

1674 var Oluf Sørensen fra Stade Fæster af en Del af Østeraa eller boede i hvert Fald der, se Stade. 1683 anførtes en Anders Thomsen som Fæster af Østeraa, maaske Jens Olufsens Svigersøn. Østeraa er i nyere Tid udstykket, og der er her bygget Ny Aagaard, Mellergaard og Østervang.

Vesteraa By bestod 1662 af 2 Gd. 1 B., der havde nødtørfigt Tørveskær, men 1688 var her 3 Gd. og 1 Bol, med ca. 66 Tdr. Land dyrket Areal. 1675 laa to af Gaardene til Asdal, men 1717 og 1754 laa den ene, af Hk. 6-3-0-0, under Nibstrup i V.Brønderslev Sogn og den anden, af Hk. 3-6-2-2, under Linderumgaard 1717 og senere under Sejlstrup. De to andre Steder, af Hk. 3-2-0-0 og 1-6-0-2, tilhørte Kronen og var udlagt til Underhold for Skovrideren i Hals Birk <sup>20</sup>). Begge disse Ejendomme blev 1722 af Kronen tilskødet Præsten Jørgen Jensen Bergh i Vraa; den mindste hed vist "Aasig".

1683 bestod Vesteraas Jord af Kovangs Fald, 5 Agre i S-N, er er ikke havde været brugt i 30 Aar.

Kodals Mose, 3 Agre, Ø-V, der brugtes i 4 Aar og hvilede i 5 Aar. 5 Aar. Ringe Rugjord af Sand og ringe Muld.

Toften østen Gaardene, 4 Agre i S-N, der brugtes i 5 Aar og hvilede i 5. Middelmaadig Bygjord af Ler, Sand og Muld.

Kodalsbakkes Fald, 11 Agre i S-N, brugtes 5 Aar og hvilede i 4. Middelmaadig Rugjord af Sand og Muld.

18) Hans Friis blev 1670 Skovrider over Kronens Skove i Hals Birk og fik 1682 tillagt Embedsgaarde. Paa Grund af Alder og Svagelighed fik han 1696 Chr. Peders en Hachild i Melholt til Medhjælper (Rentekammer Udnævnelse).

Kaanhøjs Agre, 7 Agre i S-N, brugtes som foran nævnte og var middelmaadig Bygjord af Ler, Sand og Muld.

Tverdals Blokker, 7 Agre i S-N, brugtes som forannævnte og var middelmaadig Rugjord af Sand og Muld.

Kanhøjs Fald norden Vejen, 11 Agre i S-N, brugtes 3 Aar og hvilede i 4, fire af Agrene begroet med Lyng.

Overvrat <sup>21)</sup>, 15 Agre i S-N. Brugtes aarlig efter Gødning og var god Rugjord af mere sort Muld end Sand.

Vester Blokkerne, 13 Agre i Ø-V, brugtes 4 og hvilede 6 Aar, middelmaadig Havrejord af død Muld og Sand.

Nedervrat vesten Vejen, 35 Agre i S-V, brugtes aarlig og var ringe Rugjord af Sand og ringe Muld.

Sønden Højens Agre, 12 Agre i S-N. Brugtes 3 Aar, hvilede i 8; ringe Rugjord af Sand og gruset Muld.

Norden Højens Agre, 10 Agre i S-N, brugtes 2 Aar og hvilede i 8. Var middelmaadig Havrejord af gruset Muld og var opbrudt Hedejord.

Vesteraa havde til hver Gaard Græsning i skarp Hede til henholdsvis 4-5-6 Høveder.

I Vesteraa boede 1663 og 1683 i en af Gaardene, der havde Hk. 3-6-2-2 og 1717 laa til Linderumgaard, Thomas Vognsen (antagelig Søn af Vogn Jensen Kjærulf af Komumgaard), og han og hans Grander (☉: Naboer) i Vesteraa stævnedes 9. April 1663 <sup>22)</sup> Bymændene i Holt angaaende et Syn, der var taget over Vesteraa

21) I Følge Feilbergs Ordbog er "Vratte" det Sted paa en lang Ager, hvor man bryder af ved Pløjning eller for at saa anden Sæd i en Del af Ageren. I Børglum H. Tgb. 23. Aug. 1614 findes Udtrykket: „De Agre, sam vrater paa Skoven" (☉: støder skævt mod Skoven.)

22) Jerslev H. Tgb.

Mark. Synsmændene vidnede, at de havde set en Dal, som kaldtes Grastering vesterst i Vesteraa Hede, hvor der var en grøn Sig, som løb med den vestre Side af Dybdal sønder ud ad Mølle dammen <sup>23)</sup> vester med V esteraa Endelse. Derefter havde de besigtet nord fra Grastering, østen om en lang Røgel, som kaldes Stendis <sup>24)</sup>, hvor der fandtes 2 store Agre af gammel Tid pløjet, østen Stendis og siden nord til Skovvejen <sup>25)</sup>, som løber til Serritslev Kirke. Østen for disse Agre havde Holt Bymænd pløjet i Heden, men skulde de have Brugelighed her, kunde Vesteraa ikke bestaa. Vesteraas Jord naaede til de to gamle Agre. 29. Maj 1663 nedlagdes Forbud mod, at Holt Bymænd trængte ind paa Vesteraas Endelshede <sup>26)</sup>,

1845 anføres 3 Gd. i Vesteraa og endvidere 4 Huse paa Aa Mark og 3 Huse paa Aa Hede.

Sønderhaven siges i Matriklen 1662 at ligge paa Alfarvej og "være ilde ved Magt og formedelst Plyndring". Den laa ved Vejen mellem Nørresundby og Hjørring og led meget af Soldaterne under Krigen 1657-60. Ved denne Matrikel fik Gaarden, der laa til Børglum Kloster og brugtes af Jens Nielsen, Hk. 7-0-3-3, men ved Matriklen 1688 fik den kun Hk. 5-5-0-1, og dens dyrkede Areal var 39 ½ Td. Land.

Fæsteren Jens Nielsen blev 16. April 1668 ved Jerslev Herreds Ting idømt en Bøde paa 10 Rdl., fordi han havde undladt at lade sine Redskaber til Brændevinsbrænding stemple af Forvalteren for Brændevinslicensen.

- 23) Mølledammen ses paa Generalstabskortet, men nogen Mølle her har jeg ikke set omtalt i ældre Tid.
- 24) ☉: Langdyssen
- 25) Veje, der førte fra Vendsyssels Vestegn mod Øst kaldtes Skovveje, fordi Beboerne ad dem kørte efter Brænde og Tømmer til Østvendsyssels Skovegne; Vejen fra Børglum Kloster til Vrejlev hed saaledes ogsaa Skovvejen.
- 26) Tgb.

1683 brugtes Gaarden af Morten Jensen, og den laa Markfællesskab med Mellemlhaven. Jorden bestod af Øster Fald, 16 Agre i S-N, Gammel Jords Fald, 19 Agre i S-N, Foldsted Agre, 75 Agre i Ø-V. Denne Jord var af meget forskellig Godhed. Havens Fald, 31 Agre i S-N, intet anført om Beskaffenheden. Til Sønderhaven anføres ikke Navne paa Eng, men sammen med Melhaven havde Gaarden antagelig Andel i Gadeng og Folden og ligeledes sammen med denne Gaard Uddrift til 24 Høveder i en skarp Hede. Gaarden laa til Børglum Kloster indtil 1715, da Generalmajor Chr. Georg Møsting til Rønnovsholm og Part i Vrejlevkloster købte Børglum Kloster og derefter lagde Sønderhaven og Melhaven under Vrejlev Kloster. Sydøst for Sønderhaven var o. 1880 et Teglværk ved Vejen til Stade, nu nedlagt.

Sønderhaven blev 1888 af Jens Peter Dahl tilskødet Svend Pedersen, der i mange Aar var Sognefoged, og hvis Enke Thomine Kirstine Larsen 1942 solgte Gaarden for 118.000 Kr. til Søren Pedersen. En bebygget Parcel af Sønderhaven hedder Røgelhøj.

Mellemlhaven eller Melhaven.

22. Juni 1643 blev taget Tingsvidne ved Jerslev H. Ting, at Lars Nielsen i Melsthaven ikke havde faaet Avling til den Gaard, han var kommet til. 1662 brugtes Gaarden, der fik samme Hk. 7-0-3-3/5 som Sønderhaven, og som var "ved Magt", af Lars Nielsen og Chr. Nielsen, og 1683 brugtes den af Jens Thomsen og fik 1688 Hk. 5-7-3-1, og den havde 47 Tdr. Land dyrket Areal. Om dens Jorder se ovenfor under Sønderhaven, med hvilken Gaard den ogsaa havde fælles Ejere.

1801 var Melhaven delt i to Gaarde, og 1845 var her 2 Gaarde og 3 Huse samt 1 Hus paa Havens Hede. Paa Melhavens Mark boede 1819 og 1840 en tidligere Fuldmægtig paa Aalborg Amtstue Anders Willadsen

og hustru Anne Marie Hansdatter. Willadsen udgav 1819 en Bog om Sjælens Udødelighed <sup>27</sup>). Deres Søn Casper Willadsen, f. 1840, d. 19. blev exam. jur. 1863 og efter at have været Fuldmægtig forskellige Steder, blev han 1868 Prokurator i Hjørring og 1904 i Nørresundby <sup>28</sup>),

Nørhaven fik 1662 Hk. 5-6-2-2 og var Anneks Præstegaard. Det var utvivlsomt den samme Gaard, som i Præsteindberetningeme 1553 og 1571 staar for en Landgilde af 6 Tdr. Byg, 1 Skovsvin og 1 Td. Salt, 1 Gaas og 2 Høns. 1683 var Gaarden bortfæstet til Poul Larsen, og til Gaarden laa 64 Agre "af forskellig Godhed, og hvoraf 26 Tdr. Land dyrkedes, men der angives ikke Navne paa den". Endvidere havde Gaarden Drift til 4 Høveder i en skarp Hede. 1688 Nørhaven Hk. 4-6-1-1. Den bestod 1690 af et Raalingshus nord i Gaarden, et lille Hus øster i den og en Lade i Syd. Dens Landgilde var 4 Tdr. Byg, 1 1/2 Td. Rug, 1 Svin, 1 Gaas og 2 Høns. Dens "Ildebrand" (ø: Tørveskær) var i Fællig og "helt vag" <sup>29</sup>). 1801-14 brugtes Nørhaven af Kapellanen til Vraa-Em-Serritslev Jens Brøndlund Weise, senere Præst i Horne-Asdal og Harreslev-Sejlstrup-Rakkeby, og han havde som Husholderske den 57-aarige Enke Madam Ilum. 1835 til 1886 var Serritslev Hovedsogn med V. Brønderslev til Anneks fra 1859, og i den Aarrække boede Sognepræsterne her, men der blev bygget en ny Præstegaard nærmere Kirken, og den fik en Del af den gamle "Nørhaven"s Jord (Matr. Nr. 1 b). Da V. Brønderslev 1886 blev Hovedsogn, solgtes den gamle „Nørhaven" (Matr. Nr. 1a) til P. Christensen og den nye Præstegaard

27) Den jyske Borger- og Bondeven 14/1842.

28) Hjorth-Nielsen: „Danske Prokuratorer 1660-1869" S. 347.

29) Præsteindberetning.

s. A. til Forfatteren og Lægprædikanten Ludvig Bøgeskov, død 1914.

De Sognepræster, der har boet i Serritslev var: Jens Michael Wedsted 1835, død 1835, maaske uden at have tiltraadt Embedet her; Jørgen Rasbech, 1836 -1866, tog Afsked 1866, Ole Frederik Hieronymus Münster, 1866-1878; Jørgen Peter Melbye, 1878-1886.

Stade, udtales Ståe, og Gaarden af samme Navn i V. Hassing Sogn, der 1454 skreves Stade, udtales ligeledes Ståe. 1380 staves Stade i Serritslev Sogn Stothu <sup>30)</sup> og ligeledes 1453, men 1573 Stodde <sup>31)</sup>. Efter disse Navneformer at dømme antager Stednavnsforskere, at Navnet er sammensat med „-høgh" (Høj), og at Forleddet er "stod" eller "stad", der menes at betegne en Stolpe <sup>32)</sup>; jvf. Stavad i Tise Sogn. Rigsarkivar Svend Aakjær kunde tænke sig, at Navnet ligesom mange andre af samme Type er sakralt, en Slags "hedenske" Forløbere for de senere Korshøje. Vi ved, at naar Væringerne sejlede paa de russiske Floder, og Sejladsen var endt, rejste de en Stolpe, ved hvilken de bragte Takofre for Rejsefærden.

Det synes mig dog mere nærliggende, at Stolpen har angivet et Vad, et Landingssted eller Kørested over Østeraa, hvor Stade Bro senere, men allerede før Aar 1600 kom, og lidt Nord for hvilken var en Gravhøj. Stade Bro blev 4. April 1747 af Kronen bortfæstet for aarlig afgift 7 Rdl. til Margrete Henriksdatter, gift med Jørgen Birch i Hvilshøjgaard. Hun overlod Fæstet 27. Aug. 1753 til sin Svigersøn Peder Himmelstrup til Burholt, og Afgiften forhøjedes til 10 Rdl.

30) Æ. d. A. III. 90 og 99.

31) Kronens Skøder.

32) Ordet er vel det samme, som findes i Stadeplads paa Markeder og Torve, Stolestade i Kirke, Hestestade i Stalden o.s.v. Sml. „Stodhave"= Indhegning til Heste.

1380 skødede Ridder Jens Andersen Brok til (Gl.) Estrup en af sine Gaarde ved Navn Stothu med Mølle i Serritslev Sogn til Børglum Kloster <sup>33</sup>), og 1453 tog Klosteret Tingsvidne om, at Stodwhollum (Stadeholm) Eng i 40 Aar havde ligget til "Stodwgordt" og var Klosterets rette Ejendom. Klosteret havde 1452 taget Lovhævd paa Stodwholnr"), Blandt Klosterets Breve var 1466 et Skødebrev paa Stodug og Stodug Mølle m. m. Gods <sup>35</sup>). Med Klosteret kom Gaarden ved Reformationen under Kronen, som 1573 skødede "Stodde" til Otto Banner til Asdal <sup>36</sup>): senere (1639) tilhørte den Jokum Beck til Gladsakse og Høgholt m.v., og med Høgholt kom Stade og Stade Mølle ca. 1640 til Sofie Brahe til Odden, og til denne Gaard laa den endnu 1662, da den havde en Udsæd af 10 Tdr. Rug, 6 Tdr. Byg og 8 Tdr. Havre og et Høavl af 30 Læs. Den sattes for Hk. 9-1-0-4/8, og den var "vel ved Magt" og brugtes af Søren Rasmussen.

Fra Stade Bro førte ca. 1630 og senere en Vej til Hjelmsted, men det var ingen offentlig Vej, og Fæsteren af Stade havde anbragt en Svingel for Vejen, som ikke maatte benyttes uden hans Tilladelse.

Af Markbogen 1683 ses, at Stade havde følgende Jorder: Østen for Gaarden 10 Agre i 0-V, de brugtes i 5 Aar, nemlig 1 Byg, 2 Rug og 2 Havre og hvilede derefter i 8 Aar. De var middelmaadig Blandkornsjord af Ler og saridigt, dødt Muld. Dernæst var der 4 Agre i S-N ved nordre Side af foran nævnte Agre, og det var ringe Rugjord af Sand og ringe leragtigt Muld.

16 Agrene sønden for Holmskær Agre i S.-N. brugtes i 5 Aar og hvilede i 8. Det var middelmaadig Blandkornsjord af Ler og kold, død, ringe Muld.

33) Æ. d. A. III. 90.

34) a. St. 99.

35) a. St. 87: Vandmøllen laa syd for Gaarden ved Østeraa.

36) Kronens Skøder.

Ved Vestsiden af disse Agre var 20 Agre i Ø.-V., der brugtes 1 Aar med Rug og 2 Aar med Havre og derpaa hvilede i 8 Aar. Det var middelmaadig Havrejord af sur, kold og død, sandet Muld.

Tungerne, der gaar ud fra Holmskær Agre, var 2 Agre i Ø.-V.-; brugtes i 3 Aar som de foran nævnte og hvilede i 8 Aar. Det var ringe Rugjord af Sand og ringe Muld.

Holms Agre, 25 Agre i S.-V., brugtes i 5 Aar med 1 Byg, 3 Rug og 1 Havre og hvilede i 6 Aar. Det var ringe Rugjord af Sand og ringe Muld samt "anden Godhed".

Tungen vesten Gaarden, 24 Agre i S.-N., brugtes i 5 Aar med 1 Byg, 2 Rug og 2 Havre og hvilede i 8 Aar. Var middelmaadig Rugjord af Sand, Muld og "anden Godhed".

Nørmarken var 30 Agre i S.-V. og brugtes som de foregaaende; det var skarp Rugjord af død Muld og Sand.

Foldens Agre var 46 Agre i S.-N., brugtes i 5 Aar med 1 Byg, 2 Rug og 2 Havre og hvilede i 6 Aar, Var middelmaadig Rugjord af Sand og Muld og "anden Godhed". De 8 vestligste Agre var begroet med Lyng og havde ikke været pløjet i mange Aar.

Øgfaldet, 16 Agre i S.-N., var opbrudt Hedejord, der brugtes i 2 Aar til Havre og hvilede i 8 Aar; blev ikke gødet. Det var middelmaadig Havrejord af død Hedemuld.

Ved de 2 Knøse nord for Gaarden var 4 Agre i S.-N., der brugtes med Havre i 2 Aar og hvilede i 8. Det var ringe Havrejord af Ler og ringe, kold Muld. Havde ikke været pløjet i mange Aar. 1688 havde Stade et dyrket Areal af 95% Td. Land.

Af Ildebjergning havde Gaarden Sand- og Skudtørv til Fornødenhed, Gærdselshugst havdes ikke, hvorfor der brugtes Jorddiger. Af Fiskeri havdes noget Brigle<sup>37)</sup> (σ: Brejle, et poseformet Net udspændt i en Ramme

37) Ved Aar 1526 lod Mikkell Jensen indrette en Aalegaard til Stade. (Børghlum H. Tgb. 1575).



paa en Stang og brugtes navnlig til at fange Gedder med). Endvidere havde Gaarden et Aalegaardsstade i nævnte Aa (Ϸ: Østeraaj), og til den laa Eng, bl. a. i Hr. Olufs Eng<sup>38</sup>), Mølleng, Aalkrog og Degnekrog; desuden var der Græsning til 18 Høveder i en skarp Hede og noget Bløde. Stade Mølle nævnes ikke i Matriklen 1662 og 1688, og denne Vandmølle er vel nedlagt forinden. Derimod nævnes Stade Bro, der 1688 sattes i Hk. 1-0-2-0, men var skattefri, Gaarden.

Ved Matrikuleringen 1688 fik Stade, der fra 1715 havde to Fæstere, Hk. 10-5-3-1, og efter at den ved Aar 1775 var blevet delt i Gammel Stadegaard (Matr. Nr. 1) og Ny Stadegaard (Matr. Nr. 2), der begge flyttedes et Stykke henholdsvis mod Nordvest og Sydøst for den tidligere Plads, fik hver af Gaardene Hk. 5-2-2-2½.

Fra Odden synes de at være blevet solgt 1722 til Poul Iversen (Wilholt til Aastrup<sup>39</sup>), fra hvem de med Aastrup kom til hans Sønner Iver og Laurids Henrik Wilholt, men ved Udlæg hos dem 1736 kom de til Amtsforvalter i Aalborg Lars Borch Hauch til Nørre Elkær, død 1739. Hans Enke Marie Hauch ejede de to Stadegaarde 1740, hvilket Aar hun døde. Aastrup og Bøndergodset blev da solgt til Greve Chr. Fred. Levetzau til Restrup, død 1756, hvis Søn Iver Rosenkrantz Levetzau derefter ejede Aastrup med Gods til 1786; og 1784 blev Ny Stade solgt til Selveje af Forpagter paa Rønnovsholm Poul Uttermøhlen. Stade blev opmaalt 1806 og udskiftet 1807 af Landinspektør Mikkell Schibsted til Fuglsig. Til Stadegaardene hørte

38) Antagelig Præsten i Vraa-Em-Serritslev Oluf Andersen Krag, der var Præst her o. 1580 til sin Død 1625.

39) Antagelig Søn af Iver Poulsen, der var Foged paa Bøgsted i 1650erne.

o. 1880 to Teglværker nordvest for Gaardene. De er begge senere nedlagt.

Stade har som Regel været beboet af Storbønder. Ved 1526 boede her som foran nævnt en Mikkell Jensen, og 1595 var Christen Skriver i Stade Vidne angaaende Jerslev Herreds Ske <sup>40</sup>). Han er maaske den Chr. Skriver, der 1573 var Tingskriver i Børghlum Herred og senere i Jerslev Herred, og som 1608 tiltaltes af Anders Andersen Kjørulf i V. Brønderslev for mangelfuld Tinglysningspaategning, og han nævnes i Stade i Mandtal til Ekstraskatten 1601 <sup>41</sup>), men i Mandtallet til Ekstraskat 1609 nævnes i Stade Daniel Berider, der kaldes Selvejer, men det var dog ikke Stade, han ejede. 1618 brugtes Stade af Oluf Laursen, der 1626 gav Prædikestol til Serritslev Kirke, men var død før 1632. Han var Søn af Præsten Laurids Lauridsen i O. Brønderslev og Karen Jensdatter (Burholt) <sup>42</sup>), og han var gift med Anne Andersdatter Kjørulf, d. før 16. Marts 1648, da hendes Børn gav Arveafkald <sup>43</sup>), Datter af Ridefoged til Aastrup (1604) Anders Andersen Kjørulf i V. Brønderslev <sup>44</sup>) og Else Laursdatter. Oluf Laursen og Anne Kjørulfhavde følgende Børn:

1. Jens Olufsen, boede i Østeraa og var Herredsskriver 1663-69; var gift med Mette Hans datter, se Østeraa.
  2. Laurs Olufsen, boede 1632 i Stade <sup>45</sup>), men blev senere Fæster af en Gaard i Aalstrup i Jerslev Sogn, hvor han døde før 1668 <sup>46</sup>).  
Blev 1653 gift med Enken efter Jens Christensen i Aalstrup Else Jensdatter, med hvem han havde Børnene Karen og Oluf.
- 40) Dyrskjøt i Ny kgl. Saml. i Fol, Nr. 558 og Landstings Dombog A. 1608 Bl. 208 b.
- 41) Aastrup Lens Regnskab.
- 42) C. Klitgaard "Vendsysselske Præstefamilier", S. 49 f.
- 43) Jerslev H. Tgb.
- 44) Søn af Anders Skriver i Hals Fogedgaard og Anne Andersdr. Kjørulf.
- 45) Tgb. 8. Nov. 1632.
- 46) a. St. 4. Juni 1668 og 29. Okt. 1685.

Aalstrupgaarden tilhørte 1662 Fru Ide Skeel til Asdal, Hk. 7-4-3-2, og Laurs Olufsen var da forarmet, fordi hans Kone var død.

3. Maren Olufsdatter, født Stade 1618, død Bistrup ved Hjørring 1707, var gift med fire Præster i Rubjerg-Maarup, nemlig 1. Jacob Christensen Vordingborg, d.o. 1652; 2. Jakob Nielsen Børglum, d. 1655, 3. Mourids Christensen Sæby, d. o. 1658 og 4. Peder Christensen Olsdorph, d. 1704. Om disse Personer og deres talrige Afkom henvises til min "Vendsysselske Præstefamilier", S. 232 ff.

4. Anne Olufsdatter, f. Stade 1622, d. V. Vandet i Ty 1698, gift 18. Marts 1645 med Kapellan i Vraa-Em-Serritslev Daniel Jensen von Bergen, d.o. 1665, Søn af Købmand i Hjørring Jens Jørgensen v. Bergen og Lisbet Danielsdatter Chrysostomus <sup>47)</sup>). Daniel v. Bergen og Anne Olufsdatter havde følgende Børn:

- a. Jens Danielsen Berg, f. Nov. 1645, var 1684 Gaardfæster i Sdr. Vraa, boede o. 1715 paa Bakken i Serritslev og 1715 i Nygaard i Serritslev. I Anledning af hans Fødsel, der formentes at være sket for tidligt, var der Proces.
- b. Jens Danielsen Berg, kaldte sig Mørck, f. 1646, d. Vandet 10. Juli 1701, blev 1688 Degn i V. Vandet, hvor hans Moder døde hos ham. Han var gift med Karen Svendsdatter, d. 1710, med hvem han havde Børnene Anne Katrine, f. o. 1687, Karen, f. 1689, Daniel, f. o. 1692, d. 1741, Student fra Tisted 1711, Degn i Haarslev paa Sjælland.
- c. Oluf Danielsen Berg, levede 1668 og var vist 1674 den Tjener af Navn Oluf Danielsen, der var nærværende, da hans Husbond Otte Bille til Bangsbo blev dræbt i Viborg i Duel med Christoffer Gersdorff. Antagelig ogsaa den Tjener Oluf Danielsen hos Amtsskriver Peter Klein i Aalborg, som rømte af Tjenesten 1692.
- d. Jørgen Danielsen Berg, levede 1668, nærmere ubekendt.
- e. Anders Danielsen, levede 1668 og er utvivlsomt den Anders Danielsen Blegh, der var født o. 1660, og som var kommet fra Aalborg til Norge, og som 1701 var Indsiddet og Skoleholder paa Asdal i Øjestad Sogn ved Arendal.

47) C. Klitgaard "Vendsysselske Præstefamilier" S. 363 ff. Slægten v. Bergen fra Hamburg.

- f. Lisbet Danielsdatter Berg, f. 1655 i Vraa, kaldte sig ogsaa Blegh og blev gift 1677 med Præsten Jens Pedersen Povls trup, sidst i Rær-Hansted-Vigsø i Thy, med hvem hun havde 3 Sønner og 6 Døtre. Han levede meget uskikkeligt") og døde 1708, hvorefter Lisbet, der af Biskop Jens Bircherod kaldtes et Skams Kvindfolk, udydig og uøkonomisk, flyttede til sin Datter Karen, der var gift i Arendal. Lisbets Søn Jørgen Christian Berg blev Byfoged i Tisted.
- g. Peder Danielsen Berg kaldte sig Blegh ligesom hans ovennævnte to Søskende. Han var vist Degn Rær-Hansted-Vigsø 1688-90, men levede 1691 i Nors. Hans Søn Daniel kaldte sig Mørch; han var født i Nors 1691 og døde i Vang 1770<sup>49</sup>). Var Degn til VangTvorup i Thy, og var gift med sin Formands Enke Maren Andersdatter, men havde ingen Børn.
5. Karen Olufsdatter, d. 1692, blev 1652 "lokket" af Forpagter paa Bjørnkær, derefter Ridefoged og Forpagter paa Vang i Sulsted og sidst Forpagter paa Nordkær i Biersted Sogn Selgen Christensen, der nægtede at ægte hende, og hun blev derefter gift med Mads Nielsen i V. Hebelstrup i Hallund Sogn, d. 1711 <sup>50</sup>).

Efter Oluf Laursens Død o. 1630 ægtede hans Enke Søren Rasmussen i Stade, der endnu levede 1669. Hun arvede efter sin Fader en Gaard i V. Brønderslev af det saakaldte "Komumgaards Gods", og den solgte han 1669, og han døde vist ikke før 1673 <sup>51</sup>). Søren Rasmussen og Anne Kjærulf havde 3 Sønner: a. Oluf Sørensen, der 1674 boede i Østeraa i Serritslev; b. Rasmus Sørensen, der 1657 og 1674 boede i Lindholmgaard i N. Sundby Landsogn og 1657 blev gift med Maren Bertels datter Kjærulf af Nørhalne, og c. Jacob Sørensen, der boede i Stade og til Forskel

48) Bircherods Dagbog ved Molbech S. 390,493. En af hans Døtre blev "lokket" af en Foged i Thy og fødte 1703 sit Barn i V. Brønderslev. a. St. 429,502.

49) Gejstligt Skrifte.

50) Om denne Slægt se "Vends. Aarbøger" 1947, S. 26 f.

51) Jerslev H. Tgb. 21. Maj 1676 og BL 51 b 1674.

fra den nedenfor nævnte Jakob Sørensen Hegelund i Stade kaldtes "unge" Jakob Sørensen.

Efter Søren Rasmussen blev Jakob Sørensen Hegelund Fæster af Stade, hvor han dog allerede boede 1664. Han var 1662 Ridefoged til (Gl.) Vraa og derefter til Boller <sup>52)</sup>, men var næppe Vendelbo. 1671 var han tillige Foged over Slotsskriver i København Jakob Ejlersens ret betydelige Strøgods i Vendsyssel, men tiltaltes da for uordentlig Regnskabsaflæggelse <sup>53)</sup>. 21. Maj 1679 udnævntes han til Herredsfoged i Jerslev Herred, fra hvilken Stilling han afgik 1688, efter at der 1687 ved Sammenlægning af Børglum og Jerslev Herreder til en Retskreds var beskikket en anden Foged. I Kommissionens Betænkning om Herredsfogedernes Kvalifikation <sup>54)</sup> hedder det om Hegelund, at han er "en af de udygtigste her i Landet, thi foruden hans Uforstand og Malice, haver han ikke det ringeste til Levned's Middel, hvorudover han uden nogen Consideration (∴ Hensyn) til Retten gør, hvad hannem selv lyster, saasom den forurettede dog ingen Opfejning (J: Erstatning) for deres Skadeslidelse hos hannem kan vinde <sup>55)</sup>.

1684 stævnedes han en Del Beboere i Herredet for resterende Forseglingskorn 1 Skp. Byg af hver Gaard (for at forsegle Tingsvidner), men Beboerne klagede til Amtmand Otte Skeel, der svarede, at da Herredsfogeden var lønnet med fri Brug af en Gaard paa ca. 10 Tdr. Hk. og i Henhold til Chr. V. danske Lov, skulde Herredsbønderne ikke give ham større Løn, end hvad han fra Arildstid havde nydt <sup>56)</sup>, og dermed maatte han saa lade sig nøje. Hans økonomiske Forhold var daarlige, og 1684 tiltalte Mogens Skeel til Odden ham forreste rende Landgilde af

52) Børglum H. Tgb. 22. Jan. 1667.

53) Jerslev H. Tgb.

54) Danske Kancelli Skab 15, Pk. 208.

55) Herredsfogedeme var økonomisk ansvarlige for deres Domme.

56) Jerslev H. Tgb. 8. Jan. 1685.

Stade - 100 Rdl.<sup>57)</sup>, og 19. Febr. blev han fradømt sit Fæste af Stade. Allerede 11. Nov. 1680 havde Magister Claus Jakobsen (Ejlersen) i København rejst Sag mod ham angaaende Forvaltning af hans af døde Fader Jakob Ejlersens vendsysselske Strøgods, og han havde faaet beskikket Sættedommer og Sætteskriver i Stedet for de faste, men da Magisteren 4. Okt. var paa Tinget for at føre Vidner, stod Hegelund op og adsplittede Tinget, og Skriveren Eskild Mogensen i Agdrup i V. Brønderslev lukkede Tingbogen, hvorefter Hegelund sagde til Magisteren, at denne havde handlet som en Skælm, en Hundsvot<sup>58)</sup> og en Landløber m.m., men Sagens Udfald ses ikke. Det vides ikke, hvor Hegelund flyttede hen efter sin Afsked, men 1685 fraflyttede han Stade. Han blev gift i Tolstrup 1673 med Else Jespersdatter og havde med hende en Datter Anne samt antagelig Sønnen Peder Jakobsen Hegelund, der 1701 boede i Rubjerg og da fik Bevilling til at ægte sin Slægtning Inger Hans datter fra Jelstrup<sup>59)</sup>.

Den forhenværende Herredsfoged Jakob Hegelund boede sidst i V. Brønderslev og blev begravet der 2. Febr. 1700. Efter at han havde forbrudt sit Fæste af Stade, toges der Syn over Bygningerne der samt Registrering af hans Løsøre<sup>60)</sup>. Bygningerne bestod af Raalingshuset sydligst i Gaarden og med Kvist mod Nord; Laden nord i Gaarden, Østerhuset og Vesterhuset, hvert paa 17 Bindinger. Hans Besætning var 6 Heste, 4 Plage, 1 Føl, 9 Køer, 2 Kvier, 5 Kalve, 3 Stude, 11 Faar og 1 Vædder, og det ret gode Indbo indbefattede bl. a. 2 Kakkellovne, et Egeskab med Skænkeskive og 4 Døre, en Egefolds-kive (∴ Klapbord af Eg), 2 Egeskiver

57) a. St. 24. Jan. 1684.

58) Et tidligere meget brugt Skældsord, der betød Kønssdelen paa en Hunhund.

59) Bircherods Dagbøger (i Original).

60) Tgb. 6. Nov. 1684, 5., 17. og 19. Febr. 1685.

(o: Borde), 4 jernbundne Skrin og Halvkister, en Bagstol

(o: Lænestol), 2 Himmelsenge, 2 Jerngryder m.m.

1722 brugtes Stade af Søren Sørensen (gift med Johanne Sørensdatter) og Laurs Jensen <sup>61</sup>), død 1732, sidstnævnte var endnu Fæster her 1725, da den anden Fæster hed Christen Sørensen. 1740 døde. Fæsteren her Hans Andersen <sup>62</sup>), gift med Laurs Jensens Enke Maren Laursdatter, se Ny Stade.

Ved Tiden 1775 var Stade som foran nævnt blevet delt i to Gaarde: Gammel og Ny Stade, hver med Hartkorn 5-2-2-2½ og Matr. Nr. 1 og 2.

Gammel Stade blev vist først 1740 solgt til Selveje og 1784 ejedes den af Peder Sørensen, som da solgte den for 990 Rdl. til Ove Christensen, der var fra Faurholt i Horsens og gift II<sup>o</sup> med Johanne Marie Lars datter Krog, f. 1760, d. 1794, Datter af Lars Bertelsen Krog i Gandrupgaard (Kjær H.) og Else Marie Kjærulf <sup>63</sup>). De havde to Sønner: Mads Ovesen, der var Ejer af Gl. Stadegaard og gift med Maren Pedersdatter, som 1840 bragte Gaarden til sin anden Ægtefælle Hans Chr. Jensen, der 1857 skødede den med Hk. 5-7-0-¾ til Ole Bertel Niels Martin Hansen. Han solgte den 1870 til Oluf Adolf Olsen, Søn af Pastor Niels Olsen og Hustru Elisabet, Baronesse Juul i Gudum Præstegaard i Himmerland. Han døde ugift i Aalborg efter at have solgt Gaarden 1915 til Christen Jensen, som 1920 afhændede den til Ludvig Christensen fra Hvilshøj, der 1920 skødede den til C. Henriks en, som atter 1944 solgte den til J. Weise Olesen for 183.588 Kr. (Ejendomsskyld 94.000 Kr.), nu 1956 Regnar Chr. Jørgensen. Ove Christensens

61) Skøde til Poul Iversen paa Aastrup 1727.

62) Ikke Skifte efter ham i Aastrup Skifteprotokol.

63) Se Lengnick Stamtavle over Slægten Krog fra Biersted, C. Klitgaard "Kjærulfske Studier", S. 184, samt C. Klitgaard i Norsk Tidsskrift for Genealogi m. v., I. S. 329 ff.

anden Søn var Lars Krog Ovesen, som 1819 ved Ægteskab med Lars Pedersens Enke Sidsel Sørensdatter kom til Dødskov i V. Hassing S.

Ny Stadegaard brugtes omkring 1730 af Søren Sørensen, der døde April 1754, og efter hvem Ridefogeden til Aastrup foretog Skifte <sup>64</sup>).

Han var en ret velstaaende Mand, og hans Bo udviste et Overskud paa ca. 200 Rdl. kurant <sup>65</sup>). I Gaardens Storstue stod en stor Egetræskiste med udskaame adelige Vaabener <sup>66</sup>), og i Boet var et Sølvbæger og 6 Sølvskeer, ligesom han ogsaa efter lod sig Gangklæder af Klædestof. Paa Gaarden var en Besætning af bl. a. 10 Heste. Han var gift I<sup>o</sup> med Johanne Sørensdatter, med hvem han havde Børnene: Kirsten, som var gift med Hans Jensen i Gunderup i Vrejlev; Søren, Fæster af Stade; Oluf, Fæster af Stade, og Maren, gift med. Chr. Pedersen i Aa i Serritslev.

Søren Sørensen var gift II<sup>o</sup> med Anne Anders datter, der levede 1765, og med hvem han havde 5 Sønner: Christen, f. o. 1734, tjente 1765 i Vraa Præstegaard; Peder, f. o. 1737; Anders, f. o. 1740; Niels, f.o. 1748 og Jens, f. o. 1755 <sup>67</sup>).

Søren Sørensen efterfulgtes som Fæster af Ny Stadegaard af sin ældste Søn Søren Sørensen den yngre, der var gift med Maren Laursdatter, som tidligere havde været gift I<sup>o</sup> med forannævnte Laurids Jensen, d. 1732, og II<sup>o</sup> med Hans Andersen, d. 1740, begge Fæstere af Ny Stadegaard. Med hende, der

64) Aastrup Skifteprotokol 1751, S. 234.

65) a ca. 3 Kr. 20 Ø.

66) Antagelig købt fra en Herregaard, da der ikke vides at have boet Adel i Stade.

67) For de to førstnævnte var deres Farbrødre Chr. Sørensen i Tise og Jens Sørensen i Bækgaard i Stenum Formynder, for de øvrige tre Sønner var Halvbroderen Søren i Stade Formynder.



var noget til Aars, havde Søren Sørensen ingen Børn, og da hun 1761 døde i Maj Maaned, arvedes hun af sine Børn af de tidligere Ægteskaber, nemlig Laurids Jensens Børn: Laurids, Ane og Maren. Sdstnævnte var dog død o. 1760, men havde af Ægteskab med Peder Pedersen i Em efterladt to Børn. Af Maren Laursdatters Ægteskab med Hans Andersen var der Sønnen Anders Hansen, f. o. 1733, og Datteren Johanne Hansdatter, som var gift I<sup>o</sup> med Gaardfæster Bernt Sørensen i Alstrup i Rubjerg, død før 1790, og hun var gift II<sup>o</sup> med Svend Nielsen Møller, død 1822, 82 Aar gl.<sup>68</sup>).

Skifteregistreringen efter Søren Sørensens Hustru Maren Laursdatter 23. Juni 1761<sup>69</sup>) viser, at de var ret fornemme Folk; thi foruden den foran omtalte Kiste med adelige Vaabener ( 4 Rdl.) var der et Egeskab med Udskæringer og 6 Rum med Laase og Nøgler i ( 6 Rdl.), 4 Lysestager af Malm, 4 Stobe af Sølv, 11 Sølvskeer (24 Rdl.), 1 Jernbilæggerovn (10 Rdl.), 1 Bryggerkedel af Kobber (26 Rdl. ), og blandt hendes Klæder var en Fløjelshue, en Silkehue, et Par grønne Handsker, en Fløjelspudd, et Kalemankes Snørliv, tre Særke af Blaarlærred o.s.v. Gaardens Besætning bestod bl. a. af 12 Heste (gamle og unge, 164 Rdl.), 6 Køer (29 Rdl.) og 14 Stude (110 Rdl.). Men nogen rørlig Formue var der ikke, thi Boet viste Aktiver for ca. 492 Rdl. og Passiver for 506 Rdl.

Søren Sørensen den yngre blev gift II<sup>o</sup> med Mette Marie Thomasdatter, med hvem han heller ingen Børn havde, og da han døde 6. Januar 1765<sup>70</sup>), var Forholdene paa Gaarden endnu ringere end 1761 i økonomisk Henseende.

Blandt Løsøret nævnes det udskaarne Egetræsskab med 7 Rum i og en Laas; det stod i Storstuen og vurderedes

68) Severin Sortfeldt "Rubjerg Sogn", S. 29 f.

69) Aastrup Skiftepr. Side 405.

70) Skifte i Aastrup Skiftepr. 4. Feb. og 13. Marts 1765.

nu til 6 Rdl. 4 Mk., og endvidere var der bl. a. en Salmebog, et Nyt Testamente og fire andre Bøger, deraf ”De Bedendes aandelige Kiede”<sup>71)</sup>, en Kobberkedel i Bryggerset (7 Rdl.). Besætningen paa Gaarden var 8 Heste, 1 Føl, 7 Køer, 3 Kalve, 1 Stud, 13 Faar og 1 Vædder, og hele Boet blev takseret til 288 Rdl. men herimod var der Passiver til 534 Rdl. (Bygfæld paa Husene og Tilsvær paa Hestebesætningen m.v.), og da Enken ikke kunne skaffe Kaution for Gælden, kunde hun ikke overtage Fæstet, men maatte forlade Gaarden. Fæstet blev saa overtaget af Søren Sørensens Broder Oluf Sørensen, der da tjente paa Sæbygaard paa Sjælland. Han døde i Juli 1779, 54 Aar gl., og han var gift med Maren Nielsdatter, med hvem han bl. a. havde to Døtre: Johanne Marie Olesdatter, f. 1767, d. 1850, der ægtede Jens Laursen Krog i Øster Aslund i Ø. Hassing Sogn og har anset Afkom i Kjær Herred. Den anden Datter var Kirsten Marie Olesdatter, f. 1769, d. 1810, gift I<sup>o</sup> 1793 med Niels Sørensen i Gunderup i Vrejlev S., død 1802, gift II<sup>o</sup> 1803 med Ole Sørensen af Rønnovsholm, f. Skovsgaard i Asdal 1767, d. Gunderup 1808. Blandt deres Efterkommere var Brænderiejer Thomas P. Olesen i Hjørring, Ole Chr. Olesen, Ejer af Asdal, Etatsraad Chr. A. Olesen, Stifter af A/S ”De danske Spritfabrikker”, m. fl.<sup>73)</sup>.

Oluf Sørensen efterfulgtes af Jens Iversen, f. 1753, d. 1832, som 1781 købte Gaarden til Selveje for 600 Rdl. af Forpagter paa Rønnovsholm og Sagfører Poul Uttermøhlen<sup>74)</sup>. Iversen var Søn af Iver Poulsen og Hustru Anna Kristine Andersdatter Sand i Sdr. Mølle i Skallerup.

71) Denne Bogs Forfatter var Præsten Hans Jakobsen Hvalsøe (1656-1712) i Sundager ved Assens. Bogen udkom første Gang 1710 og senere en halv Snes Gange, senest 1887.

72) Intet Skifte i Aastrup Skp,

73) Jørgen H. Nielsen ”Efterkommere af Chr. Nielsen” S. 55 ff 74)  
Børghlum-Jerslev H. S. & Pb. 30/8 1781. Bl. 40.

Iver Poulsen var f. 1721 paa Nørre Drumshave i Kollerup S. (Han H.), og hans Hustru var Datter af Skudehandler Anders Christensen Sand i Knolde i Skallerup. Iver Poulsen døde 1792 som Ejer af Hunderup i Skallerup S. En velhavende Slægt. Jens Iversen var gift med Karen Pedersdatter og byggede nyt Stuehus, der efter Datidens Forhold var meget flot; de tre Udhuslænger var af Egebindingsværk, som var fældet i Hov Skov i Hals sogn <sup>75</sup>).

Paa Gaarden holdtes o. 1810 ca. 30 Stude og 10-12 Køer. Studene solgtes 3 Aar gamle som Græsøksne og mærkedes af Køberen med Savsnit paa Hornene. Jens Iversen skødede 1824 Gaarden mod Aftægt til sig og Hustru til sin Søn Peder Jensen, f. 1792, d. 1882, der atter 1865 solgte den mod Aftægt til sig og Hustru Mette Katrine Rasmus datter og af Hk. 5-4-0-¼ til sin Svigersøn Peder Jensen (Ladefoged), f. 1832, af Mellerkær i V. Brønderslev. Han var Søn af Jens Pedersen, født i Ø. Hjermeslev, der havde været Kyrasser i Horsens og Ladefoged paa Hjermeslevgaard (deraf Tilnavnet), og hans Hustru Margrete Nielsdatter havde i en Aarrække tjent paa Kølskegaard, Jens Pedersen købte Mellerkær til Selveje for 400 Rdl., og han blev en meget velhavende Mand, som kun havde et Barn, nævnte Peder Jensen, der 1865 solgte Mellerkær for 3000 Rdl. og købte Ny Stadegaard for 6000 Rdl. Denne Gaards Hede opbrækkede han, og efter at Jorden havde ligget i 3 Aar, for at Lyngen kunde raadne, pløjedes den atter og besaaedes. Hvert Aar tog han 4 Stude ud af Besætningen og satte 4 Køer ind, og han merglede Marken og lavede Overrisling paa Engen.

Kort efter sin Overtagelse af Ny Stadegaard flyttede han Husene, der laa paa den sydvestlige Spids af Marken

75) Jens Pedersen, Glimsholts, Optegnelser.

ind paa dennes Midte. Tømmeret blev hentet i Nørresundby. Med Datidens Veje maatte Læssene være smaa, og Vognene var ogsaa skrøbelige, saa der blev to Gange om Ugen hentet Tømmer med 4 Spænd Heste. Brædderne blev pløjet med Haandkraft, og om Vinteren lavedes Døre og Vinduer, medens Murerarbejdet foretoges om Sommeren. Paa Gaarden holdtes 36 Malkekøer, og der var 3 Tjenestepiger, hvoraf de to var fæstet til at deltage i Markarbejdet <sup>76)</sup>

Peder Jensen (Ladefoged) blev 1859 gift med Mette Kirstine Pedersdatter, f. 1841, med hvem han havde Børnene Peder Jensen, Gæstgiver i Hjørring, død 1906 <sup>77)</sup>, Jens Pedersen Jensen, f. 1861, d. 1956, Ejer af Mellergaard i Glimsholt i Ugilt Sogn og en paa mange Omraader fortjent Foregangsmand i Vendsyssel, og Margrete Jensen, f. 1874, gift med Proprietær Christen Pedersen, Ejer af Gl. Burholt i Ø. Brønderslev Sogn.

Da ingen af Peder Jensens Børn ønskede at overtage Ny Stadegaard, solgte han den 1900 og flyttede til Brønderslev, hvor han døde 1903 og hans Enke 1915. Den nye Ejer af Ny Stadegaard var Thomas Torp, som 1913 solgte den til Theodor Andreasen, fra hvem den 1921 ved Fogedudlægsskøde kom til Brødrene Peder og Niels Pedersen, der 1925 skødede den til Jens Jensen, som atter 1933 afhændede den til Christen Aagaard, der 1947 for 215.000 Kr. (heraf Løsøre for 115.000 Kr.) solgte den til den nuværende (1956) Ejer Jens Jensen.

Hjelmsted. I Følge Stednavnsudvalgets Udtalelse kan Navnet næppe afledes af det gamle Mandsnavn Hielmer (Helmer) eller af Hjelm - Marklade, Stakhjelm, men maa antages at være et Fællesnavn,

76) a. St.

77) Han havde 6 Børn, deriblandt Frands Jensen, f. 1894, nu Ejer af Glimsholt.

f.eks. et Omraade bevokset med Helme (o: Klittag, Senegræs. I Aastrup Lens Regnskab o. 1525 <sup>78</sup>) skrives Navnet Helmsted, og her var da en Selvejrbondegaard, hvis Besidder Niels Ydesen svarede en Herlighedsafgift til Kongen af  $\frac{1}{2} + \frac{1}{2}$  Løb Smør, 3 Skill. Leding, et Skovsvin og en Ko hvert 3. Aar. Gaarden blev antagelig forbrudt til Kronen ved Klemensfejden 1534. Gaardens Navn skreves 1606 i samme Form som i Nutiden. 1662 var her 3 Gaarde, af hvilke den ene laa til Aastrup og sammen med dette Gods da blev solgt fra Kronen til Johannes Boyesen; de to andre Gaarde laa til Steen Billes Arvinger og hørte under Burholt i Ø. Brønderslev Sogn. Det anføres om Gaardene, at de havde god Græsning og god Tørveskær. Samtlige Gaarde tilhørte 1684 Præsten Laurids Jensen Bjørn i Jerslev <sup>79</sup>), ved hvis Død nævnte Aar de med hans Enke kom til hendes anden Ægtefælle, Præsten Jens Olufsen Vang i Flade, død 1731.

I Følge Markbogen 1683 bestod Gaardenes Jorder af: Lergravs Fald 48 Agre i S.-N., der saaedes 1 Aar med Byg. 1 Aar med Rug og 1 Aar med Havre og derefter hvilede i 4 Aar. Fruerbakkens Fald, 38 Agre i S.-N., "Gris Wiis" Fald, 16 Agre i Ø.-V.; Fruer bakkens Blokker, 7 Agre i S.-N.; Sandets Blokker, 32 Agre i S.-N., og Sandets Fald, 55 Agre i S.-N. Gaardene havde megen Eng, bl.a. Buskeng og Holmskær, og der var Uddrift til 26 Høveder. Gaardenes dyrkede Areal var 1688 godt 117 Tdr. Land, og ved Matriklen 1688 fik de Hk. Vestergaard: 8-4-0-0, Mellergaard: 6-6-2-1 og Østergaard: 8-3-0-2.

Da Præsten Jens Olufsen Vangs Hustru, Anna Pedersdatter Hemmet, døde 1716, arvedes Hjelm stedgaardene af hendes Svigersønner

78) Rigsarkivet.

79) Tgb. 16. Okt. 1684.

Præsten Christoffer Mumme i Aasted og Præsten Christen Spliid i Vrejlev, og sidstnævnte blev 1717 Eneejer. Fra ham kom Gaardene under Vrejlevkloster, hvis Ejer Claus Ed. Ermandinger lagde dem under sin anden Gaard Komumgaard og atter under Vrejlev Kloster, hvortil de hørte som Fæstegods indtil kort efter Aar 1800. Hjelmsteds Jorder blev udskiftet 1808 af Landmaaler Jens Mogensen Lundbye til Nørre Ravnstrup; men paa dette Tidspunkt var de 3 Gaarde blevet delt i 6 Gaarde og 1 Bol, og 1845 var her 6 Gaarde, 3 Huse samt 4 Huse paa Hjelmsted Hede. Det ene af de sidstnævnte var Stenstue bak, Matr. Nr. 7, som vel havde Navn efter en "Stenstue" (Gravkammer) paa Bakken. Det var oprindeligt et umatrikuleret Hus, bygget først i 1700erne og laa under Vrejlev Kloster. 1845 var her en lille Gaard. Et andet af Husene paa Heden er Vibak, der nævnes 1845, senere de nyere Bebyggelser Toftegaard, FruEGAARD, Libak og Bakhholm.

I Østergaard boede i 1680erne Skipper Jens Pedersen Thise, der 1679 havde boet i Bolskifte i Alstrup Sogn, som han ejede, og antagelig da var Skipper paa en stor Føringskaag, der sejlede paa Ryaa mellem Bolskifte og Aalborg. 1680 var han Kronens Delefoged <sup>80</sup>) i Jerslev Herred og drev tillige Sagførervirksomhed, og 1692-94 var han Forpagter af Sæbygaard, hvorefter han blev Forpagter paa Hørbylund, og 1696 købte han en Gaard i V. Brønderslev. Han blev gift 1675 med Johanne Galskyt, Datter af Peder Thomsen Galskyt til Komumgaard og Kirsten Kjørulf <sup>81</sup>).

I Vestergaard boede fra sidst i 1670erne til 1685 Jens Axelsen Bjørn (Ursin), der var Søn af Præsten Axel Jensen Bjørn i Børghlum

80) En Slags Politimester over Krongodset.

80) C. Klitgaard "Brønderslevs Historie" S. 177.

og Mette Mumme. Jens Bjørn var født 1651 og blev 1670 Student fra Sorø, hvorefter han blev Forvalter over sin Faders og Farbroder, Præsten i Jerslev Laurids Bjørns betydelige vendsysselske Strøgods og bosatte sig i Vestergaard <sup>82</sup>), hvor han ogsaa drev betydelig Sagførervirksomhed. 1677 blev han i Serritslev gift med Ingeborg Christensdatter Tversted, Datter af Præsten Chr. Lauridsen Tversted i Bjergby og Johanne Mortensdatter Kjær. Ingeborg, der var født o. 1640 og altsaa var en halv Snes Aar ældre end Jens Bjørn, var antagelig først hans Husholderske og kom for hurtigt efter Brylluppet i Barselseng, hvorfor Bjørn maatte søge kgl. Benaadningsbrev for at kunne faa gejstligt Embede. Det fik han 28. Marts 1685, og 17. Juni s. A. blev han Rektor ved Sæby Latinskole.

I Sæby kom han 1692 i Slagsmaal med den fordrukne Albrekt Bille til Langholt og var ogsaa selv drikfældig. Ved Bispevisitats 1694 viste han sig saa uduelig og opsætsig, at Biskop Jens Bircherod uden videre Ceremoni afskedigede ham fra Stillingen, og han virkede derefter nogen Tid som Sagfører i Sæby, hvor han 1693 havde købt et Hus af Købmand Andreas Thiel i Aalborg. Han var endnu i Sæby Aar 1700, men da hans Erhverv i Sæby næppe kunne brødføde hans Familie, flyttede han til Aalborg, hvor han boede 1706. Han efterlod ved sin Bortrejse sin Hustru, der 1706 kaldes en fattig gammel Kvinde, i Sæby <sup>83</sup>), men hendes Død er ikke fundet. Omved 1720 flyttede Jens Bjørn endelig til Sorø, hvor hans yngste Søn var Klokker, og her døde han 1724. Ægteparret havde 3 Sønner:

1. Axel Jensen Bjørn, f. o. 1678, levede i Sæby 1692, men antagelig død før 1696, ikke i Sæby.

82) Tingbogen 16. Aug. 1680 og 13. Marts 1683.

83) Hjørring Tgb. 30. Sept. 1706.

2. Christen Jensen Bjørn, f. o. 1680, Student Aalborg 1700, nærmere ubekendt.

3. Thomas Jensen Bjørn (Ursin), f. o. 1682, død Sorø 1737, Student fra Aalborg 1700, var 1717 Informator hos Ridefoged Peder Hvas paa Sorø Akademi og blev 1720 Klokker og Skolelærer i Sorø efter Niels Røyern, hvis Enke Sofie Dorte Holst han ægtede. Ligesom Faderen var han drikfædig og uskikkelig, og 1734 blev han suspenderet for Klokkerbestillingen, men vedblev maaske at være Skolelærer.

Skønt Hjelmsted By kun bestod af 3 Gaarde, havde de dog en Landsby-Vedtægt, et saakaldt "Videbrev", dat. 10. Juni 1649. Af denne Granderets mange Artikler kendes nogle faa, der viser, at Bøderne ydedes i Øl til Granderne og Penge til de fattige <sup>84</sup>).

De anførte Grandebrevs-Artikler lyder:

§ 1. Alle Markelukker skal være opluktef <sup>85</sup>) ad St. Valborgdag, saa at ingen fanger Skade deraf i nogen Maade. Hvo her imod bryder og ikke lukker samme sine Lukker, saa det kan være forsvarligt, skal give sine Grander en halv Tønde Øl og (være) falden til de Husarme i Serritslev Sogn for 3 Mark.

§ 12. Hvo, som pløjer Jord fra hverandre i Marken eller kaster Fur paa en andens Kom, skal være falden til sine Grander for en Fjerding Øl og Jorden nederlægge, og til de Arme 3 Mark.

§ 15. Ingen skal drive med Særhjord i Byens Indmark videre, end Fællig kan taale og hver uden Skade. Hvo derimod gør, skal give Granderne ½ Tønde Øl og de Arme 3 Mark.

§ 17. Ingen skal indhævde noget uden menige Granders Samtykke. Den, det gør, giver Granderne ½ Tønde Øl og 3 Mark til de Fattige.

§ 24. Fanger nogen Skade i sit Korn, da skal Grandefogeden med menige Grander gøre den Mand Fyldest, som Skaden faar, af dens Bod, som Kvæget ejer, efter 4 Mænds Tykke. Dersom Grandefogeden vrider sig og ikke vil give den Fyldest, som Kvæget ejer,

84) Jerslev H. Tgb. 14. April 1653.

85) ∅: Hegnene skal være lukkede.



da skal menige Grander pante samme Grandefoged for 1 Tønde Øl og falden til de Husarme 3 Mark.

Efter Udskiftningen 1808 er Hjelmsted By udflyttet, og i 1900erne findes her Gl. og Ny Vestergaard, Nørregaard og Østergaard.

1665 forefaldt i Hjelmsted en ret dramatisk Episode. 8. Sept. kom "gamle Lars Nielsen" i V. Brønderslev, der den Dag var i den ordinære Herredsfogeds Sted, til Jens Hansen i Hjelmsted sammen med to tiltagne Mænd for at gøre Udlæg hos ham. Jens Hansen greb da sin Økse og løb efter Herredsfogeden, og Jens Hansens Hustru Maren Andersdatter og Datteren Mille fulgte med, bevæbnet med en stor Stok og en Rive, medens Jens Hansens Svoger ( ♂ : Svigersøn) tog en Økse, og hans Sønner Niels og Peder ligeledes bevæbnede sig med en Bøsse og en Fork, og endelig medfulgte Tjenestedrengen, der havde forsynet sig med store Sten. Paa Marken syd for Gaarden stødte de to Partier sammen; først overfaldt Hjelmstedfolkene Udlægsmændene med Skældsord og Undsigelse paa Ære og Liv, og dernæst trængte de saa haardt ind paa de uvelkomne Gæster, at disse ikke troede, at de var sluppet fra dem, og Niels Jensen affyrede sin Bøsse mod en af dem, saa Proppen fra Bøssen fløj ham om Ørerne. Udlægsmændene flygtede derefter, men blev forfulgt helt til Diget ved Holmskær. Der rejstes saa Tiltale mod Voldsmændene for Opsætsighed og Vold mod Øvrigheden <sup>86)</sup>, men der kendes ingen Dom, og sandsynligvis har Jens Hansen faaet Sagen jævnet gennem Amtmanden.

Holt (Holte); Navnet, der betyder en mindre Skovbevoksning, er utvivlsomt en Sammentrækning af Boltet. Bebyggelsen ligger i Sognets vestlige Del og delvis i Tolstrup Sogn. 1466 tog Børglum Kloster Lovhævd paa et

86) Tingbogen 21. Sept. 1665.

Byggested norden for "Hold <sup>87)</sup>, og 1482 tog det Tingsvidne om, at den Hovedager i Ransdal havde ligget til Klosterets Bol i Holt, hvilket det havde faaet 1466 ved Mageskifte med Kongen <sup>88)</sup>. Med Klostret kom Holt ved Reformationen til Kronen, der 1669 afhændede Børglum Kloster med Fæstegodset til Kansler Peder Reedtz. Der nævnes i Skødet under Holt 4 Gaarde og 2 Bol samt 2 Huse, som brugtes under et, og 1 Gadehus <sup>89)</sup>, men heraf laa 2 af Gaardene i Tolstrup Sogn. Efter Matriklen 1662 bestod den Del af Holt, der laa i Serritslev Sogn, af 2 Gd., 2 Bol og 6 Gadehuse, som kun havde mager Græsning og ringe Tørveskær. 1688 var her 4 Gd. og 1 Gadehus, og Byens dyrkede Areal var ca. 119 Tdr. Land. 1717 laa alle Ejendommene under Hvidstedgaard i Taars Sogn.

I Følge Markbogen 1683 bestod Byens Jorder, der laa sønden og østen for den, af:

Havefald, 54 Agre i S.-N., der brugtes i 3 Aar og hvilede 5 forsaavidt angaar Agrene 1-17, medens Nr. 18-54 brugtes i 3 Aar og hvilede i 3. De var middelmaadig Rugjord af mere Sand end Muld.

Langagers Fald var 14 Agre i Ø.-V.; de brugtes i 3 Aar og hvilede i 3. Boniteten ligesom ovennævnte Fald.

To Tofter var 11 Agre i S.-N., brugtes 3 Aar og hvilede 3. Var god Blandkornsjord af mere Sand end Muld.

Mellem Vejens Fald, var i 6 Agre i Ø.-V., brugtes 3 Aar, hvilede 3; var middelmaadig Bygjord af Sand og Muld.

Sønder Seltoft, 18 Agre i S.-N. De 14 Agre var middelmaadig Rugjord af Sand og Muld og brugtes aarlig; de andre 4 var middelmaadig Havrejord af Sand og Grus og brugtes i 3 Aar, hvilede i 5.

87) Æ. d. A. III, 86 f.

88) a. St. 87, 93 og 195.

89) Kronens Skøder.

Nørre Seltoft, 11 Agre i S.-N., brugtes aarrig og var god Bygjord af sort Muld.

Vester Toft, 60 Agre i Ø.-V.; de 16 brugtes aarlig og var god Rugjord af Sand og sort Muld; de 16 følgende var middelmaadig Rugjord af mere Sand end Muld, men brugtes ogsaa aarlig, og de 28 nordligste Agre var middelmaadig Blandkornsjord af Sand og Grus og brugtes i 4 Aar, hvilede i 4.

Agrene østen Gaden, 34 Agre i Ø.-V., brugtes i 3 Aar, hvilede i 5; var god Havrejord af Grus, Sand og Muld.

Foldsted <sup>90)</sup>, 17 Agre i S.-N., brugtes 3 Aar, hvilede i 6, var middelmaadig Blandkornsjord af Grus og Sten. Paa disse Agre har vel været en Kreaturfold.

Langdis Agre, 15 Agre i S.-N., der brugtes 3 Aar og hvilede i 7. Middelmaadig Blandkornsjord som de forrige. Navnet henpeger paa den anselige Langdysse i Holt.

Heden, 45 Agre i Ø.-V., der brugtes i 3 Aar og hvilede i 8. Var middelmaadig Havrejord af høj, sandet Hedejord.

Svins Fald, 21 Agre i S.-N., der brugtes i 3 Aar, hvilede i 8. God Havrejord af Sand, Grus og Muld.

Dybdals Fald, 18 Agre i Ø.-V., der brugtes 3 Aar og hvilede i 8. Bonitet som de foran nævnte.

Lerbakken, 13 Agre i S.-N., brugtes i 3 Aar, hvilede i 8, ringe Havrej ord af rød Sand og Grus.

Haveheden, 26 Agre i S.-N.; brugtes i 3 Aar, hvilede i 8. Middelmaadig Blandkornsjord af mere Sand end Muld.

Toften, 13 Agre i Ø.-V. og Chr Olufsens Endelsmark, 6 Agre, brugtes 3 Aar, hvilede i 4. De 13 Agre var middelmaadig Rugjord af Sand og Muld.

Blokkerne, 26 Agre sønden Laden, i Ø.-V., brugtes i 3 Aar, hvilede i 8. De 17 Agre var middelmaadig Bland kornsjord af Sand og noget

90) Her var antagelig en Kreaturfold.

Muld, og de 9 Agre var ringe Bygjord af graa Sand og lidt Muld.

Blokkerne ved Torups Vad <sup>91)</sup>, 13 Agre i S.-N.; brugtes 2 Aar, hvilede i 10. Ringe Havrejord af høj Grus og Sten.

VesterEng, brugtes i 2 Aar og hvilede i 15. Synes at være af samme Beskaffenhed som forrige.

Til Husene var lidt Jord, og Chr. Olufsen havde 37 Tdr. Land i Holt Mark foruden 23 Tdr. i sin Endelsmark.

Holt Mænd havde Uddrift til 20 Høveder i et blødt Kær.

Holt By blev udskiftet 1805 af Landinspektør Mikkell Schibsted, og efter den Tid er Nørgaard antagelig flyttet ud paa Marken <sup>92)</sup>,

Holt bestod 1845 af 5 Gd.; paa Holt Mark var 4 Huse og paa Holt Hede 3 Huse, hvoraf det ene, Matr. Nr. 15 kaldtes Rør huset og havde godt 3 Fdk. Htk.

Kalum. Hvad Navnet angaar, udtaler Stednavnsudvalget, at det næppe er et -um Navn, det skrives 1419 Calm og 1482 Kalm, men det lader sig næppe tyde.

1483 fik Hundlund Kloster Granskningsvidne af Jerslev Herreds Ting paa 2 Gaarde og 1 Bol i Kalum <sup>93)</sup>, og 1520 gjorde Prior Anders Rack (Gyldenstjerne) i Hundslund Lovhævd paa 1 Gaard i Kalum <sup>94)</sup>.

Ved Aar 1525 boede en Selvejer Jens Torstensen i Kalum. Af hans Gaard svarede til Kronen  $\frac{1}{2} + \frac{1}{2}$  Løb Smør, 3 Skill. Leding, Gæsteri, et Skovsvin og hvert 3. Aar en Ko. Kronen ejede her 1 Bol med Afgift 2 Tdr. Korn og Gæsteri. (Aastrup Lens Regnsk, Rigsarkivet.)

Med Klosteret kom dettes Gods under Kronen, som ved Midten af det 17. Aarh. pantsatte 1 Gaard og 1 Bol og 2

91) En Enklave i Tolstrup Sogn.

92) Søndergaard i Bolt hører til Tolstrup Sogn.

93) Æ. d. A. III. 16.

94) Originalvidisse i Vends. Museum.

Gadehuse i Kalum til Righshofmester Corfitz Ulfeld, der 1661 sammen med Eleonora Kristine atter skødede disse Ejendomme til Kongen, der efter 1664 skødede dem til Slotsskriver i Kbh. Jacob Ejlersen. 1662 skødede Kongen 4 Gadehuse i Kalum til Johannes Boye sen sammen med Hovedgaarden Aastrup, og 1669 skødede Kongen 3 Gaarde, 1 Bol og 2 Gadehuset i Kalum til Margrete Rantzau, Enke efter Ove Thott til Skabersø <sup>95</sup>). 1676 ejede Kaptajn Philip Fox i Kbh. en Gaard i Kalum af Hk. 8 Tdr., men 20. Juli s. A. blev den til dømt Kronen <sup>96</sup>).

I Matrikelbogen 1662 staar Kalum By anført med 5 Gaarde, 5 Bol og 7 Gadehuse; et af Bolene af Hk. 2 Td. beboedes af Degnen Jens Jørgensen. Byen havde ringe Græsning og ondt Tørveskær; det sidste lyder besynderligt eftersom Kalum Tørv jo i vore Dage nyder stor Anseelse og sælges viden om. Til Kalum henregnedes da Smersted, se derunder.

1653 nævnes en Lokalitet Melbrønd, der laa i Skellet mellem Kalum og Aa Marker og vel var Fællesdam for de to Byer <sup>97</sup>), og 1636 omtales Kalum Enge: Breddingen, Kokholm og Nørkast <sup>98</sup>). Endvidere omtales 1665, at Søengene ved Vraa Bæk i 50 Aar upaaklaget havde ligget i Fællig til Kalum, Underaare og Rosbak <sup>99</sup>).

1683 anføres i Markbogen efternævnte Jorder til Kalum By. Sønden for Byen laa:

"Foeds Ager" Fald, 78 Agre i Ø.-V.; de saaedes aarlig og var middelmaadig Rugjord af Sand og graa Muld.

Blokkerne, 27 Agre i Ø.-V., brugtes i 4 Aar, hvilede i 4. Bonitet som de foran nævnte.

95) Kronens Skøder.

96) Jerslev H. Tgb. 8. Aug. 1678.

97) Tgb. 9. Juni.

98) Tgb. 30. Juni.

99) a. St. 27. Juli.

Gammeljord, 30 Agre i S.-N., brugtes 3 Aar, hvilede i 10; ringe Havrejord af Sand og død Hedejord.

Ransbjerg, 22 Agre i S.-N., brugtes 3 Aar, hvilede i 4; middelmaadig Rugjord af Grus og graa Muld. Gribsjord<sup>100)</sup>), 18 Agre i S.-N., brugtes 3 Aar, hvilede 5; middelmaadig Blandkornsjord af Sand og Ler.

Andre Gribsagre, 18 Agre i S.-N., brugtes 2 Aar, hvilede i 16; ringe Havrejord af Sand og Grus.

Floddals <sup>101)</sup> Agre, 40 Agre i Ø.-V.; brugtes 3 Aar, hvilede 3; middelmaadig Rugjord af Sand og graa Muld.

FladeHøje, 5 Agre i Ø.-V., brugtes aarlig. Bonitet angives ikke.

OverVrat <sup>102)</sup> se Note 21, 16 Agre i S.-N., brugtes aarlig og var middelmaadig Rugjord af graa Muld.

Neder Fald, 39 Agre i S. N., brugtes aarlig, middelmaadig Bygjord af klæg, graa Muld.

Faldet østen for Byen, 39 Agre i S.-N., brugtes aarlig, middelmaadig Rugjord af Sand og graa Muld.

Derefter anføres Husmændenes Jord, der laa ved Husene og brugtes aarlig. Den var af forskellig Godhed. Til Byen var nødtørftig Ildebrændsel af Sandtørv, men intet til Gærdsel eller Staver.

Kalum havde en Del Eng uden angivne Navne samt Uddrift til 37 Høveder. 2 Mand i Kalum havde 8 Agre i Smersted, og de fleste havde noget Jord paa Underaare Mark.

1688 bestod Byen af 9 Gaarde og Bol og 7 Huse med Jord. Heraf laa 1717 de 4 Gaarde og Bol under Boller, 3 under Nilstrup og 2 tilhørte Niels Mørk i Kalum Nørsgaard.

Byens dyrkede Jord var 223 Tdr. Land. 1801 bestod

100) Gribsjord, udelt Jord, som enhver Lodsejer kunde benytte.

(Danske Lov 1. 18. 1.) og V. 10. 10.

101) Fladdal eller Fladdel.

102) Se Noten S. 11.

Kalum By af 11 Gaarde og Bol og 2 jordløse Huse og ligeledes 1845.

Kalum By m.m. Ejerlav blev udskiftet o. 1813, opmaalt af R. Ullum og efterhaanden delvis udflyttet; Østergaard blev saaledes flyttet helt op til den o. 1840 anlagte Chausse mellem Hjørring og Nørresundby.

Serritslev Skole er Matr. Nr. 1 af Kalum m.fl. Ejerlav. Nørgaard i Kalum Matr. Nr. 18, 20 og 44 tilhørte ved Midten af 1600erne Kronen og blev o. 1650 udlagt fra denne til Rigshofmester Corfitz Ulfeld for et Tilgodehavende hos Kongen, men efter hans Fald maatte han og Eleonora Christine 1661 afstaa den til Kongen. der 1664 skødede den med meget andet Fæstegods til Slotsskriver i Kbh. Jakob Eilersen, og Gaarden ejedes 1683 af Niels Jensen Mørk, som drev Sagførervirksomhed her <sup>103</sup>), og som tidligere havde boet i Gaarden Matr. Nr. 1, der havde 8 Tdr. Hk. og 1717 laa til Boller, hvorimod Nørgaard (da Matr. Nr. 4) kun havde Hk. 4-0-3-1, men 1721 ved Tilkøb havde faaet Hk. 8-1-1-2. Niels Mørk <sup>104</sup>), der var gift med Maren Jensdatter Mørk af Røgelhede i Hellevad Sogn, var 1674-82 Foged over Borgmester paa Christianshavn Jakob Madsens Arvingers vendsysselske Gods og var en meget anset Mand. Han døde 1683-88, og efter hans Hustrus Død 1704 gik Nørgaard over til deres Arvinger, af hvilke Anne Nielsdatter Mørk, f. o. 1661, d. 1731, var gift med Forpagter paa Hejselt Anders Nielsen Kjærulf <sup>105</sup>). 1717 stod han indskrevet for Nørgaard; men ved den Tid brugtes Gaarden antagelig af hans Medarving Peder Jensen Mørk, f. o. 1688, d. 1741, Søn af Jens Pedersen i Hjelmsted og Karen Nielsdatter Mørk. Peder Mørk var gift med Dorte Christensdatter, f. o. 1700,

103) Tingbogen 19. Juni 1665.

104) Om Slægten henvises til "Vends. Aarbøger" 1946, S. 399 ff.

105) C. Klitgaard: „Kjærulfske Studier“, S. 312.

og deres Søn Christen Pedersen Mørk boede i Nørsgaard indtil 1753, da han flyttede til Store Nygaard, som han købte (se derunder).

1747 var Nørsgaard dog blevet solgt til Skudehandler Svend Thomsen Lund i Løkken <sup>106</sup>), som døde nævnte Aar, og fra hans Bo kom den til Herredsfoged Gunde Meldahl. Da Tingstedet 1753 flyttedes fra Aarup til Sæby, hvor Meldahl tillige blev Byfoged, solgte hans. A. Nørsgaard til Sr. Hans Pedersen i Bjerregaard <sup>107</sup>) (i Vrejlev Sogn), hvis Hustru døde her 1757, og ved Auktion 10. Juni 1760 købtes Gaarden af Niels Larsen Tykskov fra Kirkegaard i Hellum <sup>108</sup>), født o. 1732, begr. 20. Marts 1803, 70 Aar gl.

1804 ægtede Niels Tykskavs Enke Kirsten Thomasdatter Enkemand Anders Christensen Hovalt, f. 1774, d. i Kalum 1816, der med hende fik Nørsgaard. Han var født i Vrensted som Søn af Skoleholder Chr. Andersen Hovalt og var 1799 Guldsmedesvend, da han ægtede Anne Andersdatter paa Vorbjerggaard og senere boede i Horsens Mølle, i hvilket Sogn han 1805 ejede Kirketienden <sup>109</sup>). 1814 købte han Hovedgaarden Aas i Taars Sogn af Justitsraad Tyge Tygesen til Randrup og ejede den til sin Død. Fra ham kom Nørsgaard 1821 til Peder Christensen Vibsigt, der 1858 skødede Gaarden til Peder Pedersen (Nørsgaard), som atter 1893 solgte til Anders Chr. Christensen (Koldbro), der 1905 skødede den til Jens Simoni Nielsen, der ejer Gaarden 1956.

En Koldbrogaard i Kalum By anføres 1940 ligesom en Vestergaard.

106) Dorte Christensdatter pantsatte 2. Okt. 1741 Gaarden til Svend Lund for 240 Rdl.

107) Sk. og Pb. 1747. 108)a. St. 1760, Bl. 133.

109) Rørsig: „Skoler, Degne og Skoleholdere" I, 473.



Til Kalum m. m. Ejerlav hørte Vester marken, som først nævnes i 1800eme, og som 1845 bestod af 1 Gaard og 4 Huse.

Underaare. Navnet er antagelig Underager og betegner Omraadets lave Beliggenhed i Forhold til Bakkeområdet nord og syd derfor. I denne Form forekommer det i Aastrup Lens Jorde bog ca. 1525, da Kronen havde et Bol her, som ydede 2 Tdr. Kom og Gæsteri i Landgilde, og samme Navneform forekommer 1330, da Erik Nielsen (Gyldenstjerne, til Aagaard?) skødede en Gaard her til Hundslund Kloster <sup>110</sup>), hvilken Klosters Prior Bang tog Lovhævd paa, hvorom der udstedtes Tingsvidne 1487, og af hvilket det ses, at Gaarden hed Pilegaard <sup>111</sup>). Gaarden omtales ligeledes 1520, da Klosters Prior Anders Rack (Gyldenstjerne) tog Lovhævd paa Hundslund Klosters Gods i Jerslev Herred <sup>112</sup>). Med Klosteret kom dette Bøndergods under Kronen 1536, og Pilgaard nævnes flere Gange i Aastrup Lens Regnskaber i første Halvdel af 1600eme.

1578 fik Fru Karen Krabbe og hendes Datter Fru Ingeborg Skeel til Voergaard Skøde af Kronen paa dens Rettighed i en Kirkens Gaard i "Underhafre" <sup>113</sup>), og 1625 vilde Niels Arenfeldt til Knivholt mageskifte et Bol og 2 Gadehuse i Underaare til Kongen, men det ses ikke, at Mageskiftet gik i Orden <sup>114</sup>). 1651 fik Rigshofmester Corfitz Ulfeld en hel Del Strøgods i Pant af Kronen for Tilgodehavende, men efter hans Fald maatte han og hans Hustru Eleonora Kristine 26. Dec. 1661 tilbageskøde det til Kongen, og deriblandt var et Halvbol i Underaare, som paa den Tid bestod af 4 Gaarde

110) Æ. d. A. III. 4.

111) a. St. 39.

112) Originalpergamentsgenpart; i Museet i Hjørring.

113) Kronens Skøder.

114) Kancelliets Brb. 6. Juni 1625.

4 Bol og 11 Gadehuse <sup>115</sup>), 1664 skødede Kongen sit Halvbol her og 4 Gadehuse til Slotskriver i Kbh. Jakob Eilersen, og 1669 skødede han 1 Bol og 5 Gadehuse til Fru Margrete Rantzau, Enke efter Ove Thott til Skabersø i Skaane <sup>116</sup>). 2 Gaarde i Underaare ejedes 1663 af Raadmand i Landskrona Johan Hørling eller Hølding, som 1669 solgte dem til Fru Anne Katrine Normand, Enke efter Johan v. Vittinghof til Rugballegaard i Aarhus Amt, og hun skødede dem 1677 til Jokum Frederik Pentz til Aastrup <sup>117</sup>), til hvilken Gaard de endnu hørte 1740.

I Følge Markbogen 1683 bestod Underaares Jord af:

Faldet langs med Byen, 59 Agre i Ø.-V., brugtes aarlig: de 26 nordligste Agre var god Bygjord af sort Muld og Sand "og anden Godhed". „Heldett" (vel Hældet), 9 Agre i S.-V., god Blandkornsjord af Grus og noget graa Muld. Korshøjs Fald, 28 Agre i Ø.-V., god Blandsædsjord af noget graa Muld og rødt Sand. Østen for Korshøjs Fald var et Skifte paa 28 Agre i S.-V., hvis Bonitet ikke nævnes. Skollerhøjs Fald, 36 Agre i S.-N., middelmaadig Rugjord af graa, gruset Muld og rødt Sand. Lunderagers Fald, 33 Agre i S.-N.; Jøstofte Fald, 24 Agre i S.-N., bruges 2 Aar, hviler i 6; Langager, 38 Agre i Ø.-V.; Desens (ø: Dyssens ?) Fald, 22 Agre; „Bradts"ager Fald, 24 Agre i S.-N.; Skram Meden, 16 Agre i Ø.-V.; Kjeldagre, 56 Agre i S.-N.; Endel Jord, 25 Agre til en Mand, kaldtes ogsaa Faldet. Endvidere var der Jorden ved Gaardene og Gadehusenes Jord.

Serritslev Bymænd havde ogsaa noget Jord i Underaare Mark, og de fleste i Underaare havde Jord paa Serritslev Mark, og endelig havde de fleste i Kalum Jord paa Underaare Mark.

115) Matriklen 1662.

116) Kronens Skøder.

117) Jerslev H. Tgb. 11. Nov. og 23. Dec. 1669, 26. Juli 1677.

Til Underaare hørte en Del Eng, bl. a. i Kokholm, og Byen havde Uddrift til 18 Høveder i en skarp Mark.

1688 bestod Underaare By af 6 Gaarde, 3 Bol og 7 Huse med et samlet dyrket Areal af ca. 131 Td. Land. 3 af Gaardene var udlagt til Ryttergods for 3. jyske Infanteriregiment, og 2 af dem blev senere udlagt som Skovridergods for den kgl. Skovrider i Hals Birk. 1716 ejedes Gaardene og Bolene i Underaare af følgende: Kronen 3, Pastor Ejler Chr. Dyssel i Vrensted 1, Poul Iversen (Wilholt) til Aastrup 2, Peder Bjerring i Aalborg 1. (F. 1699, Søn af Chr. Bertelsen Dons i Knudstrup og Mette Pedersdatter Bjerring (Bering), død 1784. Købmand i Hjørring og Ejer af Tidemandsholm og Sejlstrup, gift 1726 med Maren Dahl. Maaske var den Anna Bjerring, der 1719 døde i Underaare, hans Moder. Hun var 55 Aar gl.) Jens Hansen Bergh til Boller 1, Herredsfoged Anders Laursen i Nygaard 1 og Vrejlev Kloster 1.

Herredsfogedens Enke Karen Laursdatter solgte 1728 et Hus af Hk. 1 Alb. i Underaare til Vicepræst i Harreslev Peder Kjeldsen Paludan, senere Præst i Hellevad-Ørum. Huset beboedes af Kapellan i Vraa-Em-Serritslev Enok Dalin, og Herredsfogeden havde købt det ved Ryttergodsets Salg 1716, men da det ikke anføres i Matriklen 1688 og heller ikke i Kronens Skøde til Anders Laursen paa Gaarden i Underaare 1716, maa det senere være udstykket fra denne Gaard <sup>118</sup>), Paludan solgte 1729 Huset til "velfornemme og mandhaftige" Sergent ved Palæmon Laurbergs Kompagni Gregers Molescky <sup>119</sup>). Huset fik ved 1720 Navnet Nygaardshus eller Lille Nygaard, Matr. Nr. 42,

118) Hørte senere til Kalum m.fl. Ejerlav og fik 1844 Matr. Nr. 3, gl. Hk. 0-2-2-0.

119) Tingbogen 1728, Bl. 558 og 23. Juni 1729.

idet Store Nygaard da var blevet opført. Se under Bakken. Molescky var gift med Elisabeth Mumme, med hvem han havde Datteren Ingeborg, f. 1730. 1739 skødede Molescky, der nu var forfremmet til Løjtnant, Lille Nygaard til Peder Jensen Mørk i Kalum Nørgaard, der ogsaa var blevet Ejer af Store Nygaard. I Lille Nygaard boede Herredsskriveren Just Henrik Bøhm, der før havde ejet Store Nygaard, og hans Hustru Anne Pedersdatter døde her 1737 <sup>120</sup>), han selv ligeledes i Lille Nygaard 1748. Ogsaa den følgende Herredsskriver Frands Iversen Ærøe, Præstesøn fra Tolstrup, boede her og døde 1751. Han var ugift og havde til Husholderske Anna Rasmusdatter Sommerfeldt, der 1728 var blevet Enke efter Forpagter Christen Jensen Bastholm paa Store Rugtved <sup>121</sup>). Hos hende boede hendes Søn Hans Bastholm, f. 1710 <sup>122</sup>), der o. 1725 var Skriver hos Herredsfoged Jens Lauridsen Helt i Smersted og allerede dette Aar i en Alder af 15 Aar gav sig af med Sagførerforretning, men 1737 flyttede han til Glerup i Vesthimmerland. Endvidere boede hos Madam Anna Sommerfeldt hendes Datter Gertrud Bastholm, f. 1715, d. 1797, der 1733 opholdt sig i Norge, hvor hun 1735 ægtede Sergent Herman Frederik Coucheron, f. Trondheim 1707, d. 1778 i Lille Nygaard, Søn af Kaptajn ved Ingeniørkorpset Anthony Coucheron og Anne Marie Bruun. 1758 flyttede Sergentfamilien til Lille Nygaard med deres fire Børn, og deres ældste Søn Christian Coucheron, f. Norge 1735, d. Vidstrup 1811, der 1784 blev gift med Anna Hansdatter Eifler fra Odden, boede ogsaa fra o. 1784 i Lille Nygaard, men 1789 og 1798 i Lønstrup. Han var Sergent ved

120) C. Klitgaard: „Kjærulfske Studier“, S. 298.

121) Vendsysselske Aarbøger 1932, S. 232.

122) a. St. 236 f. Han var Fader til kgl. Konfessionarius Christen Bastholm.

Infanteriet ligesom Faderen og havde flere Børn døbt i Serritslev.

Det er ikke fundet, hvornaar Anna Sommerfeldt døde, men 1757 udstedte hun Gældsbrief paa 30 Rdl. til Ladefoged Chr. Mikkelsen paa Boller <sup>123</sup>). En Datter af hende, Inger Margrete Bastholm, opholdt sig 1748 hos hende paa Lille Nygaard, men blev 1750 gift med Christen Pedersen Mørk i Kalum Nørsgaard og senere i Store Nygaard, se derunder.

Lille Nygaard, Matr. Nr. 2 og 42, Hk. 0-6-3-1, kom under Vrejlev Kloster og blev 1857 solgt herfra til Bertel Chr. Jensen Bang, hvis Enke Lene Marie Ovesen solgte den til sin Søn Jens Bertelsen Bang, og fra hans Enke Mariane Bang blev Huset 1927 skødet til Aage Chr. Thomsen.

I Aarene 1789 til 1791 ejedes og beboedes Lille Nygaard af Sagfører exam. jur. Niels Konnerup og Hustru Anne Sørensdatter; de boede senere paa Bakken, se derunder.

En Anne Stæhr fra Underaare var antagelig ogsaa af militær Herkomst. Hun var 1732 gift med den fransk-tyske reformerte Parykmager i Kbh. Gedeon Blanbois fra Ralle og havde bl.a. Sønnen Zacharias Blanbois, f. 1734, der 1761 var Sergent og boede i Hellum, død i Hals Mølle 1788, samt Datteren Susanne Marie Blanbois, f. 1732, d. 1760, der var Oberst Andreas v. Arenstorffs sagnomspundne Elskerinde paa Visborggaard og ægtede Kaptajn Carl Fred. Castonier.

I Underaare boede 1801 ialt 31 Familier, 10 i Gaarde og Bol, 12 Huse med Jord og 9 jordløse Huse, blandt Beboerne var 1 Tømrer, 1 Smed og 1 Skomager <sup>124</sup>).

1845 var her kun 3 Gd., men 25 Huse, hvortil maaske kommer Serritslev Hede med 2 Huse og Bred bjerghus 1 Hus.

123) Børghlum-Jerslev H. Skøde og Pantebg., 26. April 1757.

124 ) Folketællingen.

Andre Husnavne her var Rokholm, Søagerhus og Lund.

Bakken. Da Børglum og Jerslev Herreder 1687 blev en Jurisdiktion med Tingsted paa Aarup Hede i Vrejlev Sogn, blev "Bakken" i Serritslev en Art Kulturcentrum, hvor der efterhaanden opstod en Del nye Bebyggelser og boede en Del "Standspersoner": Herredsfogeder, Herredsskrivere og Officerer, Sagførere m. fl. Stedet nævnes ikke i Matriklen 1662, men er maaske henregnet under Kalum og Underaare. I Matriklen 1688 er under Bakken anført 1 Bol og 5 Huse med Jord, og det samlede dyrkede Areal var ca. 27 Tdr. Land.

Af Markbogen 1683 fremgaar, at hver Mand havde sin egen Jord.

Bolet, af Hk. 1-3-2-2, laa til Vrejlev Kloster tilligemed et af Husene, 1 Hus var udlejet til den kgl. Skovrider i Hals, 2 Huse laa til Boller; 1 Hus, der kaldtes Ros bak, tilhørte Præsten Christen Spliid i Vrejlev, og 1 Hus, der tidligere havde ligget til Boller, af Hk. 0-4-2-1, ejedes af Herredsfoged Anders Laursen. 1801 var her 2 Gaarde, 5 Bol, 6 Huse med Jord og 2 jordløse Huse, 1845 var her 1 Gd. og 2 Huse. Gaarden af Htk. 2-5-1-½ Matr. Nr. 8 og 28 b, ejedes 1862 af Bertel Bang, der ogsaa ejede Huset Matr. Nr. 9 og Lille Nygaard.

Rosbak, udtales nu Rusbak, tilhørte 1625 Niels Arenfeldt til Knivholt, som mageskiftede Huset til Kongen, der 1662 skødede det sammen med Aastrup Hovedgaard til Johannes Boyesen. Fra Aastrup kom det til Præsten Laurids Bjørn i Jerslev, hvis Enke bragte det til Præsten Jens Olufsen Vang i Flade, og med hendes Datter Elisabet Bjørn kom det til Pastor Christoffer Mumme i Aasted, som 1717 solgte Huset til sin Hustrus Søsters Ægtefælle Præsten Christen Spliid i Vrejlev,

hvis Død 1733 Rosbak kom til Sønnen, Kapellan Laurids Spliid i Albæk-Voer, senere Præst der og død 1769. „Paa Bakken" boede 1715 og 1719 Sagfører Børge Bjæverskov ,Søn af Herredsskriver Peder Jensen Bjæverskov i Saksager. Han flyttede ca. 1720 til Aarup i Vrejlev " Sogn.

Store Nygaard (Matr. Nr. 4 og 11, Kalum m.m. Ejerlav).

Som omtalt under Underaare købte Herredsfoged Anders Laursen 1716 af Kronen en tidligere Ryttergaard af Hk. 4-1-2-1, som han betalte med ca. 84 Rdl. kur., og som skulde fritages for Familieskat og Soldaterudskrivninger, vel fordi han var Herredsfoged. Han udstykkede herfra Lille Nygaard af Hk. 1 Alb. Tidligere havde han af Jens Hansen Bergh til Boller købt 3 Huse af Hk. 0-2-3-0, 0-4-1-1 og 0-3-0-1, og dem sammenlagte han og byggede ca. 1 712 en Gaard paa Bakken, under hvilken Ejendom han ogsaa henlagde Jorden fra sin Gaard i Underaare, saa den fik Hk. 5-3-2-2 og senere 6-2-1-0. Gaarden kom til at hedde Nygaard og kaldtes ofte Store Nygaard til Adskillelse fra det foran omtalte Lille Nygaard. Natten mellem 31. Okt. og 1. Nov. 1714 brændte Nygaard med alt hans Løsøre og Breve og Dokumenter, bl. a. hans Skøder og Fæstebrev paa Rytterbolet i Underaare, hvilket Sted han havde haft i Fæste, før han 1716 købte det, og endvidere brændte hans Kontrakt paa Leje af Jorden til et øde Bol i Underaare, der var udlagt fra Kronen til den kgl. Skovrider i Hals Chr. Pedersen Hachild i Melholt<sup>125</sup>). Som Følge af Branden fik Herredsfogeden Tilladelse af Amtmanden til at flytte Herredernes Tingsted fra Aarup Hede til Nygaard, for at han midlertidigt kunde bo deri, efter at han for egen Regning havde forsynet det med Skorsten, Fyrsted, Loft m. v., og Tingstedet blev antagelig her ved Nygaard, til det 1753 flyttedes til Sæby.

125) Tgb. 14. Marts 1715.

Efter Herredsfogedens Død 1723 solgte hans Enke Karen Laursdatter, vist 1725, Nygaard til Sagfører Christen Lund, men selv boede hun der endnu 1728 og er maaske senere flyttet til sin Datter Helvig, der var gift med Præsten Hans Faber i Harreslev. 1728 boede Sagfører Frederik Hansen Baum i Nygaard og fungerede ofte som Herredsskriver, han var gift med Ide Kirstine og havde 1728 en Datter til Daab i Serritslev. Christen Lunds Køb af Nygaard gik vist ikke i Orden, thi 1730 solgte Karen Laursdatter Nygaard til Herredsskriver Just Henrik Bøhm, der 1729 havde faaet Embedet og en Tid havde boet i Hjørring og derefter en kort Tid i Lille Nygaard. Han var født o. 1685 og var 1715 Fuldmægtig paa Sejlstrup, da han blev Ridefoged paa Kølskegaard, og 1725 boede han i Horshave i Torslev Sogn. Han pantsatte 1730 Nygaard for 180 Rdl. til Ridefoged paa Vrejlev Kloster Hans Nikolaj Boye, og efter at have udvidet Gaardens Hk. til 6-3-3-0 solgte han den atter 13. April 1731. Bøhm blev gift 1717 med Anne Pedersdatter Kjærulf fra Nørresundby <sup>127</sup>), f. o. 1672, d. i Li. Nygaard 1737; hun var 1714 blevet Enke efter Ridefoged til Kølskegaard Kjeld Ottosen Bruun i Kølskegaard Mølle, med hvem hun havde 3 Børn, medens Ægteskabet med Bøhm var barnløst, og han arvedes af sin Broder, Kancelliraad Hans Werner i Assens <sup>128</sup>), da han 1748 døde i Lille Nygaard. 1731 klagede Lage Beck Arenfeldt til Sæbygaard over, at Bøhm tog alt for store Rets gebyrer, og hans økonomiske Forhold var sikkert ikke gode. Han maatte samme Aar, han døde, udstede Panteobligationer til Otte Nielsen Lund i Tømmerby i Tolstrup

126) Tingbogen 27. April 1730.

127) „Kjærulfske Studier“, S. 298.

128) Aalborg. m.fl. A. 1737, Bl. 558, og uafhæntede Skifter Nr. 10.



Sogn for 73 Rdl. og til Lars Thorsen til Hæstrupgaard for 20 Rdl. <sup>129)</sup>

Den Mand, der 1731 købte Store Nygaard af ham, var Købmand og Guldsmed i Aalborg Anders Rasmussen Sommerfeldt, og han solgte Nygaard til Peder Jensen Mørk i Kalum Nørgaard, som ogsaa 1739 blev Ejer af Lille Nygaard, og som døde 17 41. Da hans Sønner ikke var voksne, blev Nygaard vist solgt til Vilhelm Henrik Seip, som 13.Nov.1741 fik Bevilling til Krohold her. Stedet havde da faaet en ikke ringe samfundsmæssig Betydning, idet Tingstedet for Børglum og Jerslev Herreder som nævnt var her, og i Omegnen boede Herredsskriverne, Sagførere m. fl. og Officerer og Underofficerer ved Jyske Infanteri Reg. Ved Lille Nygaard var der efterhaanden opstaaet et selvgroet Marked paa første Torsdag efter Helligtrekongers Dag, naar Aarets første Ting, det saakaldte "Snapsting" holdtes, thi disse Ting samlede mange flere Folk end de sædvanlige, idet adskillige Retsregler da behandledes. Markedet her omtales allerede 1707 <sup>130)</sup>, men sandsynligvis har der før 1741 kun været holdt Smugkro. Paa Markedet mødtes "Skovboerne" fra Herredernes Østeregn med Folk fra Vestereggen for at bytte Varer som ubeslaaede Vogne, kaldet "Skovvogne", Træsko, Hjul og Træredskaber med Tørfisk, Kornvarer, Pottemagervarer og andet. Og til Markedet mødte naturligvis forskellige Købstadskræmmere, Buntmagere, Skomagere, Isenkræmmere og Brændevinsvogne. Herredsfogeden udtalte 1751 til Stiftamtmanden, at dette Marked havde bestaaet i mange Aar og egentlig var opstaaet ved, at "Skovboerne" paa denne Dag betalte Vestboerne for det Kom, som de det foregaaende Foraar og om Sommeren havde

129) Børglum-Jerslev H., S. og Pb.

130) Tingbogen 27.Jan.1707.

leveret til den mindre korndyrkende Skovegn <sup>131</sup>). Markedet synes dog ikke at være blevet autoriseret før ved Reskript af 26. Okt. 1787, i Følge hvilket Lille Nygaards Marked skulde holdes med Trævarer som Hovedartikel Torsdag efter Helligtrekongersdag; ved Reskript af 18. Sept. 1829 forandredes Tiden til 25. Marts, og 1882 afskaffedes det sammen med de øvrige Krammarkeder.

Vilh. Henrik Seip, der var gift med Mette Anne Christensdatter Balling, med hvem han 1745 og 1748 havde Børn til Daab, synes ikke at have klaret sig godt i Nygaard i økonomisk Henseende, thi 1745 udstedte han Panteobligation paa 100 Rdl. til Hans Ottesen Wilsbech, Sagfører i Hjørring: 1748 paa 200 Rdl. til Ritmester Jens Müller paa Rugtved; 1749 paa 30 Rdl. til Lars Pedersen Holst paa Eskær og 1750 paa 90 Rdl. til Forpagter Thøger Christensen Rougtved paa Nibstrup <sup>132</sup>).

Da Tingstedet, til hvis Tilbehør hørte Galgen paa Galgebakken i Vrejlev Sogn 11h km nord for Nygaard, 1753 flyttedes til Sæby, ophørte Stortiden for Nygaardsomraadet, og Seip flyttede fra Nygaard, som 1754 ejedes af Christen Pedersen Mørk, f. 1723, d. 1790, der 1741-54 havde boet i Fædrenegaarden Kalum Nørgaard, men nu tog Ophold paa Nygaard <sup>133</sup>), Han blev gift 1750 med Inger Margrete Bastholm <sup>134</sup>), f. 1719, d. 1806, Datter af Forpagter Christen Jensen Bastholm i V. Mellerup i Jerslev Sogn og Anne Rasmusdatter Sommerfeldt (se Lille Nygaard). Christen Mørk har dog nok kun haft Købekontrakt paa Nygaard, thi først 1780 fik han Skøde

131) Stiftamtets indkomne Breve, Hjørring 1751.

132) Børglum-Jerslev H., Sk. og Pp.

133) Da Nygaards Kro mistede sin Betydning, opstod et uprivilegeret "Bedested" i Vrejlev Bomhus, som vist først fik Kroprivilegium o. 1840.

134) Hun var Søster til Oldforskeren, Arkivtegner Søren Abildgaards Hustru, til Admiralitetsrevisor Hans Bastholm og til Optiker Nikolaj Abraham Bastholm samt til Sergent Herman Fred. Coucherons Hustru i Lille Nygaard. (Se "Vends. Aarbøger" 1932, S. 230 ff.)

paa Gaarden af Byfoged Meldahl i Sæby, der vel havde overtaget den fra Seip som ufyldestgjort Panthaver <sup>135</sup>). Efter Christen Pedersen Mørks Død blev hans Søn Christen Bastholm Mørk, f. 1751, d. 1840, Ejer af Nygaard, der 1801 kaldes 1 Gaard og 1 Bol. Han blev 1788 gift med Dorte Nielsdatter Tykskov, f. 1768, d. 1846, der var fra Kalum Nørgaard, og med hvem han havde 12 Børn, af hvilke 3 ugifte Sønner var hjemme i Nygaard 1842, da der blev begaaet Indbrud hos dem, men med dem gik Nygaard ud af Slægten Mørks Eje. Chr. Christensen Mørk (Sønnen) fik 1829 Skøde af Faderen paa Gaarden og solgte den atter 1859 til Johan Ludvig Flyger. 1845 var Store Nygaard og Lille Nygaard 1 Gd. og 1 Hus, og da anføres ogsaa 1 Fattighus. I Lille Nygaard boede som Lejer fhv. Infanterikaptajn Peter Andreas Pahl, som 16. Juli 1772 udstedte Panteobligation paa 200 Rdl. til Jomfru Agathe Meyer i Nygaard, maaske hans Husholderske. Han døde her 1774, 82 Aar gl. (Skifte Aalborghus m.fl. A, Bl. 135). Jomfru Meyer var antagelig Datter af Sr. Meyer, f. 1695, d. 1773, der boede ved "Aalborg Led". Htk. 0-6-3-1. Stedet ejedes da af Bertel Bang paa Bakken.

Store Nygaard blev 1829 med Htk. 6-2-1-0 skødet fra Chr. Christensen Mørk til hans Søn Chr. Christensen Mørk, som 1856 skødede den med nyt Htk. 4-2-0-2 til Johan Ludvig Flyger, der atter 1857 solgte den til Jens C hr. Mortensen, som 1898 skødede den til Peder Ingvar Jensen. Han overdrog den 1905 til Andreas Martin Christensen, og den nuværende Ejer er Ahlmann Andersen (1956).

135) Sk. og Pb. 1780, Bl. 244.

Til Bebyggelserne "paa Bakken" henregnedes ogsaa "Smersted", der dog i Matriklen 1662 anføres under Kalum og kaldes "Smørsted". Navnet Smersted peger maaske hen paa Bevoksning med "Smærer", jysk Betegnelse for Hvidkløver. 1621 omtales Smersted i en Sag angaaende et Vaadedrah <sup>136</sup>), og 1642 fik Iver Kjær, Borger Kbh. ved Rigens Ret Udlæg i et Halvbol i Smersted <sup>137</sup>). I Tingbogen 11. Okt. 1660 nævnes Stedet "paa Smersted", hvilket jo svarer godt til, at det henhørte til Bebyggelserne "paa Bakken", og naar Kronen 1669 kunde skøde 1 Gaard og 5 Huse i "Smersted" til Margrete Rantzau, Enke efter Ove Thott til Skabersø, tyder det paa, at Huse "paa Bakken" da regnedes til Smersted. 1662 var Smersted et Enestebol med 2 Brugere, det var udlagt fra Christen Lange til Fuglsig til Præsten Laurids Trane i Viborg, og 1664 ejedes det af Peder Bierring eller Bering i Viborg. 1683 var Bolet delt i 2 smaa Bol af Hk. 1-0-1-1 og 1-0-2-0, altsaa ialt 2-0-3-1, og 1717 tilhørte de Handelsbetjent i Aalborg senere Købmand i Hjørring Peder Bierring, der var fra Viborg. Paa denne Tid o. 1700 var her endvidere et Hus af Hk. 0-1-3-0, der tilhørte Niels Mørks Enke og kaldtes Lille Smersted. Hun hed Maren Jensdatter Mørk og var Enke efter Niels Mørk i Kalum Nørgaard, se derunder. Ved hendes Død paa Hejselt i Torslev S. 1704 kom Huset vist under Vrejlev Kloster. Peder Bierring solgte 1725 det ene Balssted, af Hk. 1-0-1-1 for 130 Rdl. til Herredsfoged Jens Lauridsen Helt, der døde her 1732. Han havde tidligere været Skibsskriver og dernæst Byskriver i Hobro, før han 1723 blev Herredsfoged i Børglum-Jerslev Herreder. Etatsraad Jørgen Bille til Ellinggaard og sidst Stiftamtmand i Aalborg skriver om ham, at han "er ganske ulovkyndig og saa dumdristig,

136) Viborg Landst. Dombog A. 440b.

137) Jerslev H. Tingbog 20. Jan. 1642.

at han dømmes, som han finder for godt" <sup>138</sup>). Der var dog den gode Side ved ham, at han holdt Sagførerne til Sagerne og ikke taalte deres Indblanding i dem af ganske uvedkommende Emner, trivielle Spidsfindigheder og "Væv"; i saa Fald gav han dem Bøde for utilbørlig Procedure.

En Gang, da han var paa Udlægsforretning hos en Kone i Underaare, vilde Konen slaa ham ned med en Fejekost, hvorfor han gennempryglede hende med sin Kaarde og lod sine Folk binde hende <sup>139</sup>). Han var gift med Johanne Marie Abildgaard, f. o. 1701, d. 1777, der 1736 blev gift med Præsten Hans Christian Bloch i Aggersborg, som døde i sin første eller anden Brudenat, og samme Aar ægtede hun saa hans Efterfølger Henrik Jespersen Bloch, der døde 1771. Med Helt havde hun kun Datteren Mette Kirstine Helt, der døde i Smersted 1728, ca. 2 Maaneder gl. <sup>140</sup>). Helts Efterfølger i Smersted blev 1736 Major Claus Enevold Pors <sup>141</sup>), der var født paa Ullerupgaard i Ty 1683 og 1709 blev Fænrik, 1710 Sekondløjtnant og 1712 fanget i Slaget ved Gadebusch. 1718 blev han Kaptajn ved Aalborg nationale Regiment, 1719 Chef for Frikorpset i Trondheim og 1722 afskediget med Majors Rang og boede 1726 i Sæby. 1728 blev han sendt til Grønland som Guvernør for at anlægge Kolonien Godthaab og Fortet Nipusat ved Holsteinsborg, hvorfra han med en Garnison af for en Del frigivne Fanger fra Kastellet i København skulde hindre Hollænderne og andre fremmede Nationer i at handle med Grønlænderne eller forulempe dem. Pors var 1728 den første Europæer, der forsøgte fra Ameralikfjorden ved Godthaab at bestige Indlandsisen, og han var en iderig Mand, der gav udførlig Plan til Anlæg af

138) „Danske Saml." I. IV. 197. 139) Tingbogen 27. Jan. 1724.

140) Gejstl. Skifte April 1777.

141) Danmarks Adels Aarbog, XXVI, 355; XXVIII, 585; XXXII, 611.

Handelsstationer paa Grønlands Vestkyst, ligesom han var Fader til den senere Ændringsplan for den grønlandske Handel. Hans Ekspedition til Grønland mislykkedes dog i det store Hele; hans Folk døde af Sygdomme, og hans Fort afbrændtes af Hollænderne, hvorefter han 1730 kom hjem og 1736 købte Smersted, hvor Familien boede, til Pors 1742 blev Kommandant ved Korsør Fæstning. 1746 blev han titulær Oberstløjtnant og 1758 tit. Oberst.

Han døde i Korsør 1762, og med ham uddøde den ældgamle Adelsslægt Pors af Vandrup, hvis Vaaben var en seksoddet Sølvstjerne i blaat Felt. Han blev 1719 gift i Skyum med Else Katrine Lund, f. 1700, d. i Korsør 1764; hun opholdt sig ved Ægteskabets Indgaaelse i Skyum Præstegaard. Med hende havde Pors 8 Børn, hvoraf 4-5 døde som smaa i Aarene 1726-27 og blev begravet i Sæby Kirke, og en Datter født i Volstrup Sogn 1736 døde som lille, en Søn Christian Frederik Pors, f. i Serritslev 1741, døde vist ogsaa som lille, saa Pors havde kun to voksne Børn, nemlig

1. Edel Ermegaard Pors, f. 1720 (vist i Trondheim), d. paa Lyngholm i Hvidbjerg Sogn i Ty 1746, gift 1745 med Oberstløjtnant Hans Elias v. der Weide til Lyngholm, f. 1691, d. 1759.

2. Christiane Rodsten Pors, f. i Serritslev 1740, d. 1796, gift 1758 med Sognepræst i Korsør Johan Mortens en Braem, f. 1711, d. 1764, med hvem hun havde 4 Børn.

Medens Major Pors boede i Smersted, holdt de 1 Jorndrue, 1 Stuepige, 1 Pige og 1 Karl <sup>142</sup>).

Efter Major Pors fulgte antagelig som Ejer af dette Bol i Smersted Jomfru Ellen Pallesdatter Kjærulff, f. o. 1710, d. 1759, Datter af Palle Christensen, Forpagter paa forskellige vendsysselske Herregaarde, sidst paa Stensbæk i Bindslev S., og Anne Jensdatter

142) Tingbogen Sept. 1737.

Kjærulf <sup>143</sup>), Ellen Kjærulf gav 1746 Panteobligation til Købmand Jens Boller i Aalborg for 330 Rdl. <sup>144</sup>), og hun døde antagelig hos sin Svoger Jens Andersen Sand, der ejede Fuglsig.

Det andet Bol i Smersted, af Hk. 1-0-2-0, ejedes 1750 af Lars Pedersen Holst, som 1732 var Forpagter paa Fuglsig og 1744 var Forpagter paa Eskjær, da den. forannævnte Lars Kjærulf Jespersen, Forpagter paa Sejlstrup <sup>145</sup>), udstedede Panteobligation til ham paa 330 Rdl., og 1749 fik Holst Panteobligation for 30 Rdl. af Kromand Vilh. Henrik Seip i Serritslev Nygaard. Holst boede i Smersted 1750, men var 1759, da han købte Korslund i Hellevad Sogn, Forpagter paa Linderumgaard, og han havde ogsaa været Forpagter paa Hørbylund.

Lars Holsts Ophold i Smersted havde næppe længere Varighed, men først i 1750erne blev hans Datter Anne Katrine Holst, der var født paa Fuglsig 1733, gift med Kapellan til Vraa, Em og Serritslev Rasmus Hans en Bang. Han var født i Vang Præstegaard 1718, og baade han og Hustru døde i Smersted, som de havde faaet efter Lars Holst, med kort Tids Mellemrum 1784 efterladende sig 3 Sønner og 3 Døtre <sup>146</sup>). Hos Kapellanden boede Lars Holsts Enke fra Korslund Maren Sørensdatter, som døde her 1773. (Skifte Aalborghus m. fl. A. 1774, Bl. 14.)

Bolet i Smersted ejedes derefter af deres Søn Laurids Holst Bang, f. 1760, d. 1827, der 1785 blev gift i Serritslev med Mette Mørk, f. 1755, d. 18 ? , Datter af Christen Pedersen Mørk i Nygaard (se denne) og Inger Margrete Bastholm. Deres Efterkommere bor endnu i Eggen (Løkken m. fl. St.), hvor Bertel Bang 1862

143) C. Klitgaard: „Kjærulfske Studier“, S. 279.

144) Børghlum-Jerslev H. Sk. og Pp.

145) Søn af Jesper Jespersen til Høgholt, Hvidstedgaard m.m.

146) Om dem og deres Efterkommere se F. E. Hundrup: „Stamtavle over Oluf Bangs Efterkommere“.

boede i en Gaard paa Bakken. Det Bol, som Ellen Pallesdatter Kjærulf ejede og beboede o. 1750, kom vist fra hende til Enken efter den 1771 afdøde Præst i Kjettrup-Gøttrup Jørgen Fogh Clementin eller hendes Arvinger, thi 1787 staar en "Madam Clementin" som Ejer, men nævnte Præsts Enke Magdalene Katrine Friedereich var ganske vist død 1783.

1792-1794 boede Sagfører Claus Holmer Green i Smersted.

Han var født i Nørresundby 1754, Søn af Degnen Enok Green der, 1775-77 var han Foged paa Rønnovsholm, blev 1780 exam. juris og samme Aar Prokurator for alle Over- og Underretter i Jylland. Var i lang Tid konstitueret By- og Herredsfoged i Hjørring, og 1785-87 var han Fuldmægtig paa Vrejlev Kloster; ejede 1794 til 1805 Vestrupgaard i Saltum Sogn og var 1801-04 Kystmilitsbestyrer. Flyttede 1805 til Hjørring, blev 1813 Kancelliraad og døde 1825 i Hjørring. Han blev gift i Aasted 1792 med Regitze Sofie Charlotte Amalie Thomsen, f. 1769, d. Hjørring 1849, Datter af Forpagter Nikolaj Thomsen paa Hammelmosse og Anne Thaarup <sup>147</sup>), Green havde 2 Børn døbt i Serritslev: Anne, f. 1793, og Enok Johan, f. 1794. En Datter døde ugift i Frederikshavn 1824, 23 Aar, og Sønnen var død tidlige, kun Datteren Anne Green, f. 1793, blev 1810 gift i Hjørring med Apoteker Ancher Chr. Hansen.

1794 var de to Smerstedbol blevet sammenlagt, og Lauritz Hastrup til Vrejlev Kloster averterede Stedet, der havde Hk. 3-3-2-2, og 2 Afbyggerhuse til Salg. Gaarden havde "Bolig for en honnet Familie" <sup>148</sup>), - var altsaa ikke beregnet for Bønder. Gaarden købtes vist da af Procurator Niels Jensen Konnerup, f. Røjgaard i Hvilsted Sogn 1752, d. Smersted 1816. Han boede 1779-81

147) H. Hjorth-Nielsen: „Danske Prokuratorer 1660-1869“, S. 116.

148) Jyske Efterretninger 18/1794.



i Borup i Taars Sogn, 1783-84 i Vraagaards Mølle i Torslev S., 1789-91 i Lille Nygaard, og efter at han 1790 var blevet exam. juris boede han (1798) til sin Død i Smersted. 1805 blev han fradømt sin Sagførerbestilling og var derefter kun Gaardejer i Smersted. 1779 blev han i Taars gift med Anne Sørensdatter Borup, f. 17 51, d. Smersted 1809 <sup>149</sup>). Konnerups Søn Søren Nielsen Konnerup, f. 1785, var 1825 Ejer af Smersted og var gift med Johanne Jensdatter, og deres Søn Jens Christian Konnerup, f. 1825, blev Prokurator i Kbh., hvor han 1896 døde ugift.

1845 regnedes til Smersted 3 Gd., nu 2, nemlig Matr. Nr. 10, 11, 14 og 29 af Ejerlavet Kalum m.m., og 1862 ejedes en Gaard her, der havde Htk. 6 Tdr. 1 Alb. af Niels Konnerup.

Vest for Smersted strækker sig mod Nord vest et af Moser omgivet Næs, kaldet Revsnæs eller i daglig Tale ofte "Øen". Her findes nu en Del Husmandsbrug, som stammer fra det 19. Aarh., og Beboerne ernærer sig for en Del af Tørvegravning og Grusgravning i de mægtige Forekomster af Grus, der findes her. 1845 var her 5 Huse.

Christen Nielsen, som 1715 boede paa Bakken i Serritslev, havde en Broder Pede Nielsen, der var Handelsmand i København. Denne Broder var i Sommeren 1714 i Jylland, hvor han paa Vrejlev Kloster købte 2 Ottinger Smør og 8 Lispund Faareost, og uf Præsten Christen Spliid i Vrejlev købte han 6 Lispund Ost. Endvidere købte han 200 Ol tørrede Sild fra Nibe, 9 Tønder saltet Aal, 800 Ol Vintersild og 200 Alen Hørlærred. Alle disse Varer indladede han 9. Aug. 1714 i en Galiot fra København,

149) Hjorth-Nielsen: „Danske Prokuratorer“, S. 385. De havde 3 Børn: Søren, f. 1785, Christen, f. 1789, og Anne, f. 1791.

men det var jo under den store nordiske Krig, og Skibet blev opbragt af 5 svenske Galioter og ført til Varberg, hvorved Peder Nielsen mistede af "sin timelige Velfærd", hvilket han lod kundgøre paa Tinget d. 14. November. 1715 antageligvis af Hensyn til sine vendsysselske Kreditorer.

Skarnager, Matr. Nr. 5, der vel betegner daarlig Jord, omtales 1494 som en øde Mark øst for Serritslev og mageskiftedes da fra Hundslund Kloster til Børglum Kloster <sup>150</sup>). Stedet nævnes ikke i Matriklen 1662, men 1683 omtales Skarnagers Jord, som var af forskellig Godhed, og af hvilken Mads Nielsen i Serritslev By brugte 1 Ager. Her var dog allerede da en Gaard, thi der anføres, at den havde Ildebrændsel af Sandtørv, men ingen Lyngslæt eller Hjul- og Bygningstømmer. Ved Matrikuleringen 1688 fik Skarnager Hk. 4-5-2-2 og havde ca. 33½ Td. Land dyrket Areal. Den brugtes af Peder Thomsen og laa 1717 til Vrejlevkloster, hvortil Gaarden antagelig er kommet 1716, da Generalmajor Chr. G. Møsting til Rønnovsholm købte Børglum Kloster og 1717 testamenterede Rønnovsholm til Frk. Ingeborg Juul til Vrejlevkloster. 1845 var her 1 Gd. afHtk. 3-1-3-¼, der 1862 ejedes af Jens Chr. Olesen. Et Hus øst for Skamager hedder Ejersholt.

Hjørringgaard er en Udflyttergaard anlagt nord for Serritslev By ved den o. 1840 anlagte Vej Nørresundby-Hjørring. Den nævnes ikke før efter 1862, og en lidt nordligere liggende Gaard hedder Vedstedgaard.

Tyngaarden øst for Serritslev By er ligeledes en nyoprettet Gaard, der maaske har været ejet af en Tybo. Den nævnes ikke 1845 eller 1862.

Knarkemølle ved Vejen fra Serritslev By mod Øst var en lille Vindmølle vist fra 1850'erne, nu nedlagt.

Aalborg Led (ved) laa ved den gamle Aalborgvei, og Huset laa 1660 under Aalborghus Len. Fæsteren Johanne Pedersdatter var forarmet <sup>151</sup>), Stedet laa lidt syd for Nygaard og lidt vest for den gamle Vej <sup>152</sup>) og nævnes 1723 og senere. Ved "Aalborg Led" boede en Sr. Meyer, der døde her 1773, 78 Aar gl., og som var gift med Sidseline Marie Pahl, f. o. 1707, d. 1770, antagelig Søster til Kaptajn Peter Andreas Pahl i Nygaard.

Ulhøj (Uelhøj). Det maa vist antages, at Stednavnet i første Led indeholder det gamle Mandsnavn Ulf, thi at hænge afpelsede Ulve („Luddere") op paa en Høj, saadan som Skikken blev i 1600'erne, da der gaves Præmie af Staten for Ulvedrab, var næppe brugeligt, saalænge Ulvene var almindeligt forekommende Vilddyr her i Landet.

"Uhlhøj" anføres i Markbogen 1683 som "en liden By", hvis Beboere havde deres Jord samlet ved Husene. Der anføres ingen Marknavne, men der siges, at Beboerne havde Ildingsbiergning af ringe Knubtørv og Splittørv nogenlunde til Fornødenhed, og dem opgravede de aarlig i Serritslev Fælleshede. 1625 ejede Niels Arenfeldt til Knivholt 1 Bol og 1 Gd. her, som han vilde mageskifte til Kongen <sup>153</sup>).

1662 bestod Bebyggelsen Ulhøj af 3 Smaabol og 2 Gadehuse, og efter Matriklen 1688 var her 1 Bol og 5 Huse med Jord. Byens samlede dyrkede Areal var ca. 36 Tdr. Land. Bolet af Hk. 1-3-2-2 laa 1717 under Havrholm og senere under Vrejlev Kloster. Af Husene laa 1 til Havrholm, 1 til Birkelse Stamhus, 1 til Børglum Kloster, 1 til Vrejlev Kloster og 1 til Aalborg Hospital. Et Gadehus i Ulhøj laa 1669 til Kronen, der skødede det til Oberst Joakim v. Dibbern,

151) Tgb. 27. Sept. 1660.

152) C. Klitgaard: „Vendsysselske Veje", S. 38.

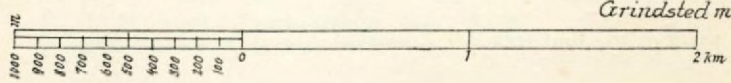
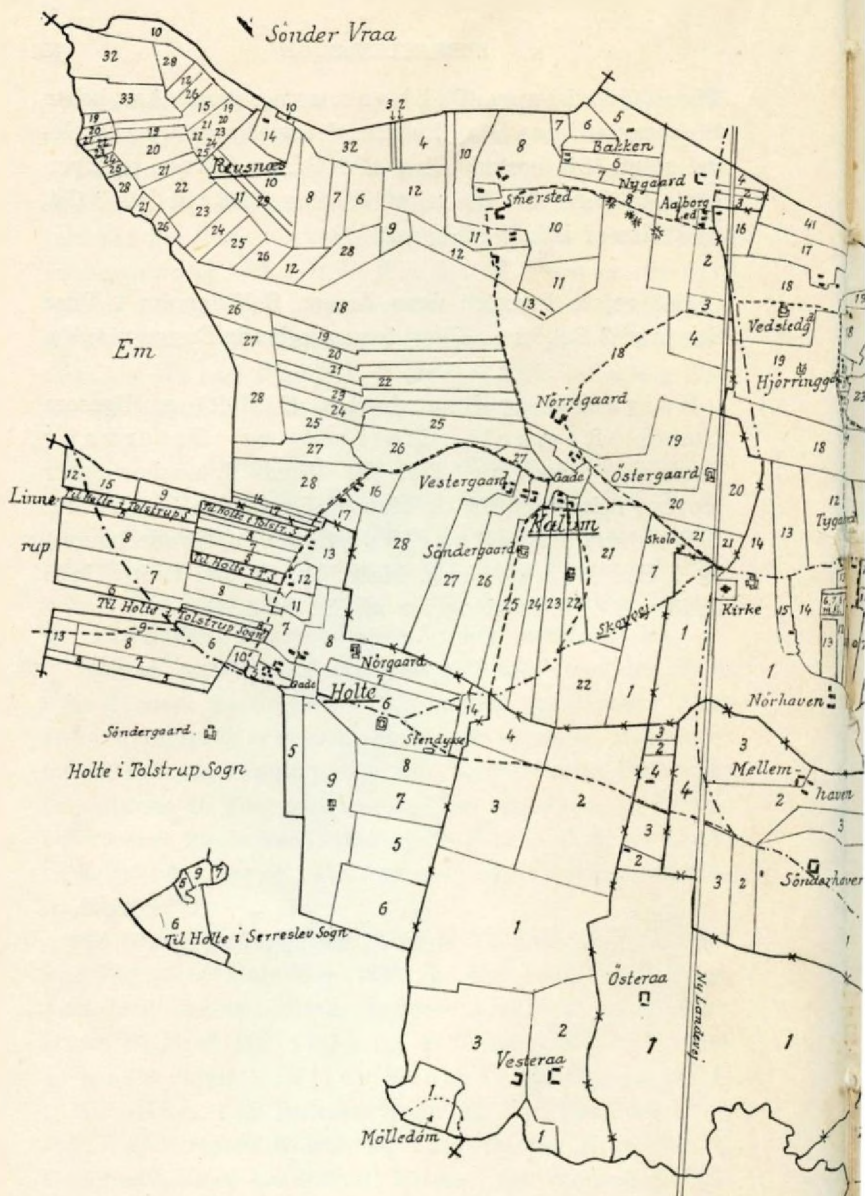
153) Kancelliets Brb. 6. Juni 1625.

som samme Aar købte Birkumgaard paa Gjøøl, hvorfra det senere maa være blevet solgt. 1845 bestod Ulhøj af 2 Gd. og 2 Huse, og Byen hørte til Serritslev By m. m. Ejerlav, 1862 var her 3 Gd. og 1 Hus af Htk. 3-6-3- $\frac{1}{4}$  ,i ialt.

1643 rejste Præsten Jens Jensen Sallingholm i Vraa Sag mod 3 Beboere i Ulhøj for manglende Daggerning <sup>154</sup>),

Højgaard og Svanholm (i Holt) er ligesom Husene Romholt, Mølholt og Østervang Stednavne fra ny Tid. Et Sted Lunderager nævnes i Sognet 1514, og efter 1845 nævnes Bakholt. 1845 anføres 1 Hus Røge 1 høj (Parcel af Sønderhaven) og 1 Hus Lyngbjerg. Matr. Nr. 15 paa Holte Hede hedder Rørhuset og var af Hk. 0-0-3- $1\frac{3}{4}$

154) Tgb. 22. Juni 1643.





## KIRKEN

Serritslev Kirke bestaar af et 22 x 11 Alen langt Skib samt Kor paa 11 x 8½ Alen, begge blytækket, samt teglhængt Vaabenhus mod Nord. Skib og Kor er fra romansk Bygningstid o. Aar 1100-1200 og afhugne Granitkvadre paa en Sokkel med Skraakant, medens Vaabenhus er fra langt senere Tid, vel henimod Aar 1500, og af røde Munkesten. Kirkens Vestgavl er ogsaa af Granitkvadre, Spidsen om muret flere Gange, medens Østgavlens øverste Del, fra Taget af, er af Munkesten. Indersiderne af Murene er opført af smaa Granitsten lagt i Kalk. Grunden, hvorpaa Kirken staar, har forskudt sig, hvad der spores i Ujævnheder i Nordmurens Sokkel.

Paa Nordmuren er bevaret 2 af de oprindelige Vinduer i Rundbuestil, de har en Tid været tilmuret, og i Sydsiden af Koret findes ligeledes 1 oprindeligt Vindue, medens Sydmuren i Skibet har 3 nyere og større Vinduer. Kirkens sydlige Indgangsdør - Mændenes - er bevaret, men tilmuret. Alteret er af Mursten omsat med Brædder. Gulvet i Kirken og Vaabenhuset er af Mursten, og Bræddeloftet er malet.

Alterbordet er af Granit, men mangler den gamle Overkant, som er erstattet med Cementfrise. Nogle manglende Sten i Alteret er ogsaa erstattet med kunstig Granit. I Vestenden af Kirken er et Pulpitur, paa hvilket Orglet er anbragt 1912.

Altertavlen er tredelt og med en Kopi, vist fra 1726, af Rubens "Nadveren" i Midtfeltet. Det er et Sidestykke til Billedet af "Nadveren" i Børglum Kirke, der er malet af M.C. Thrane 1727. Der er Relieffer fra en sengetisk (o. 1500) Tavle paa Fløjene. Der er 4 Reliefgrupper af Egetræ og med Episoder fra Jesu Liv, og paa Tavlens Fod er med forgyldt Skrift anbragt Indstiftelsesordene for Nadveren. Paa Sidefløjene staar: „Opsat og stafferet anno 1726". Fra en sengetisk Altertavle hidrører ogsaa de 11 Apostelfigurer, der tidligere stod ovenpaa Altertavlen med 3 over hverandre paa hver af Fløjene og 5 langs Midterpartiets Overkant. Det er vist sandsynligt, at det Krucifiks fra Middelalderen, der nu hænger paa Skibets Nordmur, og som tidligere var anbragt over Korbuen (Triumfbuen), oprindeligt hørte til Altertavlens Midtfelt; dets afstumpede Ender tyder paa, at de har været indpasset i en Ramme, og i saa Fald har Apostelfigurerne vel været anbragt ved Korset<sup>155</sup>).

Alterstagerne er af Messing og uden Indskrift.

En syvarmet Alterstage er ca. 1930 skænket til Kirken af Menighedsraadet.

Kalk og Disk er af Sølv og er fra Nytid uden Indskrifter.

Døbefonten, der indtil 1885 var overkalket, men da rensedes, er af Granit og antagelig fra Kirkens Opførelsestid, i hvert Fald fra romansk Tid. Daabsfadet har smuk Ornamentering og bærer Aarstallet 1714. Prædikestolen, til hvilken Opgangen er gennem en Aabning i Korets indvendige Mur, er fra 1626 og skænket af Præstesønnen fra Øster Brønderslev Oluf Laursen, død i Stade o. 1630, og Hustru Anne Andersdatter Kjærulf (se Stade). Den er i Renæssancestil og blev 1911 restaureret af Nationalmuseet efter at være restaureret 1857.

155) Se efternævnte Kirkesyn fra 29. April 1642.



Kirke klokken hængte forhen ved Kirkens Østgavl, men flyttedes 1879 til et Klokkehus, der er oprejst paa en fredlyst Gravhøj, Klanghøj, antagelig fra Bronzealderen, over hvilken Kirkegaardens Syddige gaar. Indtil 1934 havde Kirken en Klokke fra ca. 1150-1200 og ca. 84 cm høj, 62 cm vid forneden. Den var uden Indskrift og var repareret med Jernhanke, ligesom et Brud var repareret med svære Jernbeslag. Pinsedag 1934 skænkede Johan Jensen i Serritslev en ny Klokke til Kirken; den bærer Indskriften "Gjort af A/S Jysk Jernstøberi og Maskinfabrik i Brønderslev" paa et Skriftbaand; paa dens Sydside staar:

*"Kalder paa Gammel og paa Ung,  
Mest dog paa Sjælen, træet og tung,  
Syg for den evige Hvile".*

Paa Klokkens Nordside staar Giverens Navn og Dato.

Den middelalderlige Klokke blev af nævnte Klokkestøberi foræret til "Vendsyssel historiske Museum" i Hjørring. Der er for øvrigt ytret nogen Tvivl om, at Klanghøj er en Gravhøj, idet man ved en Gravning i den ikke er stødt paa Sten <sup>156</sup>).

Kirken har i Middelalderen haft endnu en Klokke mere; den vejede 528 kg og blev 1529 sendt til København for at blive omstøbt i Kongens Kanonstøberi.

I Slutningen af 1600erne havde Kirken, der har Blytag, en ejendommelig Dekoration ovenpaa Taget, nemlig nogle Blyfigurer, der forestillede en Skytte med Bøsse, en Hund, en Hjort og en Hare. Et tilsvarende Jagtbillede af Bly fandtes ogsaa samtidigt paa Tagryggen af Bjergby Kirke <sup>157</sup>). I Vestenden af Kirken var et Pulpitur, der

156) „Vendsyssel Tidende" 16. April 1935. I Bronzealderhøjene er dog ikke store Stenkamre.

157) „Vends. Aarbøger" 1920, S. 323. Præsteindberetning til Alb. Thura 1732. Fremstillingen havde næppe nogen symbolsk Betydning, men har nok skullet vise Blymesterens Kunstfærdighed.

1912 gjordes bredere paa Midten for at kunne give Plads til et Orgel med 6 Stemmer. 1882 var der under Pulpituret en egetræs Fattigblok nedgravet i Jorden, men ogsaa en fastnaglet Fattigblok af Blik ved Kirkedøren.

1886 forsynedes Kirken med Kakkellovn og 1920 med Varmeapparat. 1949 havde Kirken 2 elektriske Lysekroner.

I Jerslev Herreds Tingbøger er indført nogle Kirkesyn fra forskellige Tider, af hvilke fremsættes følgende: 26. April 1632 var Kirke muren meget "farlam" (∴ brøstfældig) paa søndre Side og vestre Ende, og alle Vinduerne skulde istandsættes. Vaabenhusdøren var helt "øde", Kirkestolene „farlamme", 3 Stenter og Porte i Kirkegaardsdiget var meget forfaldne, „Klokhuset" var brøstfældigt paa Tømmer og Blytag, og Kirkegaardsdiget meget forfaldent. Tre Aar efter, i Maj 1635, synes der endnu ikke at være foretaget større Istandsættelser, thi da var Loftet raaddent, Kirkestolene stod paa Hæld, og Dørene var af dem, Klangerset (∴ Klokkehuset) stod paa Fald og havde ingen Klædning paa de tre Sider, ligesom der manglede Bly paa det, og endelig havde Kirken ingen Alterstager.

31. Marts 1636 hedder det videre, at Kirkens Loft er raaddent og mange Fjæl helt borte. Gulvet er sunket og mange Sten mangler, Stolene staar paa Hæld, og en Del er i Stykker; det regner gennem Kirkens og Vaabenhusets Blytag, og Trappen til Vaabenhusloftet er i Stykker. Klangers et manglede Bly paa søndre Side, og Døren til Klanghuset var borte, og endelig var Kirkegaardsdiget tildels faldet ned og Porten i Stykker. 21. Marts 1639 var vestre Ende af Kirkemuren udskreden og stod paa Fald, saa ingen uden Livsfare kunde gaa der omkring, 3 Stole bag Kirkedøren og en ovenfor Døren samt den søndre

Kirkedør <sup>158</sup>) var raadden. Der fandtes ingen Skriftestol i Kirken; Alterklædet var ubrugeligt og Kirkegaardsdiget tildels nedfaldet.

Af Synsvidne fra 29. April 1642 hører vi bl. a., at Altertavlen dels er ny og dels gammel, og at den skal males, Kirkegaardsdiget var delvis nedfaldet og skulde omlægges over det hele, men 29. Marts 1649 var en Del af Diget ligeledes nedfaldet og noget stod paa Fald. Da var Blyet paa Taget ogsaa delvis afblæst og delvis forfalden, saa det regnede igennem; Klædningen paa Klangerets østre Side m. m. var borte, 2 af Kirkens Vinduer var ude, Altertavlen var endnu ikke blevet malet, Alterklædet var gammelt og ubrugeligt, Stolene i nordre Side af Kirken delvis raadne, og der manglede Rist i den nordre Stente samt Laas for Porten m. m.

20. Juni 1650 vidnes der, at Kirkens Sydmur var uds kredet og bugtet; vestre og søndre Kirkegaardsdige var tildeels nedfaldet, Klokkhuset forfaldent og skredet af Stenene, Stenterne var forfaldne og 2 Riste borte; der manglede 5 Vinduer i Kirken, Altertavlen skulde males og Alterklæderne fornyes ligesom de raadne og forfaldne Kirkestole.

16. Marts 1654 var "Kirkehimlen" <sup>159</sup>) „slet forhavet, en Part øde og en Part madden". Blyet paa Vaaben huset var stjaalet og Murene forfaldne og tildels nedfaldet. Blyet paa Klangers et var delvis opblæst og delvis stjaalet, Kirkens østre Gavl var nede. Samme Aar ved Pinsetid fik Kirken Besøg af nogle Tyve, Karen Nielsdatter fra Krogstrup i Himmerland og Anders Lausen fra Lise i Jetsmark og hans Fosterdatter, der drog rundt og stjal i Kirker (Tolstrup, Saltum, Torslev) og paa

158) Indgangen her var altsaa endnu ikke tilmuret.

159) Kirkehimlen er ofte Benævnelsen paa et Pulpitur; se nedenfor.

Gaarde (Thise Ladegaard, Ø. Gerndrup. Bleggrav, Kettrup ). I Serritslev Kirke stjal de en grøn Messehagel, en Messesærk, to Voksllys, et grønt Alterklæde, et grønt og rødt Alteromhæng med 10 Alen Guldkniplinger og Fryndser samt en Alterbog. Anders Lausens Hustru sønderskar Alterklæderne og lavede Klædningsstykker deraf, og noget af det stjaalne solgte de til forskellige Folk i Hvetbo Herred, hvorimod Anders Lausen smeltede Guldkniplingerne. Af denne Sag ser vi, at Kirken havde faaet nye Alterklæder efter 1650, nu blev de desværre stjaalet, og det var jo en ringe Trøst, at Tyvekvinden fra Himmerland dømtes fra Livet <sup>160</sup>). 19. April 1666 lod Regnskabsprovstens (Stiftskriverens) Fuldmægtig, Rektor Claus Nielsen i Sæby, tage Synsvidne om Kirken, hvis Stole da var meget brøstfældige; paa Koret (∴ Pulpituret) var Stolene næsten raadne, og Trappen dertil var øde tilligemed Trappen til Vaabenhusloftet. Der manglede to Bjælker i Kirken, og Vaabenhusloftet var raadent. „Ovret" paa Kirken var drevet noget til nordre Side, ligesom Muren paa søndre Side og vestre Ende var udkredet. Paa Vaabenhuset manglede 960 kg Bly, og der manglede 3 Stenter med Riste.

### Kirketienden

Indtil 1711 ejedes Kirken af Kronen, men 5. Sept. nævnte Aar skødede Kronen den med jus patronatus og jus vocandi (Højhedsret og Kaldsret) til Jens Hansen Bergh til Boller, død 1717. Kirketienden stod for 24 Tdr. Hk., og til Kirken hørte Skylden af Matr. Nr. 6 i Underaare By, Hk. 3-1-3-2, af Matr. Nr. 2 i Serritslev By, Hk. 2-2-0-0 og af 2 Agre Matr. Nr. 9 sst. Hk. 0-2-1-1, ialt\_29-6-1-0 à 34 Rdl. pr. Tønde Hk. <sup>161</sup>).

160) Jerslev H. Tgb. 3. Maj 1655.

161) Kronens Skøder.

Fra Jens Bergh kom Kirken til hans Søn, Præsten Jørgen Bergh i Vraa, d. 1737, og derefter til Sønnen Anders Jørgensen Bergh, der ligeledes var Præst i Vraa, og efterhans Død 1788 arvedes den af hans Enke Else Andersdatter Gleerup, der døde 1824. Ved Auktion efter hende solgtes Kirken (Skødet 1826) til Prokurator Niels Juel til Vanggaard i St. Hans Sogn, d. 1843, Anders Steenild til Rugtved, d. 1854, og Christen Bastholm Mørk, d., 1840 i Nygaard i Serritslev, der hver blev Ejer af 1/3 af den eller 8 Tdr. Hk.

Niels Juels Del ejedes efter hans Død 1843 af hans Enke Ida Sofie Achton, død 1878, og derefter af deres Datter Er ikke Marie Juel, d. 1906, fra hvis Dødsbo den 1908 overgik til Sagfører Søren Jensen i Hjørring.

Anders Steenilds Del kom ved hans Enkes Død 1864 til hans Døtre Dorte Steenild og Nielsine Christine Steenild, d. 1895, gift med Johan Heinrich Ahnfeldt til Rugtved, d. 1886, og Ane Johanne Steenild, d. 1865, gift med Jens L. Faurschou til Brendstrup, d. 1903. Derefter tilhørte denne Trediedel Slægten Ahnfeldt, bl. a. Stiftamtmand i Aalborg J. H. Ahnfeldt, d. 1905, og hans Arvinger og J. L. Faurschous Arvinger.

Chr. Mørks Trediedel skødede han 1835 til sin Søn Peder Zeuthen Mørk i Nygaard <sup>162</sup>), d. ugift 1845, og fra ham kom den i Følge Testamente 1849 til Broderen Nicolaj Abraham Mørk i Aarup i Vrejlev S., som 1872 skænkede denne Tiendepart til en Række Slægtninge (Nikolaj Mørk, Nikolaj Mørk Christensen, Nikolaj Mørk og Jens Peter Mørk), og endnu 1913 tilhørte den denne Slægt, men 1. Jan. 1914 overgik Kirketienden ved Tiendeaflysningen til Selveje for en Afløsningssum af 9146 Kr.

Kirken havde ogsaa ejet et Hus i Klæstrup i Jerslev S., som 1839 blev solgt for 300 Rdl.

Kongetienden: Korntienden laa 1690 til Præsteembedet i Vraa-Em-Serritslev til at lønne Kapellan for, men de forarmede Bønder havde da i lang Tid ikke kunnet svare Afgiften, tilmed da Marken var saa fordærvet af onde Urter <sup>163</sup>) (∩: gul Okseøje, Morgenfruer) der paa hin Tid var en Plage i adskillige Sogne. Kongetienden var skyldsæt for 24 Tdr. Hk.

Kvægtienden laa 1690 til Aalborg Hospital. K vægtienden af Føl, Kalve, Lam, Kid og Bistader blev 1863 afløst med en Ydelse paa 1/16 Skp. Byg pr. Td. Hartkorn til hver af de 3 Tiender.

163) Præsteindberetning 1690.

## SOGNEPRÆSTER

Som foran nævnt (Side 1) blev Serritslev 1835 udskilt fra Vraa og Em Præstekald og blev et selvstændigt Embede, der 1859 fik V. Brønderslev Sogn som Anneks for derefter selv 1886 at blive Anneks til V. Brønderslev. Serritslev Præstegaard var Nørhaven.

I det halvt hundrede Aar, Serritslev var Hovedsogn, betjentes Kaldet af efternævnte Præster:

1. Jens Michael Wedsted blev kaldet til Præst her 29. Juli 1835, men tiltraadte vist ikke Kaldet, idet han døde 11. Okt. 1835 i Ø. Brønderslev, hvor han 1832 var blevet Sognepræst. Han var født 1794 i Nørholm (Aalborg A.) som Søn af Sognepræsten der Holger Andreas Wedsted og Margrete Kirstine Orsleff, og efter at være blevet Student fra Herlufsholm 1814, blev han teologisk Kandidat 1821. Antagelig var han svagelig og foretrak derfor det lille Embede i Serritslev for det større i Ø. Brønderslev-Hallund. Var ugift.

2. Jørgen Rasbech blev kaldet hertil 22. Marts 1836 og var her til 20. April 1866, da han søgte sin Afsked. Død 25. Maj 1879.

Var født 1796 i Helligsø i Thy, hvor Faderen Johan Peter Rasbech var Sognepræst og gift med Elisabeth Katrine Bendtsen. 1815 blev han Student fra Frederiksborg og 1825 teologisk Kandidat, hvorefter han 1826 blev residerende Kapellan til Byrum-Vesterø-Hals paa Læsø, og der fra kom han til Serritslev.

1828 blev han gift I<sup>o</sup> paa Læsø med Ida Davidine Caroline Charlotte Marx, f. Kbh. 1810, d. 1863, Datter af Hattemager Carl Jacob Marx og Henriette Charlotte Amalie Kjeldskov, og med hende havde Rasbech 3 Sønner og 4 Døtre. Et Par Maaneder før sin Afsked ægtede Rasbech II<sup>o</sup> i Januar 1866 Vilhelmine Poulsen, hvis Fader var Stolemager i Aalborg. En Datter af Jørgen Rasbech var Fanny Rasbech, som 1870 blev gift med den senere kendte Boghandler, Avisejer og Redaktør Peder Christensen i Brønderslev, f. 1847, d. 1931.

### 3. Ole Frederik Hieronymus Mynster blev kaldet hertil 24.

Juli 1866. Han var f. 1820 som Søn af Sognepræst i Ølsted Niels Olaus Mynster og Elisabet Marie Bruun og blev 1840 Student fra Vordingborg, teolog. Kandidat 1850, hvorefter han var Realskolelærer i Vordingborg 1851--58 og Institutbestyrer i Skodsborg 1858-59. Sidstnævnte Aar blev han Sognepræst i Ladelund i Tønder-Løgumkloster Provsti; men 2. Maj 1864 blev han afsat af den preussiske Regering og var derefter uden Embede, til han blev kaldet til Serritslev, hvor han 1874 udnævntes til Provst, og hvorfra han 4. Marts 1878 forflyttedes til Fuglse-Krønge paa Laaland. Død 13. Juli 1880. Han blev 1857 gift med Luise Sofie Marie Rudinger, f. Kbh. 1832, Datter af Grosserer Friederich Rudiriger og Marta Cecilie Jensen, og i dette Ægteskab var 7 Sønner og 7 Døtre.

### 4. Jørgen Peter Melbye blev kaldet hertil 10. Maj 1878.

Han var født 1843 i Kbh. som Søn af Bogholder Christian Fred. Melbye og Dorte Christiane Carstensen. Blev Student fra Kbh. 1862, teologisk Kandidat 1867 og Kapellan i LedøjeSmørum 1870, hvorefter han fra 1874 var Kapellan i Dover-Venge, indtil han kom til Serritslev.



1886 blev V. Brønderslev som anført Hovedsognet, og Pastor Melbye flyttede da hertil. 1888 forflyttedes han til Vejle. Han ægtede 1874 i Kbh. Edle Caroline Mathilde Lund, f. Kbh. 1852, Datter af Kantor Niels Lund og Emilie Margrete Jensen.

## DEGNE

Før ca. 1630 havde Vraa-Em-Serritslev ingen Sædedegn, idet Degneembedet blev betjent af en Løbdegne (Discipel) fra Latinskolen i Hjørring, og for Vraa-Ems Vedkommende blev dette Forhold ved at bestaa til ca. 1660, medens der allerede o. 1630 ansattes en Sædedegn i Serritslev Sogn. Hans Indtægt var 1690 Korntiende 6 Tdr. Byg, Juleoffer af 4-6 Gaarde hver "en liden Grovkage og et Faarelaar" samt en Ubetydelighed af Ost, Kager (o: Brød) og Æg i Paaske- og St. Hansdagsoffer <sup>164</sup>).

1. Christen Nielsen i Underaare var Degn her før 12. Maj 1631, da han var død og havde efterladt sig 3 Børn i Ægteskab med Berete Olufsdatter, der ægtede Eftermanden. Børnene arvede 1639 nogle Penge og noget Korn efter deres Farmoder Bente Christensdatter., og 1663 arvede de 50 Sldr. til Deling efter deres Moder; de angaves da at være Søren Christensen i Viborg, Niels Christensen udenlands og Anne Christensdatter, gift med Kaptajn des armes Johan Gytler i Skive <sup>165</sup>)

2. Niels Sørensen var Degn o. 1630-50 og boede i Kalum. Han løb 1640 fra Hustru, Hus og Hjem og blev

164) D. H. Wulff: „Stat. Bidrag til Aalborg Stifts Historie", S. 66.

165) P. M. Rørsig: „Skoler, Degne og Skoleholdere i Vendsyssel" I, 495 ff.

af Lensmanden paa Børglum Kloster tiltalt herfor, men han maa have faaet Sagen ordnet, thi 1650 rejstes der Tiltale mod ham for at have avlet et Barn med en Pige i Serritslev. Hans Hustru Berete Olufsdatter, gift I<sup>o</sup> med Formanden, levede da endnu, og han blev dømt til at betale 25 Rdl. i Lejermaalsbøde samt fradømt sit Embede. Antagelig blev han skilt fra sin Hustru, thi hun ægtede III<sup>o</sup> den efterfølgende Degn.

3. Jens Jørgensen var Degn her i Efteraaret 1650, men blev vist først kaldet noget senere. Han boede i Kalum, og i August 1651 red han til den afskedigede Degn Niels Sørensens Hus i Kalum for at tage Livet af ham med en Jerntyv, hvad dog ikke lykkedes for ham, men der rejstes Tiltale mod ham, uden at Resultatet dog kendes. Han var gift med sine to Formænds Enke Berete Olufsdatter, der døde 1663 og blev begravet i Serritslev Kirke. Af Registrering 15. Okt. 1663 af deres Fællesbo ses, at der var 2 sorte Hopper, 2 Aaringer, 2 Køer, 3 Kvier, 1 Kalv, 5 Faar, 2 Lam, 1 Væder, 1 Galt, 1 So, 3 Grise, 2 Galtpolte, 3 gamle og 8 unge Gæs, saa det var jo ikke saa ringe en Besætning til Degnebolet, som 1662 fik Htk. 2 Tdr. og 1688 Htk. 1-3-1-1; det tilhørte Niels Jensen Mørk i Kalum Nørgaard <sup>166</sup>), Men Degnefolkenes Indbo var fattigt, og der var Underskud i Boet. Jens Jørgensen døde o. 1670.

4. Jens Laursen blev Degn her o. 1670 og døde 9. April 1692. Han boede i samme Gaard som Formanden. Han var gift I<sup>o</sup> med Pedersdatter, Søster til Jens Pedersen i Høgsted og Christen Pedersen i Underaare. Hun døde o. 1685, og han ægtede derefter Maren Christensdatter, Søster til Oluf Christensen i Nørhaven.

166) „Vends. Aarbøger" 1946, S. 400.

Jens Laursen havde en Gaardbesætning af 2 Heste, 2 Køer, 2 Stude, 1 Kvie, 8 Faar med 5 Lam, 1 Væder, 2 Svin, 3 Gæs og 1 Gase, men hele Boets Værdi var kun 7½ Rdl.

I første Ægteskab havde han Børnene: Jens, f. o. 1667; Laurids, f. o. 1670, Anne, f. o. 1673, og Peder, f. o. 1683, og i sidste Ægteskab var der Datteren Anne, f. o. 1690. De levede alle ved Degnens Død.

5. Søren Simonsen var Degn her 1710, men det ses ikke, hvem der beklædte Embedet 1692-1710. Søren boede "paa Bakken" og stævnedes 1720 Folk i Vraa Sogn paa Præsten Jørgen Berghs Vegne for Overtrædelse af Sabbaten <sup>167</sup>). 1723 var han og en Mogens Lauridsen Rørmand fra Underaare sammen med Jens Hansen ved Aalborgled, og de blev uenige om deres Skolehold, som Degnen antagelig mente at have Eneret til. De kom derefter i Slagsmaal, og det endte med, at Søren brækkede det ene Ben og døde en halv Snes Dage senere af Skaden. Der blev rejst Tiltale mod Mogens Rørmand for Drab, men Herredsfoged Anders Laursen i Store Nygaard, paa hvis Stavn baade Søren og Mogens boede, frikendte Mogens for Drab, da det formentes sket i Nødværge <sup>168</sup>), men Mogens maatte dog stille til offentligt Skriftemaal i Serritslev Kirke og fik en skrap Formaningstale af Præsten <sup>169</sup>).

Søren Simonsen blev gift i Serritslev 15. Okt. 1710 med Malene Pedersdatter ved Aalborgled; han kaldes da Substitut af Kalum.

6. Hans Pedersen Bjæverskov blev Degn her efter Søren Simonsens Død 1723. Han var Søn af Herredsskriver Peder Jensen Bjæverskov i Saksager i Vrejlev S. og Anne Børgesdatter og var født o. 1672. Da Faderen døde

167) Tgb. Sept. 1720.

168) Tgb. 8. April 1723.

169) Kgb. 1723, S. 215.

1708, var han en kort Tid konstitueret i Herredsskriverembedet. Han døde i Febr. 1744 efter 1738 at have lovet Biskoppen at være flittig i sit Degneembede, hvilket Løfte der vel har været Grund til at affordre ham. 1738 blev han gift i Serritslev med Maren Thomasdatter. Sandsynligvis afgik han som Degn 1741, da Hans Hansen Bang i Vraa dette Aar blev Degn for alle tre Sogne i Kaldet.

#### Skoleholdere i Serritslev By

Den første Skole i Serritslev blev 1746-47 bygget paa Fællesjord ved Kirken, og selv om den allerede o. 1800 var brøstfældig, stod den dog til 1826, da den afløstes af et Bindingsværkshus dels med murede, dels med klinede Vægge. Skoleholderens Løn var 1800: 7 Rdl., 2<sup>3</sup>/<sub>4</sub> Td. Rug, 3 Tdr. Byg, 30 Læs Hedetørv og 10 Læs Knoptørv, og Børneantallet i Skolen var ca. 54. Ved Reskript af 26. Aug. 1803 til Biskoppen bestemtes bl. a., at Halvdelen af Serritslev Kongetiende, som hidtil havde været tillagt Sognepræsten, herefter skulle tilflyde Skolevæsenet der.

Af Skoleholdere er foran nævnt Mogens Rørmand, der 1723 var i Slagsmaal med Degnen Søren Simonsen; han var antagelig en privat Omgangsskoleholder i Sognets østlige Del og efterfulgtes vist af Lars Christian Skoleholder, som var her 1743, og som var gift med Karen Pedersdatter, med hvem han havde en Søn Christian døbt 1743.

Da der 1746/47 blev bygget Skole i Serritslev, kom der antagelig ogsaa en fastboende Lærer, og den første, vi hører om, er Christen Christensen Find, der var født 1701, var Degnesøn fra Ingstrup og boede i Kettrup, indtil han blev Skoleholder i Serritslev, hvor han døde i Juni 1769. Han betegnes af Biskoppen som "en Natanael", altsaa meget rosende. Blev gift I<sup>o</sup> 1731 i Ingstrup med Ingeborg Nielsdatter og II<sup>o</sup> 1765

med Maren Larsdatter. Christian Find havde 3 Børn af 1. Ægteskab og 1 Søn af 2. Ægteskab, nemlig:

- a. Niels Christensen Find, f. 1735, d. 1806, se nedenfor.
- b. Jens Christensen Find, f. 1736, d. 1770, Fuldmægtig hos Herredsfoged Peder Høeg paa Vorbjerggaard i Kjær Herred.
- c. Christen Christensen Find, f. 1737, d. efter 1761, blev 1754 Skoleholder i Hvorup og var "ulastelig i Embede og Livsførelse". Gift 1758 med Anne Katrine Knudsdatter af Hvorup, f. 1736, datter af Søren Christensen Find, f. 1767, d. 1780.

Som Skoleholder i Serritslev fulgte 1769 Christen Finds Søn Niels Christensen Find, f. 1735, d. 1806, der 1758-69 var Skoleholder i Lindholm i Kjær Herred. Han blev 1757 gift med Else Larsdatter, f. 1730, af Nørre Sundby, og havde med hende følgende Børn:

- a. Maren Find, f. 1757;
- b. Laurids Christian Find, f. 1759;
- c. Ingeborg Find, f. 1762, gift I<sup>o</sup> 1790 med Jakob Nikolaj Poulsen, f. 1758, d. 1804, gift II<sup>o</sup> 1805 med Niels Jensen, f. o. 1780, d. 1854, begge Skoleholdere i Ingstrup; d. Jens Find, f. 1770.

Efter Niels Find fulgte 1806 som Skoleholder i Serritslev Villads Pedersen, der fra 1782 havde været Skoleholder i Vrejlev og var en meget dygtig Mand. Han var født o. 1753 og døde 1824 efter 1814 at være gaaet over i Lærerstanden. Blev 1782 gift i Ugilt med Anne Pedersdatter, f. 1760, d. 1800, med hvem han havde Børnene:

- a. Maren Johanne Villadsdatter., f. 1783;
- b. Maren Villadsdatter, f. 1785;
- c. Peder Villadsen, f. 1787;
- d. Anders Villadsen, f. 1789, d. 1845; var 1802-19 paa Aalborg Amtstue og derefter Husmand

paa Melhavens Mark i Serritslev; skrev 1819 en Bog om Sjælens Udødelighed og Bibelens Ægthed. Var gift med Ane Marie Hansdatter, med hvem han bl.a. havde Sønnen Casper Villadsen, der 1868-1904 var Sagfører i Hjørring:

e. Anne Villadsdatter, f. 1792, d. 1863, gift med Thomas Bertelsen i Kalum;

f. Christen Villadsen, f. 1795, gift 1820 med Inger Sørensdatter af Store Kobbersholt i Mygdal;

g. Jens Villadsen, f. 1797;

h. Mads Villadsen, f. 1800, d. 1874, se nedenfor;

#### Lærere i Serritslev (se foran)

Mads Villadsen, f. 1800, d. 1874, blev Seminarist fra Snedsted 1823 og efterfulgte Faderen 1824 som Skolelærer i Serritslev, i hvilket Embede han virkede til 1860, da han tog sin Afsked og flyttede til Vraa Sønderhede, hvor han døde 1874. Gift I<sup>o</sup> i Serritslev 1824 med Anne Christensdatter af Underaare, og gift II<sup>o</sup> 1833 i Vraa med Anne Sofie Pedersdatter af Søndner Vraa, 1810, d. 1855.

Ove Larsen Grønborg, f. i Grønborg i Tise Sogn 1815, d. Brønderslev 1880. Blev Seminarist fra Snedsted 1837 og 1841 anden Lærer og Kirkesanger i V. Brønderslev, hvorefter han var Huslærer hos Proprietær Klingenberg paa Klitgaard i Nørholm S. og 1857 blev Lærer paa Øland og 1860 i Serritslev, fra hvilket Embede han 1871 tog Afsked uden Pension efter et Sammenstød med Biskop P. Chr. Kierkegaard 1869. Han flyttede derefter til Øster Svenstrup (Han H.), hvor han oprettede en lille Privat- og Højskole og drev Landbrug, men 1875 maatte han af økonomiske Hensyn bevæge sig til at søge Pension fra Embedet i Serritslev, hvad han saa fik. Indtil 1880 blev han boende i Ø. Svenstrup, men flyttede saa til V. Brønderslev, hvor han samme Aar døde af Kræft.

1849-1852 var han Medlem af Folketinget, valgt i Hjørring Amts 4. Valgkreds (Vrejlev), og som Politiker var han, hvad man nu vil kalde radikal, men Rigsdagsarbejdet med dets indre Tovtrækkeri vandt ikke hans Interesse, og han søgte ikke Genvalg til Tinget. Han var en dygtig Lærer og stærkt paavirket af Grundtvig, men dertil en noget stejl Karakter og ret særpræget. Han talte saaledes helst Bondemaal og gik bondeklædt, hvad der mishagede Biskop Kierkegaard. Fra ung af havde Grønborg interesseret sig for Vendelbomaalet og samlede i saa Henseende Stof til en Sproglære og en Ordbog, som han dog ikke naaede at fuldføre. Derimod efterlod han sig ved sin Død et større Manuskript med "Optegnelser paa Vendelbomaal", som 1884 blev udgivet af "Universitetsjubilæets danske Samfund".

1842 ægtede han i V. Brønderslev Johanne Jensdatter, f. Tise 1816, d. Frederikshavn 1896<sup>170</sup>).

Grønborg efterfulgtes 1871 som Lærer i Serritslev af Carl Frederik Ferdinand Ifversen, f. V. Brønderslev 1844, d. Serritslev 1910. Han var Søn af Kroforpagter i Jerslev Andreas Hegelund Ifversen og Margrete Sofie Borgen. Da Forældrene 1857 flyttede til Smidstrup i Sejlstrup Sogn, kom han som Elev paa Smidstrup Højskole og blev derefter Huslærer paa Sejlstrupgaard, indtil han 1862 kom paa Ranum Seminarium, hvorfra han dimitteredes 1865 og s. A. kaldedes til 2. Lærer i V. Hjermelev og kom herfra til Serritslev, hvorfra han paa Grund af Svagelighed tog Afsked 1907.

1877 ægtede han i Serritslev Else Marie Hansen af Vestergaard i dette Sogn og havde med hende 5 Sønner og 4 Døtre. Hun døde 1938.

Ifversen efterfulgtes i Embedet her af Niels Nielsen. Han var født 1871 i Trustrup i Kjettrup Sogn (V. Han H.) som Søn af Bolsmand

170) Se iøvrigt "Dansk biografisk Leksikon".

Lars Chr. Nielsen og Hustru Mette Marie Eriksen. 1892 dimitteredes han fra Ranum og blev Hjælpe lærer ved Haverslev Skole, hvorefter han 1894 blev Lærer i Hune Sogn og 1907 kom derfra til Serritslev og 1910 til V. Brønderslev. Død 1940 som Kantor i Brønderslev. Gift Sejlflod 1897 med Elfrida Vilhelmine Katrine Høyer-Petersen, Skolelærer datter fra Sejlflod. 1 Søn og 3 Døtre.

Niels Sørensen Skovbakke, f. 1884 i Sahl, Landmandssøn, d. 1922. Blev 1905 dimitteret fra Blaagaards Seminarium, og efter at have vikarieret forskellige Steder blev han 1907 2. Lærer i Tikøb paa Sjælland og 1910 Førstelærer i Serritslev. Senere ogsaa Organist her. Gift Helsingør 1907 med Herdis Irma Hansen, f. 1884, med hvem han havde 11 Børn. Efter Skovbakkes Død blev hun Brevsamler i Serritslev og flyttede senere til sin Datter og Svigersøn i N. Søby Skole ved Odense.

Holger Marinus Knudsen, f. Sønderholm (Aalborg A.) 1885. Søn af Gaardejer Niels Knudsen og Margrete Jensen (Hjeds). Efter at have virket som Vakancelærer i Himmerland og have aftjent sin Værnepligt kom han paa Hjørring Seminarium, hvorfra han dimitteredes 1912, og derefter bestyrede han 1912-1914 Lærerembedet i Foulum (Aalborg Amt) under Lærerens Sygdom og Bortrejse, hvorefter han kaldedes 1914 til Lærer og Organist i Klastrup i Astrup Sogn (Hjørring Amt) og 1922 derfra til Lærer i Serritslev. Afsked 1952, flyttede derefter til Brønderslev og har senere vikarieret forskellige Steder, 1957 i Ø. Brønderslev. Gift med Frida Marie Jensen, f. Bjergby 1887, Datter af Gaardejer Peder Jensen og Marie Christine Christensen. 2 Sønner 2 Døtre.

Oluf Thomsen blev kaldet til Embedet i Serritslev 1953, tidligere Lærer i Hjelmsted, se derunder.



## Lærerinder og 2. Lærere ved Serritslev Skole

Laumine Mølbak, f. Smidstrup i Sejlstrup S. 1873, d. Hjørring 1954. Forskoleeksamen i Vejle 1896, ved Dyngby Skole (Hads H.) 1897, ved Fensmark Skole 1901 og ved Serritslev Skole 1901-1924, da hun tog Afsked paa Grund af Svagelighed. Efter hendes Afsked blev Forskolelærerindeembedet omdannet til et Lærerindeembede, som 1925 besattes med Anna Martine Sondrup, se Hjelmsted Skole, Afsked fra Serritslev Skole 1952. Dette Embede besattes med Lærerinde Fru Anna Johanne Thomsen, Hjelmsted (se d.), 1/4 1953.

Et nyt 2. Lærerembede oprettedes i Serritslev By 1955, efter at Skolen i Hjelmsted blev nedlagt og Børnene fra dette Distrikt henlagt under Serritslev Byskole. Som den første Andenlærer ansattes Jens Christian Nielsen, f. 1923, Søn af Husmand Jens Peter Nielsen i Taars. Tog Lærereksamen fra Skaarup 1952 og var derefter fra 1952 til 1954 Lærer ved Dybvad Skole og kom saa til Serritslev Skole. Gift 1949 med Karen Elisabeth Sørensen, Datter af Gaardejer Jens Sørensen, Sønderbroen i Vrejlev S.

1955 oprettedes et nyt Lærerindeembede i Serritslev, hvilket først betjentes af Seminarieelever, men 1956 besattes med Bodil Lindequist Madsen, f. 1929, Datter af Vognmand N. Madsen i Glenstrup (Randers A.). Hun blev Seminarist fra Ranum 1951 og virkede i de følgende Aar i Handest, Jørlunde og Lindbjerg, indtil hun kom til Serritslev. Gift 1953 med Konsulent O. C. Dittmer, Søn af Gaardejer Chr. Dittmer i Glenstrup.

## Hjelmsted Skole

Indtil 1872 var der ingen Skole i Hjelmsted, men man havde en Vinterskole, som holdtes i en Gaards Storstue

og 1870 betjentes af en ung, dygtig Mand, der et Par Vintre havde været paa Højskole, og som blev den første ansatte Lærer her <sup>171</sup>). Skoledistriktet omfattede Hjelmsted By og Mark og Hede, Bakholm, Stade med Teglværk, Ulhøj og 5 andre Gaarde i Serritslev Ejerlav.

Den første Lærer var Martin Christensen, der ansattes 1872 og senere blev Lærer i Gunderup i Vrejlev S. Han efterfulgtes af Priéme, der efter ca. 1½ Aars For løb fik Embede paa Bornholm.

Efter ham fulgte Martin Christian Christiansen, f. 1852 i Burkal i Tønder Amt. Efter at have været Biskolelærer og Hjælpe­lærer forskellige Steder i Ringkøbing Amt, kom han først paa Jelling Seminarium og derefter paa Gedved Seminarium, hvorfra han dimitteredes 1874. Han var derefter indtil 1877 Forskolelærer i Baaring paa Fyn, Hjælpe­lærer i Ørsted og Gesing (Randers A.) og 1877--1879 Lærer i Løve i Bryrup S. ved Horsens, hvorfra han 1879 forflyttedes til Hjelmsted, hvilket Embede han beklædte til 1913, og efter sin Afsked bosatte han sig i Vraa.

1906 ansattes Alexandra Hjortnæs fra Vrensted Østre Skole som Lærerinde ved Hjelmsted Skole, og da hun 1912 forflyttedes til Ravnkilde Skole, efterfulgtes hun af Helene Christensen Mogensen, f. Ballund 1888, Seminarist fra Silkeborg 1912. Hun blev 1919 kaldet til Lærerinde i Brønderslev. 1926 ægtede hun Lærer H. C. Larsen i Hjelmsted og blev atter 1927 Lærerinde i Hjelmsted, hvor hun døde 1938. Se nedenfor.

Hans Christian Larsen, f. 1880 i N. Harreslev, Vennebjerg S., Seminarist fra Silkeborg 1901, Andenlærer i Jelstrup 1901-03, Lærer i Lyngby 1903-13 og i Hjelmsted 1913-1914. Afsked paa Grund af Svagelighed.

171) Jens Pedersen (Glimsholts) Optegnelser.

Gift 1926 med Lærerinde Helene Christensen Mogensen, se ovenfor.

Kristen Thøgersen Kristensen, f. 1915 i Ø. Brønderslev, Seminarist fra Ranum 1937, Lærer i Poulstrup, Vrejlev S., 1937-1942, i Hjelmsted 1942-1950 og derefter i Ingstrup Centralskole. Gift 1939 med Lærerinde Andersine Kristine Nielsen fra Vadum.

Lærerindeembedet blev fra 1919 til 1925 beklædt af Anna Martine Sondrup, f. i Kølby i Farstrup Sogn 1886, Datter af Gaardejer Niels Sondrup og Hustru, Seminarist, 1915 fra Th. Langs Seminarium i Silkeborg og derefter Lærerinde forskellige Steder til 1919, da hun blev kaldet til Embedet i Hjelmsted, fra hvilket hun forflyttedes til Serritslev Byskole 1925, og herfra tog hun Afsked 1952. Efter hende blev Helene Mogensen, nu gift med Lærer H.C. Larsen i Hjelmsted, atter Lærerinde her, men fra hendes Død 1938 betjentes Embedet af Vikarer, fordi der var Tale om en ny Skoleordning. Længst var Karen Dorte Christensen fra Thestrup Skole ved Mariager her, nemlig fra 1938 til 1940, da hun blev kaldet til Ingstrup Centralskole. Hun efterfulgtes af Frk. J. Drejergaard fra Brønderslev et halvt Aarstid og derefter af Andrea Rødbrø, som var her 1941-42, da hun efterfulgtes af Meta Laursen fra Aarhus i et Par Maaneder, hvorefter ansattes Katrine Andersen, der var her til 1945 og efterfulgtes af Kristine Kristensen, der var her til 1950.

Da Lærer Kristen Thøgersen Kristensen 1950 blev forflyttet til Ingstrup, blev Embedet i Hjelmsted et halvt Aars Tid betjent af Seminarieelever ligesom ogsaa Lærerindeembedet her, men fra 1. Sept. blev begge Embeder besat med Lærer Oluf Thomsen og Hustru, Anna Johanne Thomsen, f. 1904, Ø. Bagterp, Hjørring, Eks. 1927,

Lærerinde i Nørbæk (Viborg Amt) 1927-31, gift 1931 med ovenn. Oluf Thomsen, Lærerinde i Læsten Skole 1945-50 og fra 1. Sept. 1950 Lærerinde i Hjelmsted og derfra til Serritslev 1953.

Oluf Thomsen er født i Hellum (Hjørring A.) 1907 og tog Eksamen fra Ranum 1928, vikarierede derefter i Hellum og Veddum samt Sønderbæk og blev 1931 Andenlærer i Nørbæk, hvorfra han og Hustru 1950 forflyttedes til Embederne Hjelmsted og derefter 1953 til Centralskolen i Serritslev By.

# REGISTER

## A. STEDNAVNE.

Aa, By, Mark og Hede S. 17.  
Aagaard, Ny, 20.  
Aalborg Hospital 70.  
Aalborg Led 70.  
Aasig 20.  
Agdrup, Taars S., 16.  
Baalhøj 10.  
Bakholm 41, 71.  
Bakken 41, 57.  
Birkelse 13, 70.  
Bjergby Kirke 74.  
Børglum Kloster 12, 44, 69, 70.  
Ejersholt 69.  
Fruegaard 41.  
  
Haven, Enestegaard 15.  
Havreholm 70. Hejselholt,  
Taars S., 17.  
Hjelmsted 39 flg.  
- Skole 90.  
Hjermeslevgaard 13.  
Hjørringgaard 69. Bolt,  
Holte 44.  
- Hede 47.  
Borshave, Torslev S., 59.  
Hundslund Kloster 12, 4 7, 69.  
Højgaard 71.  
Kalum 47.  
- Enge 48.  
Klanghøj 10, 74.  
Knarkemølle 70.  
Kokholm 48, 54.  
Koldbrogaard 51.

Korshøj 10.  
Kringelhaven 16.  
Libak 41.  
Lund, Udemare 57.  
Lunderager 71.  
Lynghøj 71.  
Melbrønd 48.  
Melhaven 23.  
Mellergaard 20.  
Mølholt 71.  
Mølledammen 22.  
Nilstrup 49.  
Nygaard, St. og L., 54, 55, 58 flg.  
Nygaardshus 54.  
Nørhaven 24.  
Nørkast 48  
Pilegaard,  
Udemare 52  
  
Rakkeby Aa 10.  
Revsnæs 68.  
Rokholm 57.  
Romholt 71.  
Rosbak (Rusbak) 48,  
57 Røgelhøj 23, 71.  
Rørhuset 47, 71.  
Serritslev By 13 flg.  
- Hede 56.  
- Skole 85.  
Skamager 69.  
Skelhøj 10.  
Smersted 48, 49, 63-69.

Stade 25.  
- Bro 25.  
Stadegaard, Gl. og Ny, 28, 34-39.  
Stadeholm Eng 26.  
Stenstuebak 41.  
Stenvad Aa 10.  
Sterup Mølle 15.  
Svanholm, Holte, 71.  
Søgerhus 57.  
Søengene 48.  
Sønderhaven 22.  
Thygaarden 69  
Toftegaard 41  
Ulhøj 70.  
Underaare 48, 52-57.  
Vedstedgaard 69.  
Vesteraa 20.  
Vestermarken, Kalum, 52.  
Vibak 41.  
Vrejlev Kloster 54, 57, 69, 70.  
Østeraa 17 flg.  
- Bakker 10.  
Østervang 20, 71.  
B. PERSONNAVNE.  
Achton, Ida Sofie, 78.  
Ahnfeldt, Joh. Heinrich til  
Rugtved, 78.  
- J. H., Stiftamtmand, 78.  
Andersen, Ahlmann, Nygaard,  
62.  
- Katrine, Lærerinde, 92.  
Arenfelt, Lage Beck, til  
Sæbygaard, 59.  
- Niels, til Knivholt, 52, 57, 70  
Arenstorff, Andreas v. Oberst, 56.  
Balling, Anne Christensdatter, 61.

Bang, Bertel, Gaardejer, 66  
- Laurids Holst, i Smersted, 66.  
- Prior i Hundslund KL, 52.  
- Rasmus Hansen, Kapellan, 66.  
Banner, Otte, Asdal, 17, 26.  
Bastholm, Chr. Jensen, Forpagter, 55.  
- Christen Jensen, V. Møllerup,  
- Gertrud, 55.  
- Hans Skriver og Sagfører, 55.  
- Inger Margrete, 56, 61.  
Baum, Fr. Hansen, Sagfører, 59.  
Beck, Jokum, til Høgholt, 26.  
Bennick, Nikolaj,  
Proviantkommissær, 13.  
Berg, Jens Danielsen (Mørk), Degn, 30.  
- Lisbeth Danielsen, Præstehustru, 31.  
- Peder Danielsen (Blegh), Degn, 31.  
Bergen, Daniel Jensen v., Kapellan, 30.  
Bergh, Anders Jørgensen, Præst, 78.  
- Jens Hansen, til Boller, 54, 58, 77  
- Jørgen Jensen, Præst, 20, 78, 84.  
Berider, Daniel, Selvejer, 29.  
Bering, Vitus, Professor, 17.  
Bierring, Peder, Købm. i Aalborg, 13,  
15, 54, 63.  
Bille, Albrecht, til Langholt, 42.  
- Jørgen, til Ellinggaard, 16, 63.  
- Otto, til Bangsbo, 30.  
Birch, Jørgen, til Hvilshøjgaard, 25.  
Bjæverskov, Børge, Sagfører, 58.  
- Hans Pedersen, Degn, 84.  
- Peder Jensen, Herredsskriver, 58, 84.  
Bjørn, Axel Jensen, Provst, 16, 42.  
- Else, 16.  
- Jens Axelsen, Forvalter  
og Rektor, 41.  
- Laurids Jensen, Præst, 40, 57.

- Bjørn, Ths. Jensen, Klokker og Lærer, 43.
- Blanbois, Gedeon, Parykmager, 56.
- Susanne Marie, 56.
- Zacharias, Sergent, 56. Blegh, Anders Danielsen, Skoleholder, 30.
- Bloch, Hans Christian, Præst 64
- Henrik Jesper sen, Præst, 64. Boller, Jens, Kbm. i Aalborg, 66
- Borup, Anne Sørensdatter 68.
- Boye, Hans Nikolaj, Ridefoged, 59.
- Boyesen, Johannes, 48, 57.
- Braem Joh. Mortensen, Præst, 65.
- Brahe, Sofie, til Odden, 26.
- Brok, Jens Andersen, Ridder, 26.
- Bruun, Kjeld Ottosen, Ridefoged, 59.
- Bøgskov, Ludvig, Prædikant, 25.
- Bøhm, Just Henrik, Herredsskriver, 55, 59.
- Castonier, Carl Frederik, Kaptajn, 56
- Christensen, Karen Dorthea, Lærerinde, 92.
- Martin, Lærer, 91.
- Christensen, Palle, Forpagter, 65.
- Selgen, Forpagter, 31.
- Christiansen, Martin Chr., Lærer, 91.
- Clementin, Jørgen Fogh, Præst, 67.
- Coucheron, Christian, Sergent, 55.
- Herman Frederik, Sergent 55
- Daa, Dorte, til Torstedlund, 16
- Dalin, Enok, Kapellan, 54.
- Dibbern, Joakim v. Oberst 71
- Dittmer, O. C. Konsulent, 90
- Drejergaard, J. Lærerinde, 92
- Dyssel, Ejler, Præst, 18, 54.
- Eifler, Anna Hansdatter, fra Odden, 55.
- Ejlensen, Jakob, Slotsskriver, 13, 32, 48, 50, 53.
- Ermandinger, Claus, til Vrejlev Kloster, 41.
- Faber, Hans, Præst, 59.
- Fabricius, Christian, Professor, 13.
- Faurschou, Jens L., til Brendstrup, 78.
- Find, Chr. Christensen, Skoleholder, 85.
- Niels Christensen, Skoleholder, 86.
- Flyger, Johan Ludvig, Nygaard, 62.
- Fox, Philip, Kaptajn, 48.
- Galskyt, Johanne, 41.
- Peder Thomsen, Kornumgaard, 41.
- Gersdorff, Christoffer, 30.
- Gleerup, Else Andersdatter 78.
- Green, Anne, 67.
- Claus Holmer, Sagfører, 67.
  - Enok, Degn i N. Sundby, 67
- Grønborg, Ove Larsen, Lærer og Folketingsm., 87.
- Gyldenstjerne, Erik Nielsen, til Aagaard, 52.
- Hachild, Chr. Pedersen, Skovrider, 58.
- Hack, Anders, Prior, 12, 52.
- Hansen, Ancher Christian, Apoteker, 67.
- Hastrup, Laurids, til Vrejlev Kloster, 67.
- Hauch, Lars Borch, til N. Elkær, 28.
- Haussen, Frederik Leopold Wilhelm, Degn, 17.

- Haussen, Joh. Wilhelm v.,  
Løjtnant, 16.
- Hegelund, Jakob Sørensen,  
Herredsfoged, 32.
- Helt, Jens Lauridsen,  
Herredsfoged, 63.
- Hemmet, Anne Pedersdatter,  
Præstehustru, 40.
- Henriksdatter, Margrete,  
Hvilshøjgaard, 25.
- Himmelstrup, Peder, til Burholt, 25.
- Hjortnæs, Alexandra, Lærerinde, 91.
- Holst, Anne Katrine, 66.  
- Lars Pedersen, Forpagter paa  
Fuglsig, Eskær o. fl. Gaarde,  
senere Ejer af Korslund, 61, 66.
- Hovalt, Anders Christensen,  
Kalum, 51.  
- Chr. Andersen, Skoleholder, 51.
- Hørling (Hølding), Johan,  
Raadmand, 53.
- Ifversen, Andreas Hegelund,  
Kromand, 88.  
- Carl Fr. Ferdinand, Lærer, 88.
- Illum, Madam, Husholderske, 24.
- Iversen, Poul, til Aastrup, 28.
- Jakobsen, Claus, Magister, 33.
- Jensen, Jens, Ny Stadegaard, 39.  
- Jens Pedersen, Glimsholt, 39.  
- Ladefoged, 38.  
- Peder, Gæstgiver, 39.  
- Søren, Sagfører, 78.
- Jepsdatter, Eline, 12.
- Jespersen, Lars Kjørulf,  
Forpagter, 66.
- Juel, Erikke Marie, 78.  
- Niels, Landinspektør, 11.  
- Niels, Prokurator, 78.
- Juul, Ingeborg, Vrejlev Kloster, 69.
- Jørgensen, Jens, Degn, 48, 83.
- Kierkegaard, P. Chr., Biskop, 87.
- Kjørulf, Anders Andersen,  
Ridefoged, 29.  
- Anders Nielsen, Forpagter, 50.  
- Anne Andersdatter, 73.  
- Anne Jensdatter, 65.  
- Anne Pedersdatter, 59.  
- Ellen Pallesdatter, 65.  
- Kirsten, 41.  
- Maren Bertelsdatter, 31.
- Klein, Peter, Amtsskriver, 30
- Knudsen, Holger Marinus, Lærer, 89.
- Konnerup, Jens Christian,  
Prokurator, 68.  
- Niels Jensen, Prokurator, 56, 67.  
- Niels, Gaardejer, 68.  
- Søren Nielsen, Gaardejer, 68.
- Krabbe, Karen, til Voergaard, 12, 52.
- Kristensen, Kristen Thøgersen, Lærer,  
92.
- Krog, Jens Laursen, Ø. Aslund, 37.
- Lange, Anne, til Fuglsig, 13.  
- Christen, til Fuglsig, 13, 63.
- Larsen, Hans Chr. Lærer, 91.
- Lauridsen, Laurids, Præst, 29.
- Laursen, Anders, Herredsfoged,  
54, 57, 58.  
- Jens, Degn, 83.  
- Meta, Lærerinde, 92.  
- Oluf, i Stade, 29, 73.
- Levetzau, Chr. Frederik, Greve, 28.  
- Iver Rosenkrantz, 28.
- Lund, Christen, Sagfører, 59.  
- Else Katrine, 65.  
- Svend Thomsen Skudehandler, 51.
- Lundbye, Jens, Landmaaler, Ejer af  
N. Ravnstrup, 11, 41.
- Madsen, Bodil Lindequist,  
Lærerinde, 90.  
- Jakob, Borgmester, 50.



- Melbye, Jørgen Peter, Præst, 24, 81.  
Meldahl, Gunde, Herredsfoged, 51, 62.  
Meyer, Seigneur, ved Aalborg Led, 70.  
Mogensen, Eskild, Tingskriver, 33.  
- Helene Christensen, Lærerinde, 91, 92.  
Molescky, Gregers, Sergent, 54.  
Motzfeldt, Magdalene, 13.  
Mumme, Christoffer, Præst, 41, 57.  
- Elisabeth, 55.  
- Mette, 42.  
Müller, Jens, Ritmester, 61.  
Münster, Ole Fr. Hieronymus, Præst, 24, 81.  
Mølbak, Laumine, Lærerinde, 90.  
Mørck, Christen Bastholm, Nygaard, 62, 78.  
- Chr. Pedersen, Nygaard, 61.  
- Maren Jensdatter, af Røgelhede, 50.  
- Mette, fra Nygaard, 66.  
- Niels Jensen, Kalum, 49, 50, 83.  
- Nikolaj Abraham, Aarup, 78.  
- Peder, Jensen, i Kalum, 55, 60.  
- Peder Zeuthen, i Nygaard, 78.  
Møsting, Chr. G., Generalmajor, 69.  
Nielsen, Andersine Kristine, Lærerinde, 92.  
- Chr., Degn, 82.  
- Claus, Rektor i Sæby, 77.  
- Jens Chr., Lærer, 90. Niels, Lærer, 88.  
- Peder, Handelsmand, 68.  
Normand, Anne Katrine, 53.  
Olesen, Chr. A., Direktør for A/S »De Danske Spritfabrikker«, 37.  
Olesen, Ole Chr., Ejer af Asdal, 37.  
Thomas P., Brænderiejer, 37.  
Olufsdatter, Anne, Præstehustru, 30.  
Maren, Præstehustru, 30.  
Olufsen, Jens, Tingskriver, 19, 29.  
Pahl, Peter Andreas, Kaptajn, 62. -  
- Sidseline Marie, 70.  
Paludan, Peder Kjeldsen, Præst, 54.  
Pedersen, Christen, Gl. Burholt, 39.  
- Jens, Skipper og Delefoged, 41.  
- Villads, Skoleholder, 86.  
Pentz, Ingeborg Kirstine, 13.  
- Jokum Frederik, til Aastrup, 53.  
Pogwisch, Otto, til Lerbæk, 13.  
Pors, gl. Adelsslægt, 65.  
- Christiane Rodsten, 65.  
- Claus Enevold, Major, 64.  
- Edel Ermegaard, 65.  
Povlstrup, Jens Pedersen, Præst, 31.  
Prieme, Lærer, 91.  
Rantzau, Margrete, 3, 15, 48, 53, 63  
Rasbech, Jørgen, Præst, 24, 80.  
Reedtz, Peder, Kansler, 45.  
Rougved, Thøger Christensen, Forpagter, 61.  
Rødbro, Andrea, Lærerinde, 92.  
Rørmand, Mogens Lauridsen, Skoleholder, 84, 85.  
Sallingholm, Jens Jensen, Præst, 71.  
Schibsted, Mikkel, Landinspektør, 28, 47.  
Seip, Vilh. Henrik, Kromand, 60, 66.  
Simonsen, Søren, Degn, 84.

Skeel, Ingeborg, til Voergaard, 12, 52.  
 - Mogens, til Odden, 32.  
 - Otte, Amtmand, 32.  
 Skoleholder, Lars Christian, 85.  
 Skovbakke, Niels Sørensen, Lærer, 89.  
 Skriver, Chr., Tingskriver, 29.  
 Smith, Joh. Melchior, Feltskær, 17.  
 Sommerfeldt, Anders Rasmussen,  
 Guldsmed, 60.  
 - Anne Rasmusdatter, 55, 61.  
 Sondrup, Anna Martine, Lærerinde,  
 90, 92.  
 Spliid, Christen, Præst, 41, 57.  
 - Laurids, Kapellan, 5 8.  
 Stenild, Anders, til Rugtved, 78.  
 Stæhr, Anne, i Underaare, 56.  
 Sørensen, J., Landmaaler, 11.  
 - Niels, Degn, 82.  
 - Ole, Rønnohvsholm, 37.  
 Terkelsen, Nis, Selvejerbonde 12  
 Thomsen, Anna Johanne, Lærerinde,  
 90, 92, 93.  
 - Oluf, Lærer, 89, 92, 93.  
 Thott, Frederik, til Eskilstrup, 13, 15, 16.  
 - Ove, til Skabersø, 13, 48, 53, 63.  
 Thrane, M. C., Kirkemaler, 73.  
 Torstensen, Jens, Selvejerbonde 47.  
 Trane, Laurids, Præst, 13, 63.  
 Tversted, Chr. Lauridsen, Præst, 42.  
 - Ingeborg Christensdatter, 42.  
 Ulfeld. Corfitz, Rigshovmester  
 12, 48, 50, 52  
 Ullum, R. Landmaaler, 11, 50.  
 Uttermøhlen, Poul, Sagfører, 28, 37.  
 Villadsen, Mads, Lærer, 87.  
 Vittinghof, Johan v., til  
 Rugballegaard, 53.  
 Weide, Hans Elias v. der,  
 Oberstløjtnant 65  
 Weise, Jens Brøndlund, Præst, 24.  
 Wilholt, Iver, Stadegaard, 28. -  
 - Laurids Henrik, 22.  
 - Poul Iversen, Aastrup, 54.  
 Willadsen, Anders,  
 Amtsfuldmægtig, Husmand og  
 Forfatter, 23, 86.  
 - Casper, Prokurator, 24, 87.  
 Wilsbeck, Hans Ottesen, Sagfører,  
 61.  
 Ydesen, Niels, Selvejerbonde, 40  
 Ærøe, Frands Iversen,  
 Herredesskriver 55

### C. SAGREGISTER

Aalegaarde 28.  
 Anneksprestegaard 24.  
 Annekssogne 9.  
 Besætning paa Degnebol 83, 84.  
 Blandkornsjord 14, 26, 46.  
 Blyfigurer paa Kirketage 74.  
 Brændevinsbrænding 22.  
 Byggearbejde 39.  
 Bygninger ved Bondegaarde 16, 24,  
 33, 38.  
 Degne 82.  
 Diger 15.  
 Ejerlav 11.  
 Engvanding 38.  
 Enklave 10.  
 Fattigblok 75.  
 Fattighus 62.  
 Fiskeri 27.  
 Forseglingkorn 32.

- Galgebakken 61.  
Gravhøje 10.  
Gribsjord 49.  
Grusforekomster 68.  
Grønlandsekspedition 65.  
Handelsstationer paa Grønland 64,  
65.  
Hedeopdyrkning 38.  
Herredsfogeders Udygtighed  
32, 63, 64.  
Hjelme (Klittag) 40.  
Husmænds Jord 49.  
Indbo og Besætning paa  
Bøndergaarde 19-20, 33, 35, 36.  
Indlandsisen paa Grønland 64.  
Jus patronatus 77.  
Kirken, dens Bygning og Inventar,  
m.m., dens Forfald i 1600erne,  
72 flg., 75, 77  
Kirkehimmel = Pulpitur 76.  
Kirkejord 15.  
Kirkeklokke, sendt til  
Kanonstøberiet, 74.  
Kirkensgaarde 12.  
Kirkesyn 75 flg.  
Kirketienden 77.  
Kirketyveri 76 - 77.  
Klemensfejden 40.  
Klokkehus (Klanghus) 75 flg.  
Krigen 1657-60 10, 22.  
»Kulturcentrum« 57.  
Langdysse paa Halt Mark 10.  
Lejermaalsbøde 83.  
Lyngslet 69.  
Marknavne 12, 14, 15, 18-23,  
26-28,40,45-49, 53.  
Marked med Trævarer 60, 61.  
Offentligt Skrifte 84.  
Onde Urter 13, 14, 79.  
Opkøb af Smør, Ost, Fisk  
m.m. 68.  
Præstegaarden 24.  
Præster i Serritslev 24, 80 flg.  
Ryttergods 54.  
Røgel = stendysse 22.  
Sandtørv til Brændsel 15,  
49, 69.  
»Sjælens Udødelighed«, en  
Afhandling af Husmand Anders  
Willadsen, 24, 87.  
Skolebygninger 85, 90.  
Skovboer 60.  
Skovridergods 20, 54.  
Skovveje 22.  
Skovvogne 60.  
Slagsmaal 44.  
Snapsting 60.  
Stednavne paa = lev 9.  
Stade, Stod, 25.  
Studehold 38  
Synsforretning 22.  
Sædskifte 14, 15.  
Teglværker 29.  
Tingstedets Flytning 58.  
Tingsvidne 45.  
Udskiftning 11.  
Ulve, flaaes og ophænges paa Høje,  
70.  
Videbrev 43.  
Vratte = Tværager 21, 49.